

DEMOKRACIJA

Neobstoječe evidence

Skandalu v zvezi z neobstoječim gradivom na ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ni videti konca. Zaradi pomanjkanja ustreznih evidenc ostaja sum, da so visoke denarne vsote šle prej komu drugemu kot kmetom.

Vrnjeni domobranci v Kranju, 30. maja 1945 – na poti v smrt

Po večletni kriminalistični preiskavi je tožilstvo minuli teden prejelo kazensko ovadbo zoper Mitjo Ribičiča zaradi suma kaznivega dejanja genocida.

Ribičičeve žrtve?

SLOVENIJA
Posli
"varuhinje"
potrošnikov

FINANCE
Enotna
davčna
stopnja?

INTERVJU
Dr. Lovro Šturm
Za večjo dostopnost
notarskih storitev

Smile[®]

MINISTER ZA ZDRAVJE OPOZARJA:
PREKOMERNO PITJE ALKOHOLA ŠKODUJE ZDRAVJU!

Zločin! In kazen?

V Evropi se zadnje dni vse vrtilo okoli francoskega referenduma o evropski ustavni pogodbi. Francozi so večinsko glasovali proti njeni uveljavitvi, kar je spravilo v zadrego voditelje Evropske unije (EU), še posebej francoske politike na čelu s predsednikom republike Jacquesom Chiracom. Slednjemu so francoski volivci primazali zaušnico, od katere si bo le težko opomogel. Na vse pretege se je namreč zavzemal za pozitiven izid referenduma. Negativni izid ni presenečenje, saj se ljudje v Franciji bojijo (upravičeno ali pa tudi ne) izgube svoje identitete, konkurence cenjenih delavcev iz novih in tudi prihodnjih držav EU. Zaradi tega nasprotujejo nadaljnji širitvi evropske povezave. Še posebej nasprotujejo napovedani vključitvi Turčije v EU (čeprav sprejetje ustavne pogodbe še ne pomeni, da bo ta država nekoč res postala članica EU), saj v njihovi sredi že sedaj živi šest milijonov muslimanov, ki se slabo (ali sploh ne) prilagajajo francoskemu načinu življenja. V nedeljo so ljudje izrazili tudi svoje nezadovoljstvo z obstoječo desnosredinsko vlado in francoskim predsednikom, ki ga imajo nekateri že za političnega dinosavra. Na drugi strani je širitev za zahodnoevropsko politično elito izredno pomembna. Ne gre samo za širjenje evropskih demokratičnih standardov, ampak v veliki meri tudi za ekonomski interes, za interes zahodnoevropskih korporacij, ki vidijo v širitvi predvsem nove trge, na katerih bodo brez omejitev lahko prodajale svoje izdelke. Skratka, možnost za velik zaslužek. Za EU zato francoski "ne" ni nekaj katastrofalnega, ampak opomin, da mimo volje in interesov ljudi ne morejo iti. Konec koncev EU niso samo ekonomski interesi, ampak tudi vrednote in evropski način življenja. In če se bodo evropski voditelji iz francoske zgodbe česa naučili, bo to za prihodnost EU samo pozitivno. EU je bila že večkrat v krizi, vendar se je vedno znala iz tega rešiti. Upajmo, da bo tudi tokrat tako.

V Sloveniji je zadnje dni veliko prahu dvignila kazenska ovadba zoper pomembnega funkcionarja nekdanjega komunističnega režima Mitjo Ribičiča. Prav v teh dneh se spominjamo tragedije, ki se je odigrala pred šestdesetimi leti z zunajsondnimi povojnimi po-

boji. Zadnje dni maja 1945 so s Koroškega prihajale kolone slovenskih domobrancev in drugih nasprotnikov komunistične revolucije. Vrnjene bataljone, okrog 12.000 moških, so od angleške armade (ki je domobrancem zatrjevala, da jih peljejo v Italijo) prevzemali oficirji Ozne (Oddelek za zaščito naroda), ki je bila tajna policija nove boljševiške oblasti. Že prej je Ozna zaprla več tisoč drugih političnih nasprotnikov. Vojaške ujetnike in civilne pripornike so stlačili v številna taborišča, ki so jih podedovali od nacističnih okupatorjev.

Oficirji Ozne, ki je bila del armade, dejansko pa povsem pod nadzorom komunistične oblasti v Sloveniji, so jetnike razvrščali v samo njim znane kategorije. Večino vojnih ujetnikov skupaj z ranjenici in tudi mnogo civilistov so pognali naravnost v kraška brezna, rudniške jaške in druge jame. Vozniki, stražarji in strelci so bili večinoma iz slovenskih partizanskih brigad, vključenih v KNOJ.

V zaporniški knjigi z 12.000 imeni je skoraj pri polovici vpisan odredbodajalec "major Mitja", Mitja Ribičič, v Moskvi izsolani preganjalec "notranjih sovražnikov", pomočnik zloglasnega načelnika Ozne Ivana Mačka-Matije. Ime in podpis majorja Mitje Ribičiča sta na številnih, komaj nekaj vrstic obsegajočih "obtožnicah", ki so bile usodne za več sto obsojencev pri vojaških sodiščih. Je njegov podpis ali samo ustni ukaz odločil ali soodločal tudi o življenju tistih, ki so šli naravnost v smrt? Odgovor bo iskalo pravosodje. Ko je nekdanja generalna državna tožilka Zdenka Cerar nehala usmerjati kriminaliste, so se ti od neznanih strelcev lahko ozrli na znane funkcionarje, ki so ukazali, organizirali in vodili ubijanje. Kot prvega osumljenca za sodelovanje pri povojnem genocidu so pravosodju ovadili majorja Mitjo. Takoj so se oglasili nekdanji Ribičičevi sodelavci in ovadbo – ne da bi jo videli – razglasili za nestrokovno, celo za nasprotno narodnim interesom, nekateri pravniki pa so kar določili, da Ribičiču ni dopustno soditi za dejanje, ki ga povojni slovenski zakon ni poznal. Šele tožilstvo jim je pojasnilo, da sodišča ne sodijo samo po domačem zakonu, ampak tudi po mednarodnem pravu, ki dejanja zoper človečnost prepoveduje že od davnega leta 1907. Kako naj bi to vedeli, ko pa je bilo pobijanje v "narodnem" interesu!

Z odkritjem dokumenta, v katerem Edvard Kardelj kot podpredsednik zvezne komunistične vlade naroča predsedniku slovenske republiške vlade Borisu Kidriču, naj poskrbi, da ne bodo več tako počasni s čiščenjem političnih nasprotnikov, je padel še zadnji mit, da slovensko povojno komunistično vodstvo ni (so)odgovorno za povojne poboje. To ni v prid niti Mitji Ribičiču, ki je bil pomemben del te povojne oblasti.

Metod Berlec

Ime in podpis majorja Mitje Ribičiča sta na številnih, komaj nekaj vrstic obsegajočih "obtožnicah", ki so bile usodne za več sto obsojencev pri vojaških sodiščih. Je njegov podpis ali samo ustni ukaz odločil ali soodločal tudi o življenju tistih, ki so šli naravnost v smrt?

9 Državno in javno

Kaj je državno in kaj javno? To vprašanje si je kot temo ...

11 Šest mesecev kasneje

12 Konec nedotakljivosti

Po skoraj petnajstih letih demokracije smo pretekli teden le dočakali, da so ljubljanski kriminalisti zaradi kaznivega dejanja genocida na ljubljansko okrožno tožilstvo poslali ovadbo zoper Mitjo Ribičiča, nekdanjega pomočnika načelnika slovenske Ozne.

16 Sirčev boj za dediščino

Dr. Ljubo Sirc, ki je znan kot nekdanji disident, analitik naše stvarnosti, od decembra lani pa tudi član vladnega gospodarskega strateškega sveta, si kot edini dedič že od leta 1992 prizadeva za vrnitev po vojni zaplenjenega premoženja svojega očeta, znanega kranjskega trgovca in industrialca Franja Sirca.

19 Lizbonska strategija kaže pot

24 Posli "varuhinje" potrošnikov

26 Neobstoječe evidence

32 Nemški preobrati

Nemška socialdemokratska stranka, ki jo vodi kancler Gerhard Schröder, se je znašla v krizi, potem ko je izgubila lokalne volitve v Severnem Porenju-Vestfaliji, ki je ena izmed največjih in gospodarsko najpomembnejših zveznih dežel v Nemčiji. Schröder je zato že napovedal predčasne parlamentarne volitve.

34 Cilj je povečanje dostopnosti notarskih storitev

Pogovor z dr. Lovrom Šturmom
Glavni cilj predlaganih sprememb je povečanje dostopnosti notarskih storitev. Želimo si, da bodo ljudje bolj posegali po njih, torej tudi pri tistih pravnih poslih, pri katerih notarski zapis ni obvezen. Ko bodo te storitve cenejše, jih bodo ljudje pripravljene poiskati.

42 Bratje v prevari

56 Nogomet, igra strasti

Leta 1978 se je zgodilo troje. Umrl je papež, Juventus je postal italijanski prvak, Liverpool pa evropski.

Demokracija, p.p. 4315, SI - 1001 Ljubljana, obzorja@siol.net; telefon: 01-434-54-48 (uredništvo), 01-434-54-63 (tajništvo); faks: 01-434-54-62
Glavni in odgovorni urednik: Metod Berlec; tehnični urednik: Bojan Jovan; novinarji: Vida Kocjan, Denis Vengust, Monika Maljevič, Barbara Kavtičnik, Gašper Blažič, Aleš Kocjan, Mitja Volčanšek; kolumnisti: dr. Janez Jerovšek, dr. Matej Makarovič, dr. Janko Kos, mag. Andrej Aplenc, dr. Peter Starič, dr. Ljubo Sirc, dr. Andrej Capuder, mag. Klemen Jaklič, Esad Babačić; stalni zunanji sodelavci: Igor Gošte, Miran Mihelič, Peter Colnar, Lovro Kastelic; Vera Ban (p.p. 1716); lektoriranje: Joža Gruden; skeniranje: Matej Šoper; prelom: Tone Tehovnik, Matej Šoper; realizacija: Nova orbita, d.o.o.; fotografija: SAFO, Reuters; tisk: Ma-tisk, d.o.o., Maribor; datum natisa: dan pred izidom; izhaja vsak četrtek; cena 550 tolarjev; izdaja: Nova obzorja, d.o.o.; direktor: Metod Berlec; naklada: 11.000 izvodov; TRR: 24200-9004125033, Raiffeisen Krekova banka, d. d., Maribor, poštnina plačana pri pošti 1102. Fotografija na naslovnici: Muzej novejšje zgodovine Slovenije
Nenaročenih člankov in fotografij ne plačujemo in ne vračamo.

Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost (Ur. l. RS, št. 89/98) sodi tednik *Demokracija* med proizvode, za katere se obračunava davek na dodano vrednost po stopnji 8,5 %.
Naročniški oddelek: obzorja.narocnine@siol.net; Naročniki prejmejo položnico s prvo revijo v mesecu. Odljave sprejemamo pisno do 15. v mesecu z veljavnostjo prvega v naslednjem mesecu. Letna naročnina za države članice Evropske zveze znaša 260 evrov, za druge pa 288 USD.

Projekti tečejo normalno

Pogovarjali smo se z mag. Tomažem Štebetom, informatikom po izobrazbi, ki se s politiko ukvarja od leta 1990. Je državnozbornski poslanec Slovenske demokratske stranke in že šest let župan občine Mengeš. Med drugim je podpredsednik Združenja občin Slovenije in član slovenske delegacije v evropskem komiteju regij.

Poleg funkcije poslanca v državnem zboru opravljate službo župana občine Mengeš. Kako usklajujete vse obveznosti?

Kadar nisem na občini, sem v parlamentu! No, največ dela je pri posameznih projektih, pri katerih (še vedno) sodelujem ali se jih zavežem spremljati: cestninjenje, informatika. Dokaj aktiven sem v odboru regij, kjer presojamo dokumente evropske komisije v kontekstu lokalnih oblasti. Širši krog delovanja bogati vedenje in tudi odpira nove možnosti. Izkušnje na lokalni (in evropski) ravni zagotovo koristijo pri presojanju na državni ravni in obratno.

Občina Mengeš je že dlje časa politično razklana. Večina v občinskem svetu vam ni najbolj naklonjena, zato je prišlo tudi do številnih zapletov, od poznega sprejetja občinskega proračuna, do imenovanja podžupana. Nam lahko pojasnite zdajšnje stanje in obete za prihodnost?

Po mojem mnenju težko govorimo o "politični razklanosti". Gre bolj za neverjetno nagajanje opozicije, ki namesto da bi argumentirala drugačne razvojne načrte in projekte, s svojo aroganco glasovalne premoči spravlja občino v pravne spornosti in ji povzroča gospodarsko škodo, nam v upravi pa nalaga nepotrebno dodatno delo. Morda je njen edini cilj javna predstava po lastni podobi in vplivanje na medije. Novinarji pa pogosto niso kritični in prikazujejo le eno resnico. Presenetljivo smo (že) v maju sprejeli proračun pod

močnim diktatom opozicije LDS, SLS, ZLSD, SMS, kakšen mora biti. Po dveh letih amandmiranih in neusklajenih (nezakonitih) proračunov imamo zdaj zakonitega. Projekti tečejo normalno, po nepotrebnem pa smo bili obremenjeni z obravnavami proračunov prav na vsaki seji. Ne znam napovedati obnašanja opozicije v prihodnje. Zaradi preteklosti ta ni obetavna. Prepričan sem, da mi bo uspelo uresničiti usmeritve ter normalno in uspešno končati mandat.

Kot poslanec sodelujete v več odborih DZ, med drugim v odboru za zadeve Evropske unije. Vam pri tem delu pomaga poznavanje lokalne problematike, s katero se srečujete kot župan?

Pravzaprav mi to ne koristi. Bolj bi bil koristen v odborih za promet, lokalni in regionalni razvoj. Zelo pa mi koristi članstvo v slovenski delegaciji odbora regij v EU, kjer zastopamo interese lokalnih in regionalnih oblasti iz vse Evrope.

Čez nekaj dni (2. junija, pogovor je potekal nekaj dni prej, op. ur.) boste na odboru DZ za delo, družino, socialne zadeve in invalidne znova obravnavali vladni predlog zakona o istospolni partnerski zvezi. Parlamentarna opozicija mu ostro nasprotuje, med drugim vam očitajo neupoštevanje civilne družbe. Nam lahko predstavite svoje stališče o tem zakonu?

Država se mora odločiti, kaj je zanjo pomembnejše. To so nedvomno urejene družine in razmere zanje. Istospolne partnerske zveze ne morejo imeti enakega ali pomembnega statusa.

Mitja Volčanšek

Izid zbornika o žrtvah vojne in revolucije (Stran 10)

Boljše razmere za sodišča (Stran 15)

Trumpova univerza (Stran 29)

Potovanje skozi čas (Stran 30)

Francoski NON (Stran 31)

Pred vrati je Ljubljanski poletni festival (Stran 38)

Finalisti za najboljši roman (Stran 39)

Tolminsko mostišče (Stran 40)

Utrdbi pri Bovcu (Stran 44)

Ugani, kdo pride na večerjo (Stran 48)

Mitološka tekma (Stran 55)

Ribičičev olupek (Stran 59)

Vesoljski turisti (Stran 60)

Dežela krompirja (Stran 62)

Poklicni in nepoklicni! (Stran 65)

Spet zavajanje javnosti? (Stran 66)

Antivirusni program

V naši reviji smo že veliko pozornosti namenili virusu STM (samoupravljanje s temelji marksizma), kot se imenuje trojanski konj, ki razjeda slovenski politični prostor. Dlje časa pa je navzoč tudi virus, ki je bil doslej brez imena oziroma so mu rekli SORI (sistem ohranjanja revolucionarnih izročil). K sreči so iznašli že antivirusni program: ovadbo proti Ribičiču in predstavitev Kardeljevega pisma, v katerem Kidriču naroča "čiščenje" političnih nasprotnikov.

Strašna Jožeta

Morda se še spomnite slavnega dvojca, natančneje dveh "strašnih" Jožetov, ki sta dolga leta zabavala gledalke in gledalce televizijskih oddaj o narodnozabavni glasbi. Morda boste rekli, češ, saj je bil samo običajen humoristični vložek, podobno kot Iča in Matevž ali pa Modra kronika s Krjavljem (tisti, ki je hudiča na pol presekal). Kar se humorja na nacionalni televiziji tiče, je res, da našim televizijskim mogočcem zadnje čase ni do smeha. Prej so se namreč krohotali Kobalovim štosom v oddaji TV Poper (morda so zraven zaradi velikih količin popra tudi kihali), da o lutkovnem gledališču ne govorimo, sedaj pa novi zakon o RTV grozi, da bodo najbolj neodvisni in najuglednejši predstavniki civilne družbe (vodenje politične stranke gor ali dol) spokali tja, od koder so prišli, na primer na Olimpijski komite Slovenije.

Da se vrnemo k našima strašnima Jožetoma, ki v zadnjem času na TV Slovenija nastopata v novi vlogi – budita namreč vest slovenski javnosti ob takšnih in drugačnih revolucionarnih podvigih, ko so naši tovariši kar tekmovali, kateri bo popravil več "golazni". Verjetno ste uganili, za katera Jožeta gre. To sta Jože Možina in snemalec Jože Jagrič. Če jima pridružim še Jožeta Dežmana, so to že trije "strašni" Jožeti. No, strašni so predvsem za branilce pridobitev revolucije. Nič čudnega, da se tovarišem zadnje čase pošteno tresejo hlače. Posebej to velja za člane zveze borcev, ki pojem borca NOB očitno širijo tudi na svoj podmladek, saj je članov ZZB NOB menda celo več kot pred 40 leti. Zanimiva logika: borcev je čedalje manj, članov ZZB pa čedalje več. Zadnje čase menda celo razmišljajo, da bi ustanovili pionirski odred, ki bi ga vodili Tone Rop, Marko Pavliha in Jelko Kacin. Omenjena "sveta trojica" (ki se ne more niti po naključju primerjati s strašnima Jožeta) je namreč v zadnjem času zelo zagreta za ohranjanje pridobitev revolucije, saj se je na proslavi ob obletnici "prve" slovenske vlade v Ajdovščini pojavila s partizanskimi kapami na glavah. Manjkalo je samo še to, da bi s seboj prinesli kakšno puško, vendar so se očitno ustrašili, da bi jih občinstvo zamenjalo za bin Ladhove teroriste.

Da bi bila nesreča popolna, se je v črni kroniki znašel še tovariš Mitja Ribičič, ki je za nekatere še vedno narodni heroj in osvoboditelj. Da seveda ne omenjamo dokumenta, v katerem je tovariš Edo Kardelj naročal predsedniku "prve" slovenske vlade Borisu Kidriču, naj vendar že očisti "golazen". Bržkone bodo tovariši spet zavpili, da strašni Jožeti spet ponarejajo zgodovino in blatijo NOB. A brez panike – tovrstno razburjanje tako ali tako sodi v razvedrilni program nacionalne televizije. Količnik ga je sploh še ostalo. **Gašper Blažič**

h-umor

diktafon

"Državnih praznikov imamo že kar nekaj in ne moremo si provoščiti preveč prostih dni."

(Predsednik države Janez Drnovšek ni navdušen nad lenarjenjem zaradi prevelike količine državnih praznikov.)

"Dolej sem bila doma v Celju. Ko me boste poklicali naslednjič, bom verjetno rekla, da počivam doma v Monte Carlu."

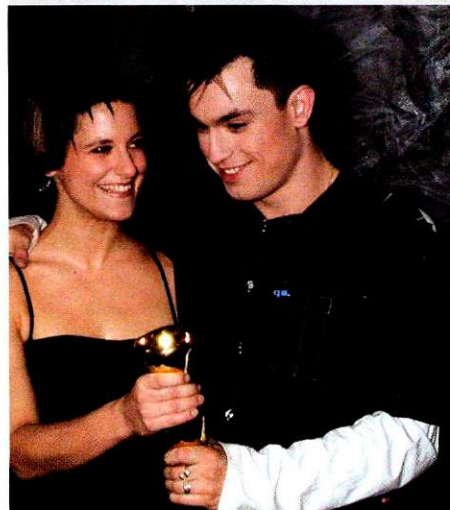
(Atletinja Jolanda Čeplak je povsod doma.)

"Slovenija postaja ubijalska za ljudi, ki bi radi ustvarjali in tekmovali; je pa naklonjena brezdelnemu, filistrom, debeluharjem, rentnikom ... To je raj za ljudi, ki niso ničesar dosegli."

(Boris Jež ni zadovoljen s prebivalci lastne domovine.)

"Slovenci težko nagrajujemo nasploh in še posebej menedžerje, veliko raje pa drug drugega sesuvamo."

(Strokovnjak za marketing Miro Kline že ve, kaj pomeni želja Slovencev, da bi sosedu krava crknila.)

"Z Eurosongom nimam nič, v Kijev sem prišel kot zmagovalca Bitke talentov."

(Omar Naber je na Eurosong prišel s skromnimi pričakovanji.)

"Kako je lahko smrkavec, star le petinštirideset let, predsednik upokojenske stranke (pri tem pa se po njem imenuje celo ulica, kjer ravno jaz stanujem)?"

(Kolumnist Marko Crnkovič se ne more načuditi slavnemu Karlu Erjavcu, ki prav nič ne spominja na kakšnega upokojenca.)

"Nekaj bušk pri Depali vasi vendarle ni enako kot sum kaznivega dejanja genocida."

(Novinar Toni Perič je začel bolj nazorno razlikovati med posameznimi vrstami kaznivih dejanj.)

"Sem pač malce drugačen, hokejist z napako."

(Ivo Jan se na hokejskem ledu ne mlati rad.)

"Ni dialoga, ni želje priti do skupne točke, ampak gre samo za prestiž."

(Ministra za kulturo Vaska Simonitijska kultura političnega dialoga na Slovenskem precej žalosti.)

"Vlada v senci je še vedno zamrznjena, kot da zunaj ne bi bilo 20 stopinj."

(Mitja Cjuha opozarja na neodzivnost vlade v senci na toplo vreme.)

"V Sloveniji nas živi skoraj 200.000, vendar nas mediji bolj ali manj ignorirajo."

(Dr. Ilija Dimitrievski je prepričan, da manjšin narodov iz nekdanje Jugoslavije ne diskriminira le država, ampak tudi novinarji.)

"Mufti sicer ne podpira izdaje knjige v slovensščini, tega pa tudi ne more preprečiti."

(Direktor založbe Učila Srečko Mrvar se ob izidu knjige Satanski stih ne ozira na nasprotnike.)

"V tej državi se nadaljuje praksa, ko prizadeji šele iz medijev izvedo, da so ovađeni zaradi različnih dejanj."

(Odvetnik Mitje Ribičiča Peter Čeferin se hudi, ker je njegov varovanec za ovađbo izvedel šele iz medijev. Ne vpraša pa se, kako "prizadeji" so bili Ribičičevi "objekti obdelave".)

Zupan zadrževal informacijo

28. aprila letos je hrvaški inšpektor za varnost plovbe prepovedal vožnjo z brodom, ki je v lasti KS Hotiza, čez reko Muro. 5. maja so Hrvatje slovenski brod potegnili na hrvaško stran, mu onemogočili vožnjo in hkrati splavili svojega. Slovenska stran je takrat izjavila, da hrvaški brod za svojo plovo uporablja slovensko infrastrukturo (vlečna vrvi). Treba pa je omeniti, da slovenski brod za plovo čez reko Muro ni več brezhiben in pomeni nevarnost za tiste, ki ga uporabljajo. Tega naj bi se zavedala tako brodnik, ki ga uporablja, kot KS Hotiza. V reševanje problema se je takoj vključil zunanji minister Dimitrij Rupel, o incidentu obvestil hrvaško kolegico Kolindo Grabar Kitarović in dejal, da slovenska stran pričakuje takojšnjo vrnitev broda na slovensko stran. Brod so Hrvatje vrnili 26. maja, postavlja pa se vprašanje, zakaj je lendavski župan sporočilo, ki ga je dobil že 20. maja s hrvaške strani, v njem pa so zapisali, da brod prepuščajo slovenski strani in ga lahko kadar koli prepeljejo nazaj na slovensko stran, zamočlal. V javnosti se je ta izjava pojavila šele 25. maja, to je 5 dni pozneje. Incident je tako razburil tudi evropskega poslanca Jelka Kacina, da je 23. maja nanj opozoril na odboru za promet in turizem v evropskem parlamentu. Tako se lahko vprašamo, ali je bilo zadrževanje hrvaške izjave načrtno, saj sta tako župan Balažek kot Kacin člana LDS. Slednja pa že vseskozi napada vlado, da je v odnosih s Hrvaško preveč popustljiva. Očitno je, da nekaterim v naši državi ni pogodu, da sta predsednika obeh vlad v odličnih odnosih in rešujeta tekočo problematiko bolj potihom in hkrati uspešneje kot njuni predhodniki. Hrvaški premier je namreč Janezu Janši ob obisku v Portorožu (kongres SDS) obljubil, da bodo problem broda čim hitreje rešili. Tako se je še enkrat pokazalo, da dogovori med Janšo in Sanaderjem držijo. Omeniti velja še to, da vladi obeh držav v pripravi na skupno sejo iščeta tudi rešitve za čim prijetnejše sobivanje ljudi ob meji. Dogovori s Hrvaško so torej mogoči, le lotiti se jih je treba na pravi, diplomatski ravni, ne pa z napenjanjem mišic in ustvarjanjem negativnega javnega mnenja.

Brod, ki je v lasti KS Hotiza, je vendarle pristal na slovenski strani.

G. D.

modrosti tedna

“Temu pravim plačana opozicija. V Mirovnem inštitutu so bili jezni, ko sem jih tako imenoval. Pa niso taki samo oni. So le simbol. Meni se zdi zelo neetično. Tako kot varuha človekovih pravic, ki ga plačuje država, varuje policija, naokoli pa ga vozi šofer. Sam sem član American Civil Liberties Union v ZDA, kjer niso vzeli od države nikoli še niti dolarja. To je prava civilna družba. Naše pa imajo postavko v proračunu.”

(Ekonomist dr. Mičo Mrkač)

“... civilnodružbene maske veljakov bivšega sistema so nekakšni demokratični modni okraski, ki bolj ustvarjajo času primeren videz, kakor pa prikrivajo identiteto. Z besedami Jožeta Pučnika: še zmerom živimo v konsenzualni laži. A zdi se, da je danes, ob koncu tranzicije, naposled pričelo zmanjkovati viž, ob katerih se je tako dolgo vrtel ta ples v maskah ...”

(Klasični filolog dr. Brane Senegačnik)

Obletnica procesa proti četverici

V torek, 31. maja, se je v poslovni stavbi na Dunajski cesti v Ljubljani ob 17. obletnici zloglasnega procesa kot vsako leto srečala četverica Janez Janša, Ivan Borštner, David Tasič in Franci Zavrl, bolj znana po začetnicah JBZT. 31. maja 1988 so uslužbenci Službe državne varnosti pripravili Janšo, ki je bil takrat sodalavec Mladine, in Borštnerja, ki je kot pripadnik JLA posredoval Mladini tajni ukaz o stopnjevanju bojne pripravljenosti vojske v Sloveniji, o čemer je pisala revija. 4. junija je sledilo priprtje Tasiča, novinarja Mladine, obtožen pa je bil tudi Zavrl kot urednik revije. Dejavnost civilne družbe kot odgovor na proces vojaškega sodišča zoper četverico je bistveno spodbudil demokratični razvoj v Sloveniji in označuje začetek t. i. slovenske pomladi. Že 3. junija so tako ustanovili Odbor za varstvo pravic Janeza Janše, ki se je kasneje preimenoval v Odbor za varstvo človekovih pravic, njegov predsednik pa je bil Igor Bavčar. Odbor je pripravil množične proteste na Kongresnem trgu in pred tedanjim sedežem vojaškega sodišča na Roški cesti v Ljubljani. Velik odpor je v ljudeh zbuvalo predvsem sojenje v srbohrvaščini in sojenje civilistu pred vojaškim organom. Konec julija so bili obtoženci obsojeni: Borštner na štiri leta zapor, Janša in Zavrl, ki se je branil s prostosti, na leto in pol, Tasič pa na pet mesecev zapor. Vrhovno sodišče v Beogradu je še istega leta potrdilo obsodbe, Tasiču pa celo podvojilo kazen. Avgusta 1989 so pogojno izpustili Janšo,

Četverica JBZT je tudi letos v prisrčnem ozračju obudila spomin na zloglasni proces.

kasneje še Tasiča in Zavrla, Borštner pa se aprila 1990 ni vrnil na prestajanje kazni. M. V.

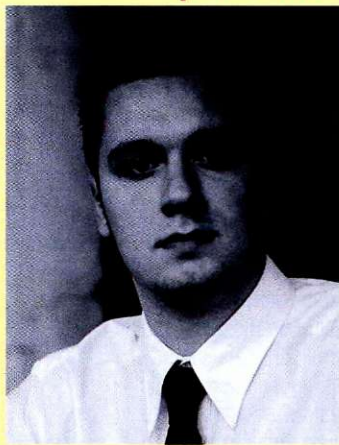
V družbi Casinò Portorož ...

Pred kratkim sta Rudi Brce, v. d. predsednika uprave družbe Casinò Portorož, in Goran Bizjak, član uprave, odstopila s položajev in družbo naprej vodita kot pooblaščenca v odstopu, sindikati družbe pa opozarjajo, da se v času po odstopu v družbi dogajajo nekatere za družbo škodljive stvari, ki naj bi imele tudi določeno ozadje. Tako je Marko Ferjančič v imenu izvršilnega odbora Sindikata igralniških delavcev Slovenije, enota Portorož v začetku tega tedna javnosti posredoval izjavo, da so zaposleni “globoko zaskrbljeni nad zadnjimi potezami uprave”. Zaposleni zatrjujejo, da upravi (nadzorni svet vodi Marijana Kanduti) v poldrugem letu delovanja ni uspelo predstaviti verodostojnega sanacijskega programa, hkrati pa z nepremišljenimi potezami postavlja na kocko ugled družbe in delovna mesta. Opozarjajo še, da uprava ni bila pripravljena podaljšati oziroma obnoviti pogodb z agencijami za pridobitev gostov. To so agencije, ki tedensko v igralnico privabljajo premožnejše goste. Tako je uprava pred kratkim odpovedala srečanje na igralnih mizah, ki je bilo predvideno za 27. in 28. maj. “V letu, ko so srečanja že objavljena in v ta namen razpisane

... se stvari ne umirjajo.

tudi nagrade gostom, takšne odpovedi resno škodujejo ugledu družbe. Ponavlja se torej znana zgodba iz leta 2003, to je iz obdobja pred odhodom takratnega predsednika uprave,“ zatrjujejo v sindikatu in se sprašujejo, v čigavem imenu in s kakšnimi nameni uprava dela škodo kolektivu. Pri tem še opozarjajo, da je bila realizacija na t. i. živih igrah v portoroški igralnici v drugi polovici leta 2003, ko je bilo obdobje brez pogodb tako kot zdaj, nižja za približno 35 odstotkov od povprečja. Vodenje družbe, ki je v večinski državni lasti, je torej treba čim prej urediti. Glede na to, da sta vodilna v družbi odstopila, kmalu pa naj bi prišlo tudi do zamenjave nadzornega sveta, je treba v luči vseh opozoril preveriti tudi visoke denarne nagrade, ki si jih nameravajo izplačati vsi navedeni. V. K.

Enotna davčna stopnja

Predlog za uvedbo enotne davčne stopnje močno buri duhove. Vsekakor lahko brez trohice dvoma zapišemo, da je sedanji davčni sistem izredno zapleten, neracionalen. Ob izplačilu plač zaposlenim mora delodajalec vsak mesec odvesti trinajst (13!) različnih prispevkov oziroma dajatev. Za večino sploh ni resnične potrebe, veliko smotrnejše bi jih bilo združiti v eno samo skupno dajatev. Obračunavanje in izplačevanje plač skupaj s prispevki in davki namreč zavoljo zapletenega davčnega sistema podjetjem povzročajo številne nepotrebne birokratske stroške. Naj se omejimo samo na stroške nakazil in računovodske stroške. Trinajst ločenih nakazil pomeni trinajst virmanov, kar pri podjetnikih, ki nakazila zaposlenim opravljajo prek bančnega okenca, lahko znese do skoraj štiri tisoč tolarjev na zaposlenega mesečno. Še večji so stroški obračunavanja in knjiženja plač. Samo obračun plač nanese okoli devet tisoč tolarjev mesečno na zaposlenega, če upoštevamo tarifna priporočila združenja računovodij.

Velika večina se sploh ne zaveda v resnici grozljive višine davkov in prispevkov.

Poleg tega sta pri dvostavnem knjigovodstvu za vsako izplačilo obvezni še dve knjižbi - pri 13 nakazilih torej 26 knjižb, ki stanejo okoli 4.500 tolarjev mesečno. Tako le stroški nakazil in računovodski stroški vsak mesec vsakega izplačevalca stanejo do okoli 17.500 tolarjev oziroma 210.000 tolarjev letno na zaposlenega. To pa ni malo. Najkoreniteje bi davčni sistem poenostavila prav enotna davčna stopnja.

Temeljni problem davčnega sistema so preprosto previsoki davki, ki so posledica prevelike javne pora-

de. Davki in druge obremenitve so tako visoki da se marsikateri tujec čudi, da so ljudje sploh pripravljeni delati v naši državi. Vzemimo za primer plače, za katere je značilno, da so še posebej obremenjene pri bolj plačanih delovnih mestih. Ko mediji objavijo, da nekdo prejema 1,5 milijona brutoplače, vsi pomislijo, kako dobro zasluži. Dejansko pa dobi od tega le

okoli 500.000 tolarjev netoplače. Marsikdo bo porekel, da je tudi to visoka plača. Toda dejstvo je, da brez uspešnih posameznikov, ki morajo biti za svoje delo ustrezno nagrajeni, ni uspešne družbe. Toda težava je v približno dveh tretjinah brutoplače, ki izgine za davke in prispevke. Tako velika plača za podjetje predstavlja velik strošek, medtem ko ima zaposleni na drugi strani precej manj od tega in zavoljo tega ni motiviran v tolikšni meri, kot bi pričakovali glede na denar, ki ga za njegovo delo odšteje podjetje.

Davke je torej treba znižati, sicer se bodo najboljši kadri in kapital izogibali Slovenije, država pa bo gospodarsko nazadovala, kot se to na primer dogaja v Nemčiji, ki je klasičen primer previsoke javne porabe in posledično previsokih davkov. Za znižanje davkov pa ne bo dovolj enotna davčna stopnja, ampak bi bilo treba znižati predvsem javno porabo. To pa je za vlado veliko trši oreh, saj ne moremo pričakovati, da bi se bila katera izmed interesnih skupin pripravljena odreči svojim ugodnostim, ki so financirane iz davkoplačevalskega denarja. Naloga, ki čaka vlado, je torej izjemno težka, a vendar nujna za razvojni preboj Slovenije.

Denis Vengust

In vendar se premika

Kdo bi si mislil, da bo le malo po bučnem praznovanju 60. obletnice konca druge svetovne vojne (ter komunističnega prevzema oblasti) vendarle padla prva glava. Samo dan po obletnici rojstva Josipa Broza-Tita je slovensko javnost presenetila kazenska ovadba zoper Mitjo Ribičiča, nekdanjega visokega uslužbenca Ozne in komunistične oblas-

nično že to, da se policijska akcija, ki je privedla do kazenske ovadbe proti Ribičiču, imenuje Sprava, ker naj v njej ne bi bilo ničesar pravega. Nekateri si spravo namreč še vedno predstavljajo tako, da se zločini revolucionarne strani preprosto pometejo pod preprogo, kot da se ni nič zgodilo. A spomnimo se, da so pokojnega Vinka Levstika kar 20

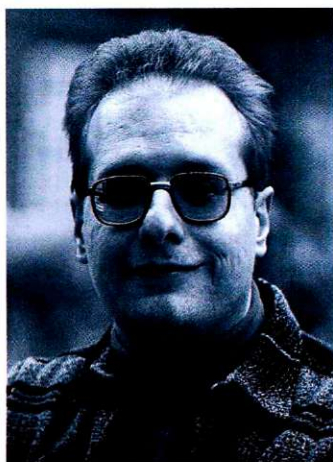
Ovadba proti Mitji Ribičiču, pomočniku šefa Ozne v Sloveniji, nikakor ni stvar dnevne politike.

let preganjali po sodiščih, tako da je na koncu rabljem že zmanjkovalo idej, česa bi ga lahko še obtžili. Mar ni tudi to "revanšizem"?

Ovadba Ribičiča torej ni stvar dnevne politike, ampak gre pri tem za državni in nacionalni ugled in ne nazadnje preizkus veljavnosti temeljnih človekovih vrednot. Morda se zdi ovadba proti Ribičiču zaradi časovne oddaljenosti revolucionarnih zločinov nesmiselna, toda dejstvo je, da so se podobni zločini še pred nedavnim dogajali v naši neposredni bližini (Hrvaška, Bosna in Hercegovina, Kosovo). Medtem ko balkanskim klavcem sodijo v Hagu, bi v Sloveniji mnogi še naprej dopuščali, da tovarišija s krvavimi rokami še naprej dobiva (nezaslužene) visoke pokojnine na račun davkoplačevalcev in pri tem uživa še slavo narodnih herojev. Že sama kazenska ovadba (ne glede na to, kakšen epilog bo doživela) pomeni precejšen rez v delirij "socializma s človeškim obrazom", ki ga pravzaprav nikdar ni bilo. Če pa bo ovadba dobila epilog z obremenilno sodbo (kar je že zaradi visoke starosti obtoženca malo verjetno), bo to - če parafraziramo astronava Neila Armstronga - majhen korak za sodišče, pa velik korak za Slovenijo.

nedavnim za generalno državno tožilko imenovala Barbaro Brezigar, za v. d. direktorja policije pa Bojana Potočnika. Nič čudnega, da so razni komentatorji že pohiteli z izjavami, češ, zakaj se mora vlada (kot da bi bila pravosodna veja oblasti vezana na parlamentarno večino!) ob vseh problemih naše sedanosti ukvarjati z nekim ubogim Ribičičem. Skratka, vlada naj bi se izživljala nad "ubogim starcem" in s tem dokazovala že tisočkrat izrečeno frazo, da želi umazati NOB in rehabilitirati "narodne izdajalce". Za nekatere je ci-

Gašper Blažič

Dr. Matej Makarovič

Državno in javno

Kot ne ravno vzoren član, ki ni preveč redno plačeval članarine in se ni nikoli potegoval za katero od odgovornih funkcij, verjetno res nimam nobene pravice do soodločanja, kaj "ocenjujemo v Slovenskem sociološkem društvu". Res pa se mi zdi kot sociologu nekoliko nenavadno, da se že vnaprej opredeliš, kako "dalekosežne posledice na načine urejanja javnih zadev" ima "pripravljeni zakon o RTV", in šele nato odpreš javno razpravo o tej temi. Namen razprave tako ni več tehtanje, katere ocene držijo in katere ne držijo na podlagi soočenja različnih argumentov, temveč samo še enotno ugotavljanje, "zakaj" so v zmoti tisti, ki razmišljajo nekoliko drugače. Razprava se lahko tako spremeni v klasično poučevanje, ki je sicer preizkušen, ne pa najbolj sodoben pristop.

Zato je te vrstice še toliko bolj smiselno izkoristiti za droben prispevek k razpravi. Moje društvo v vabilu med drugim sprašuje: "Zakaj država nismo mi vsi?" Smiselnost tega vprašanja je odvisna od konceptualnega okvira. Če obravnavamo državo kot obliko organizacije neke socialne skupnosti (v našem primeru naroda), smo kot državljani dejansko formalni člani te organizacije in torej smo država. Res pa je, da obstaja tudi ožji pogled na državo in ta jo razume kot kombinacijo specifičnih formalnih organov zakonodajne, izvršilne in sodne oblasti, ki imajo pravico do sprejemanja nekaterih za državljane zavezujočih odločitev. V tem smislu državljani nismo država. Stvari so sicer v resnici precej bolj zapletene, a pustimo to ob strani.

Če ostanemo pri tem – ožjem – razumevanju države, tudi javnost ni del države. Po drugi strani pa bi bilo mogoče trditi, da lahko v nekem smislu velja obratno. Opozorimo lahko na klasično dihotomijo javnozasebno, ki ima svoje korenine v antiki, zamre v srednjem veku in se nato (sicer z omejitvami, na katere nas med drugim opozarja Hannah

Arendt) obnovi v modernosti. V tem smislu je država del javne sfere. Morda Slovenci to nekoliko teže sprejemamo, saj smo do nedavnega živeli pod državnimi oblastmi, ki so bile v odnosu do naše javnosti tuje, saj nismo imeli niti lastne nacionalne niti demokratične države. Posledica tega je, da večkrat gledamo tudi na svojo lastno državo (v ožjem smislu) kot na nekaj tujega in zunanjega.

Preostali del javne sfere tvori civilna družba, ki jo je treba razumeti v širokem smislu, t. j. ne samo kot formalne nevladne organizacije, registrirane pri državnih organih. To je preozko, a pri nas prevladujoče pojmovanje. Eno od uporabnejših bi lahko bilo npr. Habermasovo pojmovanje civilne družbe kot področja svobodne racionalne komunikacije o javno pomembnih zadevah. O tem, da mora biti civilna družba avtonomna v odnosu do države, razumljene v ožjem smislu, ni treba izgubljati besed. Podrejanje celotne javne sfere državi je namreč ključna značilnost avtoritarnih režimov, ko pa se temu pridruži še podrejanje zasebne sfere, lahko govorimo o totalitarizmu. Zagovarjanje česa takega bi bilo gotovo vredno vse obsodbe, vendar v zvezi z novim zakonom o RTV takih tendenc nikakor ne moremo zaznati.

Osebo trdno verjamem, da mora biti slovenska RTV javna. In tu mislim na javnost v njenem izvornem smislu: kot ločenost od zasebnih interesov in kot popolno transparentnost v vseh vidikih njenega delovanja.

Osebo trdno verjamem, da mora biti slovenska RTV javna. In tu mislim na javnost v njenem izvornem smislu: kot ločenost od zasebnih interesov in kot popolno transparentnost v vseh vidikih njenega delovanja. Formalna ločenost od države (v ožjem smislu) je ob tem sekundarnega pomena. Primarnega pomena je zagotavljanje politične nevtralnosti ali vsaj uravnotežene politične pluralnosti medija. Države namreč ne smemo enačiti s političnim opredeljevanjem, civilne druž-

be pa ne s politično "nedolžnostjo". Od sodišč pričakujemo politično nevtralnost, čeprav so del države, po drugi strani pa nimamo razlogov, da bi politično nevtralnost pričakovali od vseh elementov civilne družbe. Sedanji svet RTV, v katerem so predstavniki politično določenih organizacij civilne družbe za svojega predsednika izbrali nekdanjega strankarskega voditelja, je nesporen dokaz, da "civilna družba" zagotavlja vse prej kot politično nevtralnost.

Predlagani novi zakon je boljša rešitev, ker političnih vplivov ne skriva več za civilno družbo, temveč prinaša bistveno večjo javno transparentnost. Še boljša rešitev za zagotavljanje politične nevtralnosti pa bi bilo zagotovilo, da bi se različne politične orientacije pri vplivanju na RTV dejansko medsebojno nevtralizirale. Ena od možnosti bi bilo potrjevanje celotnega programskega sveta RTV z dvetretjinsko parlamentarno večino. Morda ni najbolj praktično, zagotavlja pa politično ravnotežje in s tem preprečuje, da bi bila RTV podrejena kateri koli politični opciji.

Namesto konceptualnih vprašanj o državi in javnosti, ki jih postavljajo nekateri moji profesionalni kolegi, bi sedanji vladajoči ko-

aliciji raje postavil naslednje banalno vprašanje: Bi predlagatelji novega zakona enako odločno zagovarjali rešitev, po kateri večino članov programskega sveta imenuje navadna parlamentarna večina, tudi če bi bili sami v opoziciji? Podobno vprašanje pa je namenjeno tudi najostrejšim nasprotnikom novega zakona: Bi mu nasprotovali z enako odločnostjo, če bi bili zdaj "pravi" na oblasti? Ali pa bi le objavili kakšen kratek članek ali dva in nato modro obmolnili ...

"Kaj je državno in kaj javno?"
To vprašanje si je kot temo okrogle mize izbralo Slovensko sociološko društvo. Iz vabila smo lahko izvedeli, da v omejenem društvu ocenjujejo, "da gre za pomembne distinkcije med obema pojmom, ki imajo lahko tudi dalekosežne posledice za načine urejanja javnih zadev". Kot "samo enega od" primerov organizatorji seveda navajajo "pripravljeni zakon o RTV".

Izid zbornika o žrtvah revolucije

V sredo, 25. maja, so v prostorih državnega sveta predstavili zbornik z naslovom *Žrtve vojne in revolucije, ki je nastal po posvetu zgodovinarjev in drugih strokovnjakov decembra lani in o katerem smo tedaj obširno pisali tudi v Demokraciji.*

Na ta način dobiva javnost končno v roke izsledke strokovnega posveta, ki je prvič na najvišji strokovni in hkrati institucionalni ravni spregovoril o omenjeni problematiki, ki po 60 letih še razdvaja slovenski narod. Predsednik DS Janez Sušnik je ob predstavitvi zbornika opozoril prav na zaskrbljivo dejstvo, da še ni prišlo do sprave, k njej pa bo po njegovem mnenju bistveno pripomogel prav pričujoči zbornik.

Zbornik ponuja 13 referatov in natančno besedilo diskusije, ki je potekala med decembrskim posvetom. Gre za, kot so zapisali člani uredniškega odbora zbornika (dr. Janvit Golob, dr. Peter Vodopivec, dr. Tine Hribar, dr. Janko Prunk

in Milena Basta), doslej najpopolnejši pregled "nad razlogi, začetkom, potekom, koncem in posledicami (državlanske) vojne oz. revolucije na Slovenskem od leta 1941 do leta 1945 in naprej". Ugotovitve strokovnjakov so nedvoumne, saj so bili komunisti "namerni in neposredni povzročitelji, s tem pa tudi glavni krivci državljanske vojne, tega nujnega pogoja komunistične revolucije".

Med številnimi referati je treba izpostaviti poročili o evidentiranju prikritih grobišč in o sistematičnem popisu

žrtv na območju Slovenije v tem obdobju. Vodja prvega projekta dr. Mitja Ferenc je izpostavil izjemno visoko število grobišč (teh naj bi bilo po doslej zbranih podatkih 390), od katerih je le manjši del označen, le peščica pa tudi primerno urejena. Pri projektu popisa žrtv so raziskovalci v okviru Inštituta za novejšo zgodovino že krepko presegli najbolj črna pričakovanja, saj je število že preseglo 90 tisoč. Najhuje pa je, da

za ta nacionalno pomembni projekt usihajo finančna sredstva. Zato obstaja resna grožnja, da raziskava ostane nedokončana v obliki zaprte baze podatkov.

Uredniški odbor je na državni svet naslovil štiri sklepe, ki naj bi jih slednji v kratkem posredoval parlamentu, in sicer: spremembo napisa "Žrtve vojne in povojnih usmrtitev" v ustrežnejšega "Žrtvam vojne in revolucije", kar predvideva tudi vladna novela t. i. vojnih zakonov. Vlada naj polno financira celoten projekt popisa žrtv, se pravi tudi po letu 2006, ko naj bi se po sedanji pogodbi končal. Vlada naj prav tako finančno in organizacijsko omogoči nadaljevanje evidentiranja prikritih grobišč, ustrezne državne ustanove pa naj omogočijo dostop do podatkov, ki so pogoj za izdajo mrliških listov.

Ob vsekakor hvalevredni izdaji zbornika pa moramo izraziti začudenje nad skromnim številom dostopnih izvodov letga. Zagotovo je v interesu javnosti, da se dogodki iz polpretekle zgodovine osvetlijo objektivno in strokovno, vendar je treba hkrati čim širšemu krogu ljudi omogočiti dostop do ugotovitev stroke. **M. V.**

Zbornik o posvetu o žrtvah vojne in revolucije je končno ugledal luč sveta. Njegova objava naj bi pripomogla k trajni narodovi spravi.

Središče svetovne varnostne politike

Kdor se je zadnji konec tedna, natančneje med prejšnjim petkom in torkom, zašel v središče slovenske prestolnice, je hitro dobil občutek, da se mora v Ljubljani dogajati nekaj pomembnega – ulice okoli hotela Union so bile zaprte, povsod naokoli pa je kar mrgolelo policistov in varnostnikov.

Slednje seveda ni bilo posledica napada, ki bi ga v Ljubljani izvedla kakšna teroristična skupina, ampak le dejstva, da je v ljubljanskem hotelu Union pet dni potekalo pomembno spomladansko zasedanje parlamentarne skupščine zveze NATO, na katerem je skoraj 700 udeležencev iz 47 držav razpravljalo o vrsti pomembnih vprašanj – od prihodnosti zveze NATO, razmer v Iraku, novih partnerstev, terorizma in orožja za množično uničevanje do varnostnih odnosov med zavezništvom in Evropsko unijo pa tudi o razmerah na Bližnjem vzhodu in v Srednji Aziji, med drugim v Uzbekistanu.

V petek, na prvi dan zasedanja, je bilo največ zanimanja namenjenega sre-

čanju parlamentarnega odbora NATO-Rusija, na katerem so po besedah predsednika skupščine Pierra Lelloucha dosegli kar dva pomembna napredka. Tako naj bi se med drugim dogovorili, da bo Rusija svoje sile iz Gruzije umaknila najpozneje do leta 2008, "zanimiv kompromis" pa naj bi bili dosegli tudi pri pogajanjih o Gorskem Karabahu. Za kakšen kompromis gre, Lellouche ni želel razkriti, dejal pa je, da pomeni dobro smer za popolno rešitev tega konflikta.

Drugi dan srečanja so udeleženci namenili predvsem razpravi v treh odborih skupščine – v odboru za obrambo in varnost, odboru za gospodarstvo in varnost ter odboru za civilni vidik varnosti –, tretji dan pa sta se sešla še odbor za varnost in tehnologijo in odbor za politiko. Najpomembnejši je bil zadnji dan, torek, ko so se vsi udeleženci sešli na končnem plenarnem zasedanju. Na njem je poleg Lelloucha in generalnega sekretarja zveze NATO Jaapa de Hoopa

Schefferja govoril slovenski premier Janez Janša. Kot je dejal Janša, je vloga parlamentarne skupščine zveze NATO kot srečanja zakonodajalcev in oblikovalcev javnega mnenja ključnega pomena za poslanstvo zaveznštva. "Z vašo podporo operacijam zaveznštva, prizadevanjem za politično in vojaško preoblikovanje in stabilnim obrambnim proračunom lahko storimo še več za mir in varnost na evroatlantskem območju ter po svetu," je dodal. Po Janševih besedah Nato ne more delovati sam. "Zaveznštvo bi si moralo, kadar koli je le mogoče, prizadevati za sinergijo, vzpostaviti skupne strategije, jasno razdeliti delo in usklajevati svoje dejavnosti z drugimi mednarodnimi in regionalnimi organizacijami, še zlasti z Evropsko unijo, Združenimi narodi in OVSE," je rekel Janša.

Srečanje, na katerem je slovenski vladni vrh opravil vrsto pomembnih pogovorov s tujimi politikami in je bilo ena boljših predstavitev Slovenije v svetu, se je končalo s simulacijo vaje za primer jedrskega napada na sedež zveze NATO v Bruslju. **A. K.**

Zasedanja se je udeležil tudi generalni sekretar Nata Jaap de Hoop Scheffer.

Šest mesecev kasneje

Tretjega junija mineva natanko šest mesecev od izvolitve Janševe ministrske ekipe. Šestmesečno obdobje pa je tudi prva večja priložnost za analizo delovanja vlade in preverjanje trdnosti koalicije. Kot kaže, je vladna koalicija za zdaj dokaj trdna, dobre obete daje tudi izvolitev Karla Erjavca za predsednika DeSUS, saj bi drugačen razplet lahko postavil pod vprašaj obstoj koalicije, čeprav bi poslanska skupina, ki bi se v primeru izvolitve Beblerja za predsednika najverjetneje odcepila od stranke, ostala na strani vlade. Tudi druge koalicijske partnerice v tem času niso povzročale velikih preglavic, čeprav glavni izzivi šele prihajajo. Tako se je v vladnih vrstah že začela razprava o morebitni uvedbi enotne davčne stopnje, zaradi česar lahko pričakujemo tudi nekaj znotrajkoalicijskih trenj, zlasti s strani upokojevske stranke, ki je nedavno na kongresu potrdila svojo socialno usmerjenost.

Visoka javnomnenjska podpora

Čeprav je Janševa vlada doslej delovala v podobnih razmerah (velik pritisk medijev) kot Bajukova leta 2000, pa ji javnomnenjske raziskave presenetljivo dobro kažejo. Tako po zadnji raziskavi Politbarometra vlado podpira kar 57 odstotkov vprašanih, nasprotuje pa ji 29 odstotkov. Čeprav ji je podpora v primerjavi s prejšnjimi meseci nekoliko padla (marca so ji namerili 61 odstotkov), pa je po veliki medijski ofenzivi zaradi novega zakona o RTV, zakonske spremembe glede bolniškega staleža in ideoloških tem podpora vladi še vedno razmeroma zelo visoka in je primerljiva s podporo dosedanjim Drnovškovim vladam. Veliko o tem pove tudi podpora strankam, saj ima SDS s svojimi 34 odstotki podpore kar trikrat večji delež kot drugouvrščena LDS (11 odstotkov). Slednja je v primerjavi z aprilom izgubila dva odstotka (SDS pa je dva odstotka pridobila), kar je zgovoren dokaz, da je LDS v resni krizi in da že iščejo novega voditelja, ki bi lahko nadomestil očitno precej nepriljubljenega Antona Ropa. Tako so se pojavile celo ideje, da bi LDS prevzel Milan Kučan. Skratka, visoka podpora vladi in SDS govori o tem, da si lahko vlada zdaj privoščiti kakšen manj priljubljen ukrep.

Nezadovoljstvo z demokracijo

Precej manj kot z vlado pa so ljudje zadovoljni s slovensko demokracijo, saj je le 47 odstotkov (manj kot polovica) anketirancev odgovorilo, da so zadovoljni z demokracijo, vendar je odstotek kljub temu boljši kot pred mesecem, ko je bil delež nezadovoljnih z demokracijo celo za odstotek višji od deleža tistih, ki so se opredelili za zadovoljne. Precej večje je zadovoljstvo z gmotnim položajem, saj je 62 odstotkov vprašanih z njim zadovoljnih, 36 odstotkov pa ne. Med ministrstvi je najbolje ocenjeno ministrstvo za obrambo, sledijo ministrstvo za javno upravo, za visoko šolstvo in znanost, za šolstvo in šport ter za pravosodje. Najslabše je bilo ocenjeno ministrstvo za finance. Med državnimi ustanovami so najvišjo oceno prejeli predsednik države, vlade in državnega zbora, sledijo parlament, vlada in opozicija. Glede evra pa je anketa pokazala, da ima precej Slovencev slaba pričakovanja v zvezi z uvedbo evra; kar 57 odstotkov vprašanih namreč meni, da bo prevzem evropske valute prinesel več slabih strani kot dobrih, nasprotno meni le 23 odstotkov vprašanih.

Neuspešno ideološko rušenje

Kot smo že omenili, niti ideološke teme niso omajale visoke podpore vladi, čeprav je bil medijski pritisk zaradi obletnice prve povojne vlade v Ajdovščini, obletnice zmage nad nacizmom in še nekaterih dogodkov največji. Vprašanje je, ali bo (in kako bo) na odnos javnosti do vlade vplivala kazenska ovadba proti Mitji Ribičiču, saj je bila le-ta posledica nekajletnega policijskega preiskovanja in torej ni stvar menjava politične opcije na oblasti. Glede na dosedanje izkušnje obračun s preteklostjo sedanji vladi ne bo povzročil večjega javnomnenjskega poloma, saj so začeli v javnost prihajati dokumenti, kot je na primer Kardeljevo pismo Borisu Kidriču (predsedniku "prve" slovenske vlade), iz katerega je mogoče razbrati, naj oblast v Sloveniji pohiti z likvidacijami, preden bo razglašena amnestija. Omenjeni dokument, ki ga je odkril zgodovinar dr. Mitja Ferenc, je tudi dokončen dokaz, da je bil tedanji politični vrh neposredno odgovoren za zločine po vojni in da ni šlo za posamične akcije oficirjev tedanje jugoslovanske vojske. Dokument bi utegnil spraviti v zadrego zlasti borčevsko zvezo, ki je ob kazenski ovadbi proti Ribičiču molčala, zagotovo pa bo imela vladajoča koalicija sedaj, ko so se začeli v javnosti pojavljati novi dokazi o zločinih komunistične oblasti, lažje delo pri soočenju z ideološkimi temami, saj se je čistilcem mita o NOB močno zmanjšal manevrski prostor.

Gašper Blažič

Po šestih mesecih je vladna koalicija trdna, vlada pa uživa izdatno javnomnenjsko podporo.

Dokument bi utegnil spraviti v zadrego zlasti borčevsko zvezo, ki je ob kazenski ovadbi proti Ribičiču molčala, zagotovo pa bo imela vladajoča koalicija sedaj, ko so se začeli v javnosti pojavljati novi dokazi o zločinih komunistične oblasti, lažje delo pri soočenju z ideološkimi temami, saj se je čistilcem mita o NOB močno zmanjšal manevrski prostor.

Agente Ozne in Knoj so 30. maja 1945 skozi Kranj peljali večjo skupino domobrancev in civilistov. Večino od njih so v naslednjih dneh in tednih pobili.

Foto: Muzej novije zgodovine Slovenije

Konec nedotakljivosti

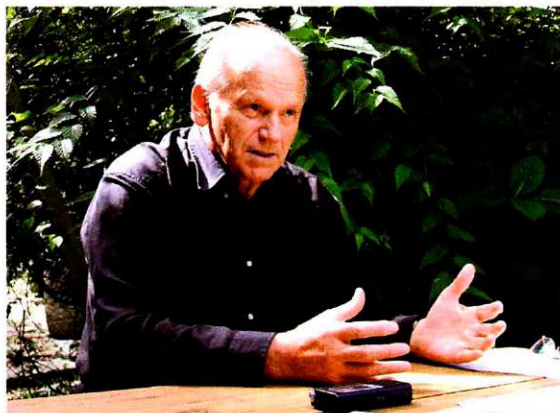
Po skoraj petnajstih letih demokracije smo pretekli teden le dočakali prvo policijsko ovadbo zoper domnevnega vodjo množičnih poveljnih pobojev in likvidacij po drugi svetovni vojni. Ljubljanski kriminalisti so namreč zaradi kaznivega dejanja genocida na ljubljansko okrožno tožilstvo poslali ovadbo zoper nekdanjega pomočnika načelnika slovenske Ozne Mitjo Ribičiča.

Ko se je v začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja Slovenija osamosvojila, je v politiki vladalo prepričanje, da bo morala poleg denacionalizacije, lastninjenja in drugih ukrepov, s katerimi bi slovensko državo demokratizirati, izpeljati tudi temeljito preiskavo množičnih pobojev in likvidacij, ki so se dogajali po drugi svetovni vojni. Ker je vladavina Demosa trajala le kratek čas in ker so vlado že kmalu po osamosvojitvi znova prevzele stranke "levice", je volja, da se pobjo

raziščejo, načelno obstajala, po drugi strani pa se je poskušalo narediti vse, da odgovornim za poboje nikoli ne bi bilo treba sestiti na zatožno klopo. Tako se policija s preiskavo poveljnih pobojev skorajda ni ukvarjala, bolj ali manj neuspešni pa sta bili tudi obe komisiji, ki sta preiskovali poboje; eno je vodil poslanec SKD Nace Polajnar, drugo pa Jože Pučnik. Prva komisija naj bi bila svojemu delu nedorasla,

drugo pa so uspešno onemogočili poslanci ZLSD (današnji SD), LDS in SNS, ki so imeli v komisiji večino. Tako se je na primer zgodilo, da je komisija Mitjo Ribičiča, ki naj bi bil eden izmed odgovornejših za poboje, na zaslisanje poklicala kot prič, Alberta Svetino, spreobrnjenega oznovca, ki je pred Ozno konec štiridesetih zbežal na Madžarsko, pa kot zaslisanca, čeprav bi moralo biti obratno.

Takšna pasivnost in sprenevedanje strank "levice", v katerih so sedeli nekateri posamezniki, ki naj bi bili domnevno sami vpleteni v poveljne poboje, je seveda pomenilo, da je preiskava pobojev več let bolj ali manj stala na mrtvi točki, domnevni izvrševalci in naročniki pobojev pa so počasi umirali, ne da bi jih pred smrtjo doletela vsaj moralna, če že ne sodna obsodba. Tako je leta 1993 umrl Ivan

Do policijske akcije Sprava se je poveljnih pobojev najtemeljiteje lotila t. i. Pučnikova komisija, vendar pri tem ni bila preveč uspešna, saj so poslanci ZLSD, LDS in SNS uspešno blokirali njeno delo.

Ribičič je bil med drugo svetovno vojno najtesnejši sodelavec Ivana Mačka-Matije (na sliki desno), vodje Ozne, ki je skupaj s Knojem pobila več desetstisoč Slovencev.

Foto: Arhiv Demokracije

Kriminalistična preiskava

Veseli bodo informacij

Po besedah Pavla Jamnika v posebni skupini kriminalistov upajo, da se bodo zdaj, ko je vložena obtožnica proti Ribičiču in ko je strah pred represalijami po petnajstih letih demokracije že nekoliko popustil, opogumili tudi tisti, ki si do zdaj o tem niso upali govoriti, in jim posredovali vse morebitne informacije v zvezi s povojnimi poboji. Dobrodošle bi jim bile zlasti tiste, s katerimi bi lahko dokazali, da so Ribičič in tudi drugi neposredno sodelovali pri pobojih, da so bili torej neposredno navzoči pri njih ali pa so dajali neposredne ukaze za njihovo izvedbo. Morebitne informacije lahko sporočite na vsako policijsko postajo ali na splošno številko policije 113. Jamnik posebej poudarja, da bodo vse prijave obravnavali kot prijave za vsako drugo kaznivo dejanje.

Maček-Matija, vodja slovenske Ozne (pod njeno roko in roko izvršilne službe Knoja je med vojno in po njej umrlo nekaj desetisoč Slovencev), ki ga nekateri označujejo za najodgovornejšo osebo za poboje v Sloveniji. Maček ob smrti, kot bi pričakovali, ni doživel vsesplošne moralne obsodbe (če se je že sodni izognil), ampak se je njegovemu spomnu s celostranskimi osmrtnicami v Delu poklonil skoraj celoten tedanji slovenski politični vrh s predsednikom Milanom Kučanom na čelu.

"Sprava" dala prvi rezultat

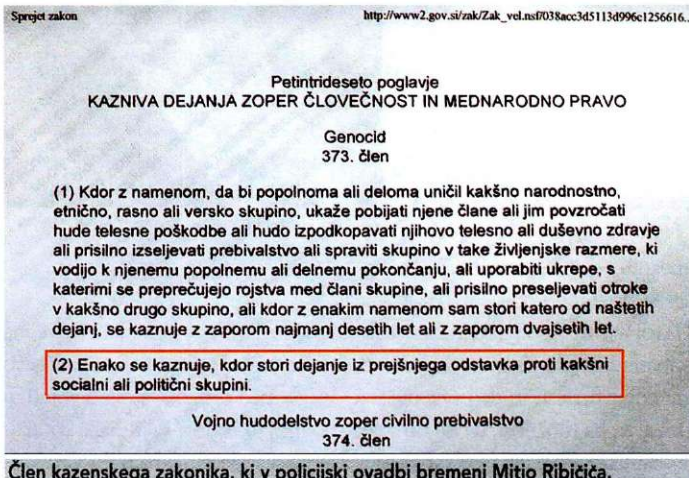
Policija se je preiskave povojnih pobojev resneje lotila leta 2001, ko je občina Slovenska Bistrica odkrila povojno grobišče v zapuščenem rudniškem jašku v Slovenski Bistrici. Takrat so na pobudo generalnega direktorja policije Marka Pogorevca in generalne državne tožilke Zdenke Cerar (veliko je na to vplivalo tudi javno mnenje, ki je zahtevalo raziskavo pobojev) na generalni policijski upravi ustanovili posebno skupino kriminalistov, ki

je začela preiskavo, imenovano Sprava. V začetku preiskave so se kriminalisti lotili predvsem zbiranja podatkov na terenu, vendar pri tem niso imeli preveč sreče. Kot pravi vodja skupine kriminalist Pavel Jamnik, so med zbiranjem informacij sicer dobili vrsto namigov in pričevanj o tem, kdo naj bi bil poboje vodil in izvajal, vendar med njimi ni bilo nobenega pričevanja ali dokaza, ki bi lahko poboje neposredno in nedvoumno povezal s posamezniki, ki so bodisi izvajali, bodisi naročali poboje. Do ključnega dokaza je komisija prišla šele potem, ko se je njen vodja lotil natančnega pregleda arhivskega gradiva. V kupu arhivskega gradiva, ki je le manjši del tovrstnega gradiva, v katerem se je velik del dokumentov na to temo v preteklih letih ob številnih selitvah izgubil neznano kam, je Jamnik našel dokument, s katerim je prvič mogoče neko osebo povezati s povojnimi zločini. Gre za Mitjo Ribičiča, nekdanjega pomočnika načelnika slovenske Ozne, po čigar naročilu naj bi bilo, kot izhaja iz dokumenta, po vojni zaprtih,

del od njih pa tudi ubitih, vsaj 12.000 oseb. V dokumentu, ki je del t. i. knjige priporočnikov med letoma 1945 in 1946 (takšne knjige naj bi takrat vodili vsi zapori), je zapisanih okoli 12 tisoč imen oseb, pri katerih je pri dobri

in pozneje pobitih več tisoč oseb.

Takoj po ovadbi je bilo zanimivo, kako so se nanjo odzvali Ribičič in nekateri levo usmerjeni pravniki. Ribičič ovadbe ni želel komentirati, saj je, kot je zatrjeval še konec prejšnjega ted-

Člen kazenskega zakonika, ki v policijski ovadbi bremeni Mitjo Ribičiča.

polovici pripis "z glasom tovariša majorja Mitje". Za vsaj 234 od njih je policija ugotovila, da so bili pozneje ubiti.

Ovadba in odmevi nanjo

Čeprav so nekateri želeli spremeniti pomen pripisa, je bolj ali manj jasno, da ta ne more pomeniti nič drugega, kot da so bile osebe, ki imajo takšen pripis, zaprte po nalogu Mitje Ribičiča. Slednje očitno verjame tudi policija, ki je na podlagi najdenega dokumenta pretekli teden na generalno državno tožilstvo zoper Ribičiča vložila kazensko ovadbo. Kakšna je vsebina ovadbe, za zdaj ni znano, saj Jamnik o tem še ne želi govoriti, znano pa je, da policija Ribičiču očita kaznivo dejanje genocida, ki naj bi ga bil najverjetneje storil, s tem ko je bilo po njegovem nalogu zaprtih

na, še ni prejel (v intervjuju za Mladino je na vprašanje, ali je odgovoren za pobjo 234 oseb, ki mu ga očita tožilstvo, odgovoril, da je za vsako napako pripravljen nositi odgovornost), nekateri pravniki pa so se osredinili na pravne luknje, za katere naj Ribičiču, čeprav gre za hud zločin, ne bi bilo mogoče soditi. Tako je vodja katedre za kazensko pravo na pravni fakulteti v Ljubljani dr. Ljubo Bavcon dejal, da Ribičiču po 373. členu kazenskega zakonika, ki govori o genocidu, ni mogoče soditi, ker genocid v letih 1945 in 1946 še ni bil opredeljen kot kaznivo dejanje (v kazenski zakonik je bil vnesen šele leta 1948), po načelu kazenskega prava pa nekemu za dejanje, ki v času, ko ga je storil, v kazenskem zakoniku ni bilo opredeljeno kot kaznivo dejanje, ni mogoče soditi.

Ribičič (desno) ovadbe zoper sebe za zdaj ni komentiral, zanimivo pa je, da svoje odgovornosti za 234 pobitih oseb ne zanika.

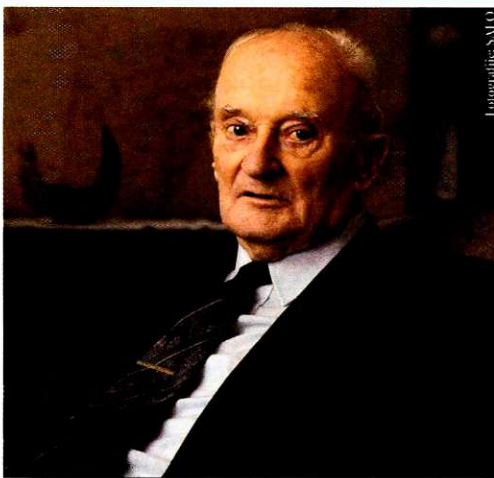
Na generalnem državnem tožilstvu se ne strinjajo z mnenjem, da Ribičiču zaradi pravne luknje ni mogoče soditi. Podlaga za ovadbo in sodbo naj bi bila haška konvencija.

Polak: Pravne luknje ni

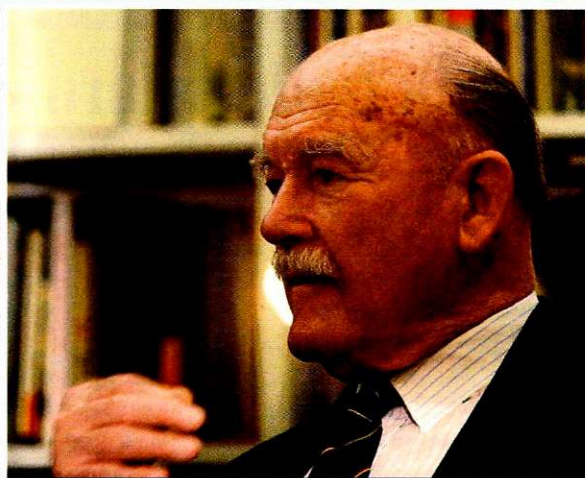
Čeprav bi nekateri nadvse radi videli, da bi bilo res tako, pa Ribičiču sklicevanje na nekakšne luknje v zakonu ne bo pomagalo veliko. Kot je namreč pretekli teden v imenu Vrhovnega državnega tožilstva RS dejal vrhovni tožilec Andrej Polak, trditev, da v času, ko naj bi bil Ribičič storil kaznivo dejanje genocida, ni veljala nobena zakonodaja, po kateri bi mu bilo mogoče soditi, ne drži. "Stališče vrhovnega tožilstva je, da je že haška konvencija iz leta 1907 določala rav-

» nanje z vojnimi ujetniki in civilnim prebivalstvom, ki je bila pravni vir tudi v letih 1945 in 1946, ko je Ribičič kot namestnik načelnika politične policije OZNA odločal o usodi 234 posameznikov.” Prav tako je po Polakovih besedah Jugoslavija podpisala tako imenovani londonski sporazum, tega je nasledila tudi Slovenija, ki pravi, da je v posebnih primerih, ko gre za zločine proti človeštvu, mogoče vzpostaviti kaznivost posameznih dejanj tudi za nazaj.

Slednje torej pomeni, da se bo Ribičič z izgovarjanjem na nekakšno pravno luknjo tokrat težko izognil odgovornosti in da prvič obstaja dokaj resna možnost, da bo do sojenja zares prišlo. Če bo, bo moralo tožilstvo na sodišču predvsem dokazati, da je Ribičič neposredno sodeloval pri zapiranjih svojih političnih nasprotnikov, civilistov in vojakov in da je neposredno naročal in izvrševal poboje. S prvim glede na v arhivu najdeni dokument ne bi smelo biti večjih težav, več pa jih bo z drugim, čeprav se je tudi za to v zadnjih letih nabralo kar nekaj dokazov. Eden od dokazov, ki Ribičiča precej bremeni, je knjiga nekdanjega Mačkovega pomočnika Alberta Svetine-Erna, ki je izšla pri založbi Nova Obzorja (založba izdaja

Nekdanji Mačkov pomočnik Albert Svetina v svoji knjigi *Od osvobodilnega boja do banditizma* navaja, da je večina seznamov ljudi za likvidacije nastala v Ribičičevem štabu.

France Bučar je novico o ovadbi pospremil z besedami, da tisti, ki je vložil ovadbo, nima pojma o slovenskem nacionalnem interesu. Je slovenski nacionalni interes to, da se zločini pometejo pod preprogo?

našo revijo). V knjigi, v kateri Svetina precej natančno opisuje Ribičičevo vlogo med drugo svetovno vojno in po njej, piše, da je bil Ribičič kot najtesnejši Mačkov sodelavec v Ozni zadolžen predvsem za zapore in likvidacije ljudi, za katere je partija takrat presodila, da bi ji lahko bili nevarni pri prevzemu oblasti. “Pri Ribičiču so delali sezname internirancev in sezname ljudi za likvidacije. Bil je glavna oseba Ozne za sodišča in likvidacije. Tudi v procesih je imel glavno vlogo...” Svetina nadaljuje: “Ribičič je bil glavni zaslisevalec, ki je pripravjal obtožbe. Ker je Maček vedel, da je Ribičič med vojno leto ali leto in pol obiskoval pravno fakulteto, ga je izbral za glavnega zaslisevalca (da je bil Ribičič za-

slisevalec, je že pred časom povedal dr. Ljubo Sirc, saj je zasliseval tudi njega, op. a.). Bil je na vseh procesih in povsod je igral glavno vlogo. O njegovi pre zaposlenosti z zapori, aretacijami in zaslisevanji je pričala tudi pre zaposlenost moje žene, ki je tipkala pri njem in hodila pozno domov ... Potožila mi je o velikih delovnih obremenitvah in dolgih seznamih zapornikov in obsojenih na ustrelitev, ki nastajajo na njenem oddelku pod Ribičičevim vodstvom.” Precej obremenjujoče za Ribičiča je tudi pričevanje Jelke Mrak Dolinar, objavljeno leta 1998 v knjigi *Temna stran meseca*. V pričevanju, v katerem je Dolinarjeva natančno opisala trpljenje, mučenje in izkoriščanje političnih zapornic v zaporu v Begu-

njah, kamor naj bi jo bil zaprl Ribičič, je zapisala: “Spominjam se, kako sem skozi okno, stoječa na rami sotrpinke, opazovala, kako je Mitja Ribičič postopal gor in dol ob tovornjaku, medtem ko so nanj porivali ljudi, ki so bili določeni za likvidacijo.”

Takšnih pričevanj je bilo v zadnjih letih v različnih časopisih in knjigah objavljenih precej (veliko tudi v *Demokraciji*, kjer tokrat objavljamo pismo bralca, ki ga je Ribičič zasliseval), tako da z dokazovanjem, kaj je bil Ribičič med vojno in po njej in kaj je počel, tožilstvo ne bismelo imeti težav. Vprašanje je samo, kako bodo te dokaze sprejeli sodniki. V zadnjih letih se v takšnih procesih niso posebej izkazali.

Aleš Kocjan

Pogovor s kriminalistom Pavlom Jamnikom

“Podlaga našega dela je Martensova klavzula”

Kaj menite o očitkih profesorja Ljuba Bavconca, naj bi bila ovadba policije pre nagljena, ker naj Ribičiču ne bi bilo mogoče soditi za genocid?

Že na začetku moram povedati, da se skupina, ki jo vodim, pri preiskavi ne ukvarja s samo pravno kvalifikacijo kaznivih dejanj, ampak je zadolžena samo za zbiranje informacij in obvestil o pobjih. Pravno podlago za pregon oseb, ki naj bi bile vpletene v medin-povojne poboje je pripravilo Vrhovno državno tožilstvo RS in to očitno meni, da pravna podlaga za pregon kaznivega dejanja obstaja.

Ta podlaga naj bi bila, kot pravijo na tožilstvu, t. i. Martensova klavzula, ki jo je vsebovala že četrta haaška konvencija leta 1907. Kaj pravi ta klavzula?

Martensova klavzula je univerzalno pravilo mednarodnega vojne-

ga prava, po katerem pripadniki oboroženih sil in civilno prebivalstvo uživajo varstvo in vladavino načel mednarodnega prava. Klavzula pravi: “Pripadniki oboroženih sil in civilno prebivalstvo uživajo varstvo in vladavino načel mednarodnega prava, tako kot izhaja iz običajev med civiliziranimi narodi, iz zakonov o človečnosti in zapovedi javne vesti, tudi če ravnanje s temi kategorijami oseb v mednarodnem vojnem pravu ni posebej urejeno.” Ta določba je bila tudi temelj našega dela.

Je mogoče, da boste ovadbo spreminjali ali dopolnili?

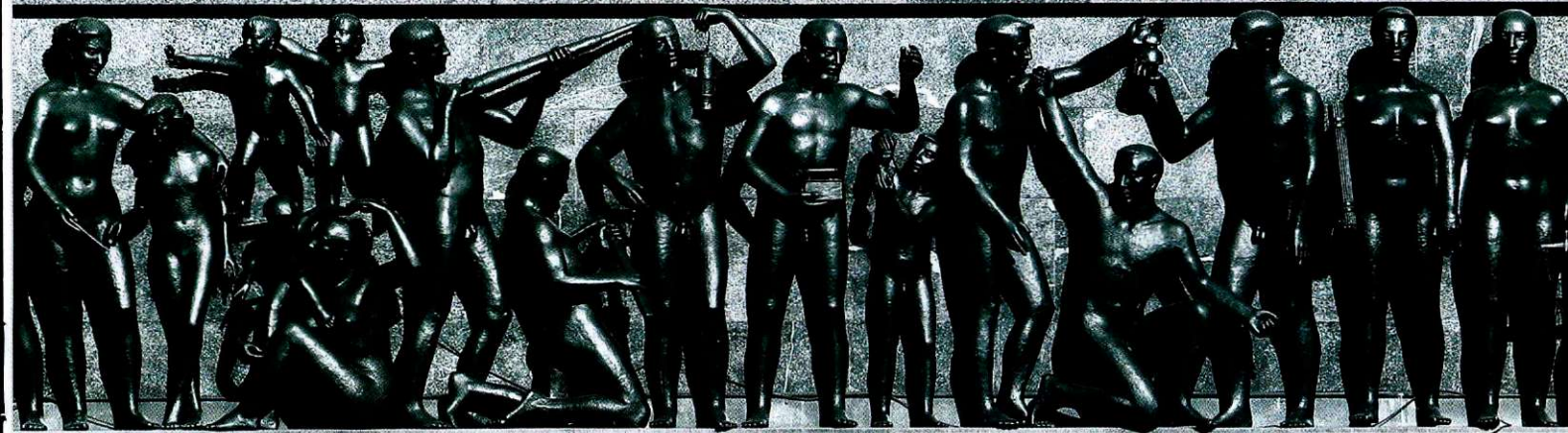
S preverjanjem usod oseb, vpisanih v zaporniške knjige, ki smo jih našli v Arhivu Republike Slovenije, še nismo končali, tako da je prav mogoče, da bomo ob koncu ovadbo še dopolnili.

Ste poleg dokumenta, ki govori o tem, da je bilo po Ribičičevem nalogu zaprtih vsaj 6.000 oseb, odkrili še kakšne druge dokaze, ki ga neposredno obremenjujejo?

To so podrobnosti, o katerih zaradi interesa preiskave ne morem govoriti.

Pavel Jamnik

Boljše razmere za sodišča

Vlada je na seji prejšnji teden sprejela vrsto odločitev tako na gospodarskem kot na drugih področjih, pripravila pa je tudi nekaj novel zakonov, med njimi o sodiščih.

Slednjo naj bi državni zbor obravnaval po skrajšanem postopku. Po vladnem predlogu zakona naj bi ministrstvo za pravosodje postalo v celoti pristojno za zagotavljanje prostorskih razmer za delo sodišč. Prostorske razmere veljajo za enega večjih križev slovenskega pravosodja in ta čas sodijo med pristojnosti pravosodne uprave, slednja pa spada pod pristojnosti ministrstva. Po predlogu bi ministrstvo v celoti prevzelo omenjeno področje, s tem pa tudi skrb za zagotavljanje sredstev za najemna razmerja. Predlog novele prinaša še nekatere druge novosti. Pristojnost okrajnih in okrožnih sodišč naj bi se tako razširila tudi na mednarodno pravno pomoč pri prekrških.

Vlada pripravlja tudi novelo zakona o dostopu do informacij javnega značaja, ki naj bi zagotovila večjo odprtost javnega sektorja prek relativizacije nekaterih izjem načela prostega dostopa do tovrstnih informacij, ki jih zakon sedaj določa kot absolutne izjeme. Relativizacija, ki bi omogočila dostop do novih podatkov, bi zajela podatke o uporabi javnih sredstev in podatke, po-

vezane z opravljanjem javne funkcije oz. službe v javnem sektorju. Z novelo naj bi tudi uvedli test javnega interesa; pri izjemah informacij javnega značaja bi podatki postali javni, če bi bil javni interes močnejši od interesa pravic, varovanih z izjemami. Sem seveda ne bi sodili podatki najvišje tajnosti.

Predlog novele zakona o gasilstvu naj bi zmanjšal razlike med poklicnim in prostovoljnim gasilstvom ter izboljšal rešitve glede požarnega varovanja premoženja. Člani vlade pa so nasprotovali predlogu novele zakona o socialnem varstvu, ki jo je predlagala skupina poslancev in po kateri bi financiranje pravic družinskega pomočnika z občin prenesli na državo.

Dvojno označevanja od marca

V vladi so odločali tudi o finančnih vprašanjih. Tako so se odločili, da bo informativno dvojno označevanje cen (v tolarjih in evrih) začelo veljati 1. marca 2006. Naj spomnimo, da bo Slovenija skupno evropsko valuto predvidoma prevzela 1. januarja 2007. Pravočasna uvedba dvojnega označevanja temelji na praktičnih razlogih; potrošniki se bodo hitreje navadili na nove cene, hkrati pa bo ukrep preprečil, da bi trgovci leta 2007 cene zaokrožili navzgor, kot se je to zgodilo v marsikateri državi, ki je evro prevzela leta 2002.

Vlada se zavzema tudi za spremembo zakona o reviziji postopkov

javnega naročanja, saj po besedah finančnega ministra Andreja Bajuka naš pravni red ne zagotavlja enakega pravnega varstva naročnikov in dobaviteljev. Med spremembe zakona bi vlada uvrstila določilo, da bo moral vlagatelj zahtevka za revizijo postopka javnega naročila izkazati interes za dodelitev naročila in hkrati, kar je novost, realno stopnjo verjetnosti, da bi zaradi nepravilnosti v postopku lahko utrpel škodo.

Vlada je sprejela in dala soglasje k letnemu poročilu agencije za regionalni razvoj za preteklo leto ter k finančnim načrtom in programu dela agencije za leto 2005.

Ministri so se morali ukvarjati tudi z nedokončano odpravo posledic potresa v Posočju leta 1998. Za zagotovitev obnove treh kulturnih spomenikov je vlada zagotovila 54 milijonov tolarjev, poleg tega pa še 3,3 milijona za dokončanje stanovanjskih prostorov v stanovanjskem objektu v občini Kobarid. V okviru programa popotresne obnove istega območja po lanskem potresu pa so zagotovili državno pomoč v višini 4 milijonov za obnovo dimnikov in streh na šestih objektih visoke gradnje v zasebni lasti. Za porušenje enega objekta in ureditev nadomestne gradnje v občini Bovec so zagotovili 5,5 milijona tolarjev.

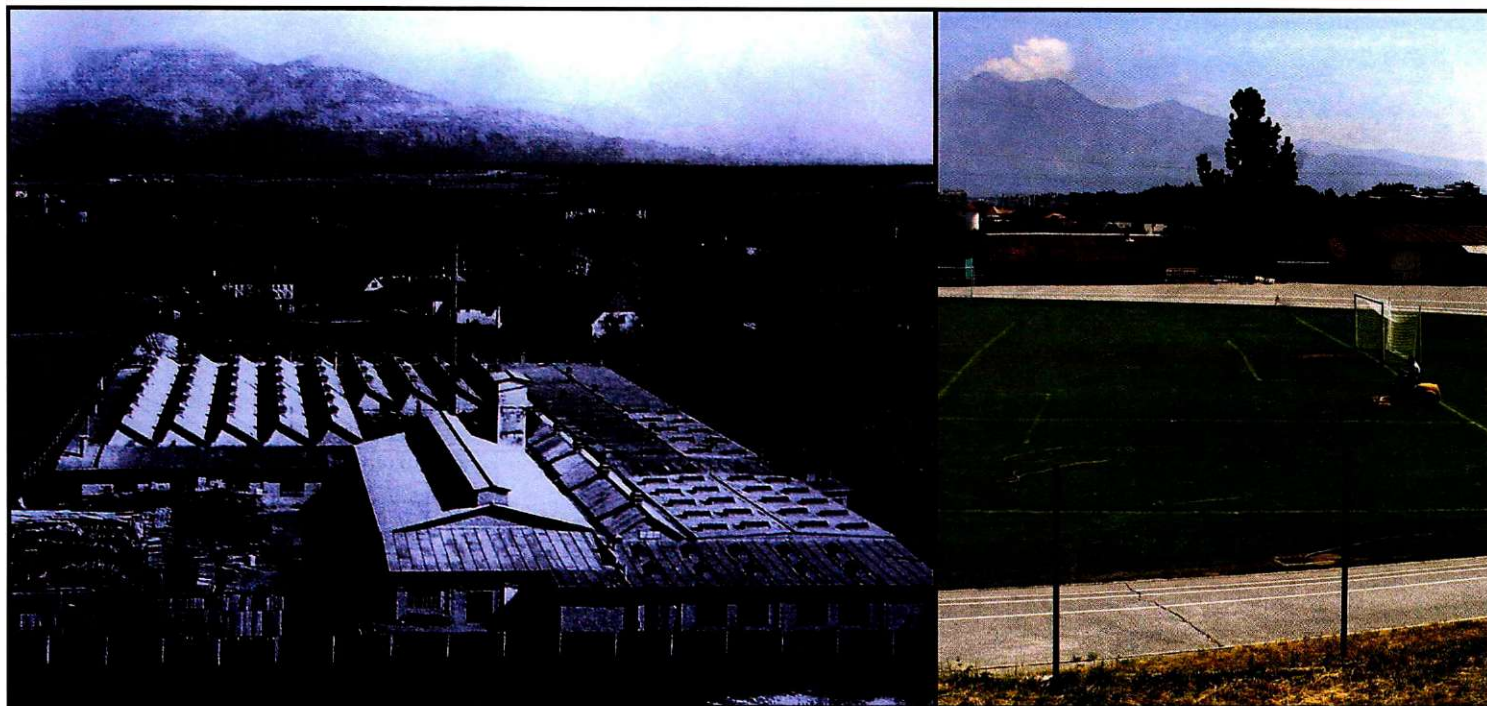
Nujnost regionalizacije

Prejšnji teden je zasedalo tudi več parlamentarnih odborov. Odbor za

lokalno samoupravo in regionalni razvoj je na petkovi seji zadolžil vlado, naj pripravi projekt regionalizacije države. Tako v koaliciji kot v opozicijskih vrstah soglašajo, da je treba uvesti drugo stopnjo lokalne samouprave, za katero so do sedaj premalo naredili. Na podlagi širokega konsenza bo mogoče ukrepati celovito, torej na ravni celotne države in ne samo parcialno. S tem se je strinjal tudi predstavnik državnega sveta Marjan Maučec. Vlada naj zato do jeseni pripravi ustrezen rešitev in jo pošlje vsem parlamentarnim strankam, so sklenili na odboru. Predlog odseva potrebo po pospešitvi regionalizacije in željo po hitrejšem gospodarskem razvoju, je dejal predsednik odbora Darko Fras. Rezultati regionalnega razvoja namreč niso podobni zelenim, zato je uvedba pokrajn nujna, je še prepričan Fras.

Odbor za zunanjo politiko je obravnaval stališča do predloga uredbe o pravilih za obmejni promet na zunanjih mejah članic EU, spremembah schengenske konvencije in učinkih na izvajanje sporazuma o obmejnem prometu in sodelovanju (SOPS) s Hrvaško. Odbor pri tem podpira stališča, ki jih je vlada sprejela 19. maja. Slovenija pri pogajanjih želi, da naša država tudi po vstopu na schengensko območje ohrani pridobitve, ki izhajajo iz obmejnih sporazumov s sosedomi, za kar pa si bomo morali še prizadevati, je prepričan predsednik odbora Jožef Jerovšek (SDS).

Mitja Volčanšek

Sirčev boj za dediščino

Dr. Ljubo Sirc, aprila je dopolnil 85 let, rojen v Kranju, pravnik po poklicu in slovenski javnosti dobro znan tudi kot analitik naše stvarnosti, od decembra lani pa tudi član vladnega gospodarskega strateškega sveta, si kot edini dedič že od leta 1992 na slovenskih sodiščih prizadeva za vrnitev po vojni zaplenjenega premoženja svojega očeta, znanega kranjskega trgovca in industrialca Franja Sirca.

Ta čas Okrožno sodišče v Ljubljani že četrtrič razsoja o Sirčevem zahtevku za plačilo odškodnine po vojni odzetega premoženja, pred Okrajnim sodiščem v Ljubljani poteka nepravdna zadeva za vrnitev zaplenjenega premoženja, poleg tega na slovenskih sodiščih potekajo še nekateri postopki za povračilo škode. Skupno vsem pa je zavlačenje brez primere. Dr. Sirc je že maja 2002 sprožil postopek tudi pri evropskem sodiš-

ču, kjer naj bi bila njegova zadeva "vzorec" za reševanje zadev številnih drugih ljudi, ki tudi iščejo pravico na tem sodišču; pogoj za obravnavo na sodišču v Strasbourgu je, da morajo biti vsi zahtevki v Sloveniji pravno-močno končani. A pojdemo po vrsti.

Nekoliko zgodovine

Franc Sirc, stari oče dr. Ljuba Sirca, je v Kranju pod Rožnvenkim klancem kupil hišo in tam odprl trgovino z deželnimi pridelki. Poleg tega je pri železniški postaji zgradil gostilno, vendar je po dopolnjenem sinovem osmem rojstnem dnevu umrl, vodenje trgovine in gostilne pa je prevzela žena. Ta je sina, to je očeta dr. Ljuba Sirca, poslala v šole. Tako je Franjo obiskoval ljudsko šolo in štiri razrede klasične gimnazije v Kranju, nato pa je nadaljeval šolanje na trgovski akademiji v Pragi. Za kraj prve službe si je izbral Trst, kjer se je zaposlil v podružnici praške Živostenske banke, jo pozneje zamenjal za službo pri Ljubljanski kreditni banki in nazadnje delo nadaljeval v centrali te banke, ki je bila v Ljubljani. Ko

je dopolnil dvajset let in odslužil enoletni vojaški rok, je začel pomagati materi v trgovini. Po pripovedovanju sina, dr. Ljuba Sirca, se je oče nadejal dobička od izvoza suhih gob. Vendar se je začela prva svetovna vojna, zato je moral Franjo v vojsko v intendantsko četo, najprej na rusko fronto v Galiciji, nato pa na italijansko bojišče na Tirolskem. Malo pred

koncem vojne se je vrnil domov in se poročil s hčerko Cirila Pirca, kranjskega občinskega svetovalca in do leta 1913 tudi poslanca kranjskega deželnega zbora. Po pripovedovanju dr. Ljuba Sirca je očeta trgovina zelo privlačila, zato si je že konec leta 1918 priskrbel obrtni list, naslednje leto pa še koncesijo za trgovino z mešanim blagom na debelo. V trgovskih krogih si je pridobil velik ugled in bil že leta 1919 na ustanovnem občnem zboru trgovcev izvoljen za predsednika političnega okraja Kranj. Na tem mestu je ostal vse do leta 1936. Leta 1920 se mu je rodil sin Ljubo, sam pa se je poskušal kot veletrgovec, vendar so se mu nekateri poskusi ponesrečili, zato je bil od leta 1922 do 1927 kot direktor zaposlen v novoustanovljeni podružnici Svetovne banke v Kranju. Tako se je začel gibati tudi v krogu ljudi, ki so v t. i. češkem kapitalu videli veliko prihodnost. Trgovina z mešanim blagom mu je kmalu postala odveč. Želel si je več. Po koncu vojne so oživili tiskarno Sava, v kateri je postal Franjo eden izmed delničarjev in jo na-

Franjo Sirc

Pred letom 1941 je bilo v Sirčevi tekstilni tovarni v Kranju 250 zaposlenih, vredna pa je bila 2 milijona takratnih nemških mark. Danes se na tej površini raztezata nogometno igrišče in veledrom, na tovarno spominja le slačilnica.

tudi pri povečanem obsegu proizvodnje. S tem je nadaljeval vse do druge svetovne vojne, ko je bilo v tovarni zaposlenih že 250 ljudi.

Razcvet pred vojno

Napad na Jugoslavijo je nato preprečil, da bi začela obratovati tudi predilnica. V tovarni so izdelovali vse vrste bombažnega blaga. Kot vrhunski dosežek pa je veljala balonska svila. Franjo Sirc pa se s tem ni zadovoljil, ampak je želel zgraditi še tovarno v Srbiji, v Kranju pa bi obdržal predilnico, ki je zahtevala spretnejše delavce. Pri tem je računal na sina Ljuba, ki je kot majhen otrok preboleval tuberkulozo in je veliko časa preživel po zdraviliščih. Pozneje je končal kranjsko gimnazijo, leta 1939 pa se je vpisal na pravno fakulteto v Ljubljani. Tako je marca 1941 kot 21-letnik postal lastnik nepremičnin tiskarne Sava. Oče pa se je intenzivno ukvarjal s tekstilno dejavnostjo, saj je bilo po septembru 1939 vse manj možnosti za uvoz preje. Okupacija aprila 1941 in vojna sta ga tudi osebno potrla, zato se je skupaj z ženo umaknil v Ljubljano. Nemci so želeli z njim vzpostaviti stike in so ga vabili nazaj v Kranj, vendar se za to

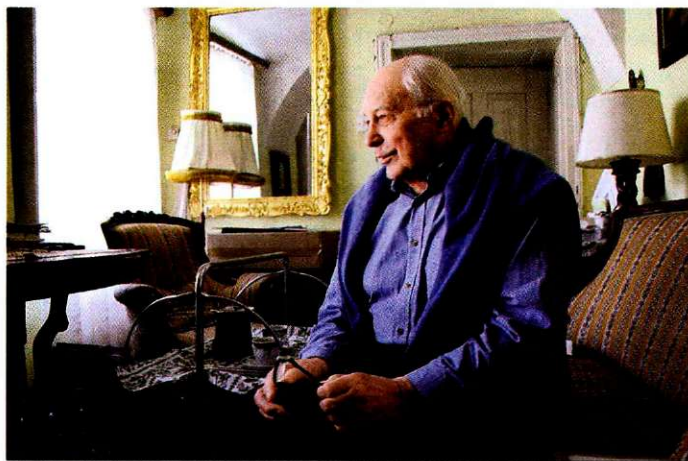
ni odločil. Celotno nepremično in premično premoženje, to so tovarne, stanovanjska hiša, nekdanji hotel Union in vse premoženje tiskarne Sava, je nato Franz Kutscher, vodja okupacijske civilne uprave, zaplenil. Nemci so za upravnika Sirčevega premoženja postavili komisarja zaupnika in sprejeli sklep, da se tovarna nameni družbi Luftfahrtanlagen iz Berlina, ki je izdelovala vojaške naprave za letenje. V Kranj je prišel zastopnik tovarne z nalogo, da prevzame in demontira Sirčevo tovarno in v njenih zgradbah uredi proizvodnjo za potrebe matične tovarne v Berlinu. Komisar je razprodal vse izdelano blago in surovino, pooblaščenec državnega komisarja za udrnitev nemštva na Bledu pa je dal tik pred okupacijo predilne stroje odmontirati; stroje in vso drugo opremo so odprodali tovarnam in posameznikom. Maja 1942 so tekstilno tovarno likvidirali in ustanovili nov obrat, ki se je ukvarjal z drugo dejavnostjo. Tudi tiskarno Sava so Nemci prodali neki celovski družbi. Ob vsem tem pa Franjo Sirc ni miroval, ampak je poskušal reševati svoje premoženje. Najprej v obliki uveljavljanja odškodnine, upal pa je tudi, da bo v Beogradu lahko prevzel plačani turški bombaž, ki je prihajal. Upal je tudi, da bo dobil plačilo za bombažno blago, dobavljeno jugoslovanski vojski. Želel je priti tudi do predilnih strojev, ki so bili dobavljeni in plačani tik pred nem-

skim napadom, a so jih Nemci še zapakirane zasegli. Končno je poskušal s pomočjo rimskega in dunajskega odvetnika doseči vsaj to, da bi Nemci plačali njegove dolgove v bankah. Prizadevanja pa niso obrodila sadov. Na koncu je Franjo Sirc zbolel. Veliko je razmišljal tudi o industriji po vojni in se ni strinjal z gospodarskimi nazori dr. Črtomirja Nagodeta, saj ga je imel za komunista. V sporazumu Tito-Šubašić, sklenjenem novembra 1944, je videl še zadnjo možnost, da ne bi komunisti dobili oblasti in spremenili Jugoslavijo v povsem komunistično deželo, zato je bil zelo razočaran nad zavezniški, ki so dopustili, da je Tito sporazum izigral. Ob koncu vojne so nemške čete v času umika iz Kranja zažgale Sirčevo tovarno in od nje ni ostalo nič, v njihovi stanovanjski hiši v Kranju, v kateri je bila v zadnjih mesecih, preden so se Nemci umaknili, zasilna bolnišnica, pa so po vojni nastanili številne brezdomce.

Obsodili, da so lahko zaplenili premoženje

Franja Sirca so povojne oblasti sicer povabile na ministrstvo za industrijo in rudarstvo, kjer naj bi skrbel za tekstilno in bombažno industrijo, vendar ga je Udba 31. maja 1947, ko se je z vlakom vrnil s službene poti v Varšavi, aretirala. Še pred tem so aretirali sina, dr. Ljuba Sirca. Udba je Franja Sirca obtožila, da je bil posredno povezan s protiljudsko organizacijo, ki je hotela zrušiti obstoječo državno ureditev, svojemu sinu pa naj bi bil posredoval nekatere podatke o stanju tekstilne industrije. Julija 1947 se je začel proces pred tričlanskim senatom Vrhovnega sodišča LRS, Franjo Sirc pa je bil na njem obsojen na deset let odvzema prostosti s prisilnim delom, zaplenbo celotnega premoženja in izgubo političnih pravic za čas treh let. Hkrati so sinu Ljubu (edinemu otroku in dediču) izrekli smrtno kazen. Ker je mati dr. Ljuba Sirca pisala razne prošnje za pomilostitev, so mu pozneje smrtno kazen spremenili v odvzem prostosti in prisilno delo za 20 let. Vse drugo je ostalo nespremenjeno. Sodba je >>

to dlje časa tudi vodil. Okoli leta 1930 je tiskarno moderniziral. V času po prvi svetovni vojni je bil za Kranj tudi po zaslugi obeh starih očetov dr. Sirca značilen industrijski razcvet. V mestu je kot prva postavila tovarno češka delniška družba Jugočeška. Tej so sledile nove tuje družbe, ki so postavljale nove tovarne. S tem je Franja Sirca tekstilna stroka čedalje bolj privlačila, spoznal je pomen industrializacije Kranja; začel je sodelovati pri ustanavljanju tovarn, in sicer tako, da je s svojo udeležbo kot družbenik ali poslovodja tujim poslovnem pomagal ustanavljati podjetja. Nova industrija je veliko pripomogla k razvoju Kranja, mesto je postalo pomembno središče tekstilne industrije. Potem ko so se v mestu ustalile češke in poljsko-nemške tovarne, so se začeli uveljavljati tudi domačini. Tako je Franjo Sirc začel načrtovati lastno tovarno. Najprej je leta 1929 v Stražišču pri Kranju zgradil mehanično tkalnico in se dogovoril, da bo za češko družbo Jugobruna izdeloval preproste bombažne tkanine. Hkrati je bil še naprej dejaven pri ustanavljanju novih podjetij ne le v Kranju, temveč tudi v Škofji Loki in Kočevju. Z družbo Jugobruna je sodeloval pet let, nato se je moral postaviti na lastne noge tudi pri prodaji. Začel je širiti tovarno, kar se je poznalo tako pri številu zaposlenih kot

Dr. Ljubo Sirc že več kot desetletje uveljavlja svoje pravice na slovenskih sodiščih. Država mu je doslej vrnila le del po vojni zaplenjenega premoženja (tega so zaplenili na podlagi politično motiviranega sodnega procesa) njegove družine. Vrnili so mu domačo hišo (ne v celoti) in vrt, od tovarniškega zemljišča v izmeri 15 tisoč kvadratnih metrov pa je dobil le 600 kvadratnih metrov.

» pomenila tudi prenehanje dela po zakonu in zaplembo vsega Sirčevega premoženja, vključno s stroji, za katere je Franjo Sirc uveljavljal lastništvo. Tu pa se začne današnja zgodba dr. Ljuba Sirca. Še preden jo predstavimo, dodajmo, da so očeta Franja v drugi polovici leta 1947 iz ljubljanskih zaporov premestili v marihorske, nato je kazen prestajal v zaprtem oddelku Splošne javne bolnišnice v Ljubljani, kjer je 8. novembra 1950 umrl. Dr. Ljubo Sirc je šele po 44 letih na Vrhovnem sodišču RS dosegel obnovo kazenskega postopka, javni tožilec je nato obtožbo iz leta 1947 umaknil, sodišče pa je sodbo razveljavilo. Vrhovno sodišče je še ugotovilo, da je šlo za politični proces in da so bile obtožbe skonstruirane in izmišljene, šlo pa je tudi za grobo kršenje temeljnih procesnih pravil.

Zdajšnja sodna farsa

Poleg tega, da je dr. Ljubo Sirc dosegel razveljavitev obsodbe zoper očeta, že od leta 1992 zahteva tudi vračilo vsega po vojni zaplenjenega

premoženja. Postopek se v tako imenovani nepravdni zadevi vleče že več kot desetletje. Namesto rešitve je dr. Sirc konec marca letos prejel dopis sodnice Melite Štefancić s prošnjo za pomoč. V posebnem dopisu ga sodnica obvešča, da je sodniško funkcijo na nepravdnem oddelku Okrajnega sodišča v Ljubljani prevzela februarja 2005 in v začetku marca prejela večje število spisov, v katerih je predlagana vrnitev zaplenjenega premoženja. Po hitrem pregledu spisov pa je ugotovila, da gre za starejše zadeve, ki so zaradi let, ki so medtem potekla, postale tudi zelo obsežne. Zaradi velikega števila predodeljenih zadev in predvsem zaradi njihove obsežnosti tako dr. Sirc prosi za pomoč, ki bi ji pomenila veliko časovno pridobitev. Hkrati je obljubila, da bodo zadeve čimhitreje obravnavane in rešene, in dodala, da je njegova "stiska v vseh teh letih popolnoma razumljiva". Dr. Sirc nam je v pogovoru dejal, da bo sodnici posredoval vse, kar potrebuje, in dodal, da je državo Slovenijo na okraj-

nem sodišču v preteklih letih zastopala pravobranilka Novak-Zalaznikova, ki si je prav prizadevala, da se stvari ne bi hitro rešile. Težava naj bi bila v tem, naj država ne bi imela popisa vsega zaplenjenega premoženja, v Sirčevem primeru predvsem terjatev za plačani in dobavljeni bombaž.

Štirikrat o istem, a vsakokrat drugače

Drugi postopek za vračilo zaplenjenega premoženja se na Okrožnem sodišču v Ljubljani rešuje že četrtri. Prvič je o vračilu zaplenjenega premoženja razsojalo sodnica, ki zdaj ni več zaposlena na tistem mestu. Dr. Sircu je ugodila v večini zahtevkov. Na sodbo se je pritožilo pravobranilstvo v imenu države, pa tudi dr. Sirc se ni strinjal z vsem. O pritožbah je odločalo Višje sodišče v Ljubljani in izdalo sklep, da se je med tem spremenil zakon, zadevo pa vrnilo v vnovično obravnavo na okrožno sodišče. To je večino zahtevka zavrnilo in spet so sledile pritožbe na višje sodišče; slednje je tri

dele razsodbe zavrnilo, en del pa poslalo v vnovično odločanje na okrožno sodišče. To je o isti zadevi še tretjič odločalo, odločitev pa je bila spet drugačna od prejšnjih in spet je prišlo do pritožb na višje sodišče, ki je zadevo spet poslalo v vnovično odločanje na okrožno sodišče. Zdaj sodnica Jelka Podgoršek pripravlja sodbo. Kakšna bo, dr. Sirc še ne ve. V tem času so o nekaterih stvareh odločali tudi sodniki vrhovnega sodišča in na koncu še sodniki ustavnega sodišča in vse zavrnilo. Sodba ustavnega sodišča je bila izdana 12. maja 2005, v njej pa je zapisano, "da se ustavna pritožba dr. Ljuba Sirca zoper sodbo vrhovnega sodišča z dne 23. 10. 2003 v zvezi s sodbo Višjega sodišča v Ljubljani z dne 17. 7. 2002 in s sodbo Okrožnega sodišča v Ljubljani z dne 8. 3. 2001 zavrne". Ali bo zadnja sodba Ustavnega sodišča RS vplivala tudi na sodbo, ki jo na Okrožnem sodišču v Ljubljani pripravlja sodnica Jelka Podgoršek, pa bo kmalu znano.

Nad krivice z novimi krivicami

Vsekakor gre pri celotni zadevi za izčrpavanje in iskanje razlogov, ki jih ni. Dr. Sircu so sodišča v vseh teh letih sicer vrnila del lastnine, vendar vedno le del, ne pa celote. Po njegovem pripovedovanju je bila samo tovarna vredna 2 milijona takratnih nemških mark. Če to danes preračunamo v dolarje, dobimo vrednost od 8 do 10 milijonov dolarjev. Pri tem se postavlja tudi vprašanje dohodka tovarne, ki so ga lastniki izgubili zaradi zaplembe. Dr. Ljubo Sirc se je temu dohodku sicer že pisno odpovedal, po izračunih pa bi to pomenilo vsaj desetkratno povečanje glavnice. Poleg vseh krivic povojnega komunističnega režima tako dr. Ljubo Sircu kot drugim upravičencem do izplačila odškodnine veliko škodo povzroča tudi nova, "demokratska" država Slovenija, če se izrazimo z besedami nekdanjega predsednika države Milana Kučana. Morda je ta škoda še večja od tiste med vojno in po njej, o demokratičnosti države pa, dokler slednja ne bo odpravila novih krivic, nikakor ne moremo govoriti. **Vida Kocjan**

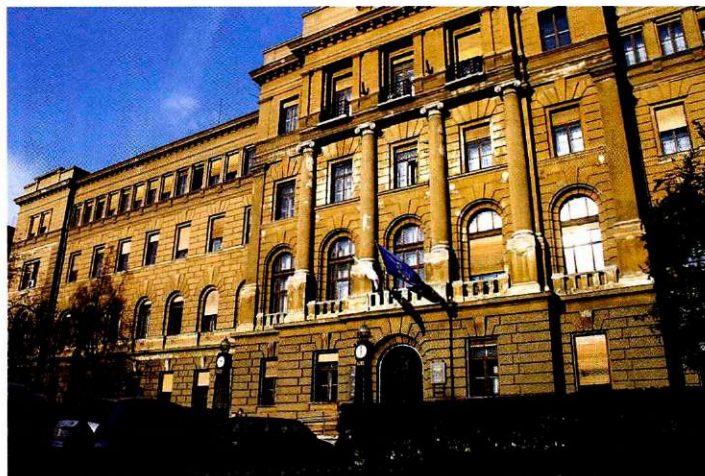
Rojstno hišo dr. Ljuba Sirca je država vrnila le delno. Spodnji del hiše je moral odkupiti od trgovske družbe Živila.

Na najboljšem delu Sirčevega vrta v Kranju so postavili kegljišče, slabše dele parcele pa so vrnilo dr. Sircu.

Lovro Šturm, minister za pravosodje, je napovedal hitrejšo reševanje denacionalizacijskih zahtevkov. Že v primeru dr. Ljuba Sirca bomo videli, ali se bodo njegove napovedi uresničile.

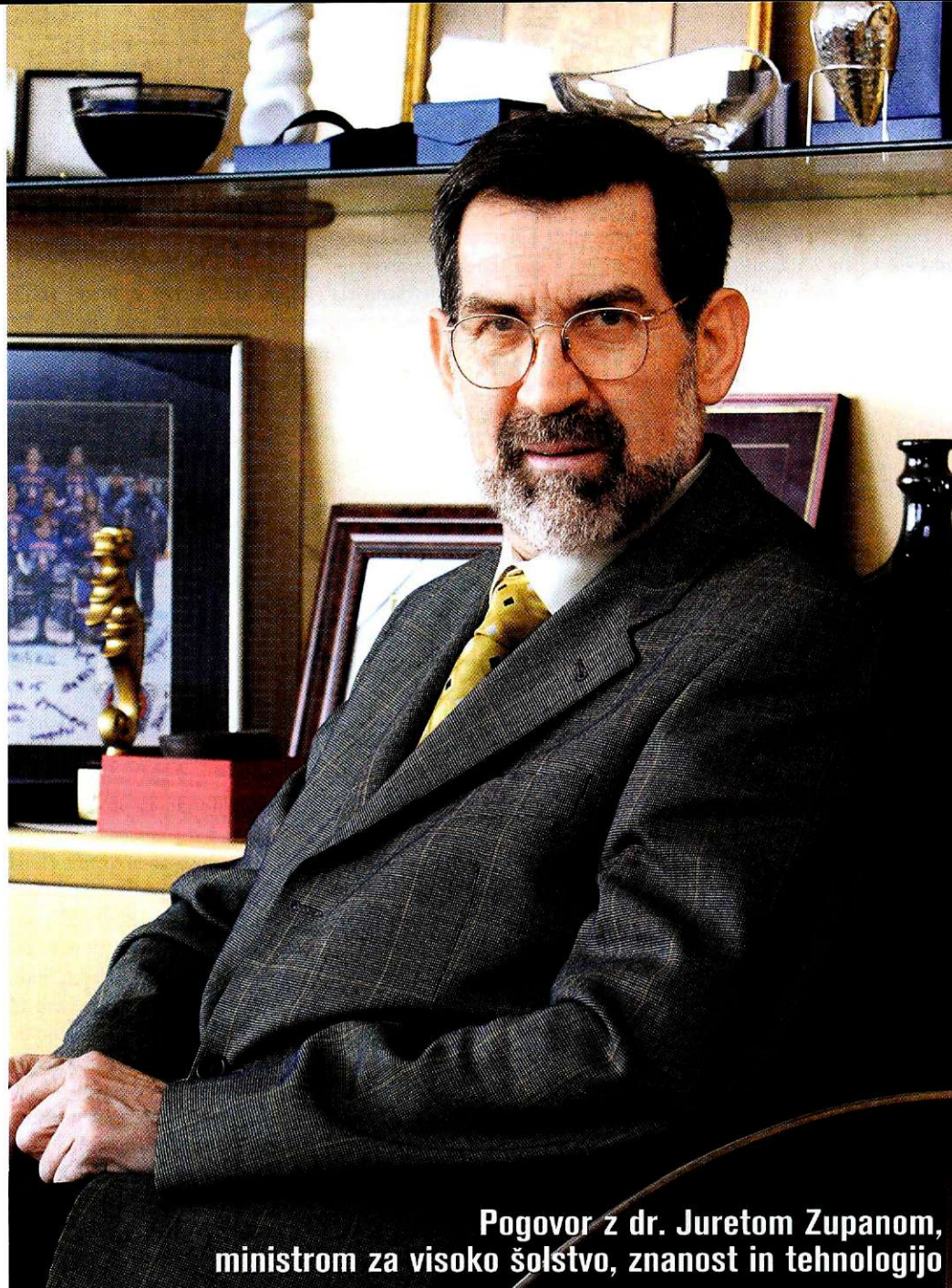

Na Okrožnem sodišču v Ljubljani tokrat sodnica Jelka Podgoršek že četrtrič piše sodbo o vračilu celotnega zaplenjenega premoženja. Kakšna bo, za zdaj še ni znano.

62-letni minister je že pri 23 letih diplomiral iz fizike, le tri leta pozneje, to je leta 1969, pa je opravil magisterij iz kemije. Tri leta pozneje je doktoriral iz kvantne kemije. Na Fakulteti za kemijo in kemijsko tehnologijo v Ljubljani je leta 1975 postal habilitirani docent.

Tri leta po doktorskem študiju v Ljubljani se je podiplomsko izpopolnjeval v Zürichu in 1978 na NIH Bethesda v Marylandu. Od leta 1988 je redni profesor na Fakulteti za kemijsko tehnologijo Univerze v Ljubljani. V letih od 1963 do 1973 je bil zaposlen na Inštitutu Jožefa Stefana, od leta 1974 do decembra 2004 pa je vodil Laboratorij za kemometrijo Kemijskega inštituta Ljubljana. Je (so)avtor desetih strokovnih knjig, nad 200 objavljenih znanstvenih, strokovnih in poljudnih člankov in razprav v tujih in domačih revijah. V letih od 1998 do 2001 je bil predsednik Nacionalnega znanstvenoraziskovalnega sveta, v letih od 1998 do 2002 član Sveta za visoko šolstvo ter v letih od 2001 do 2004 podpredsednik Nacionalnega znanstvenoraziskovalnega sveta. Je tudi prejemnik najvišje državne nagrade za znanstvene dosežke, izkazane v dveh knjigah in skupini objavljenih del. Je član Nove Slovenije.

Po imenovanju vlade in sprejetju posebnega zakona je bilo nekda-

Pogovor z dr. Juretom Zupanom, ministrom za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo

Za večjo učinkovitost

nje ministrstvo za šolstvo, znanost in šport razdeljeno na dve ministrstvi. Razdelili ste si tudi nekatere skupne službe. Zanima me, ali je delitev pristojnosti opravljena in ali je zaradi tega prišlo do večjega zaposlovanja oziroma potreb po zaposlovanju ljudi. Kakšne so prednosti takšne delitve resorjev in ali so tudi kakšne slabosti?

Delitev nekdanjega ministrstva za šolstvo, znanost in šport na dve mi-

nistrstvi, za šolstvo in šport ter za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo, je bila opravljena v predvidenem roku, torej do 1. aprila letos. Pri tem novih zaposlitev ni bilo. Delo smo razdelili med obstoječe zaposlene nekdanjega ministrstva. Da je združitev zaokroženih delovnih področij visokega šol-

stva, znanosti in tehnologije pod eno ministrstvo smiselno, dokazuje tudi bergenski komunike, ki smo ga prave dni (pogovarjali smo se pretekli torek, op. av.) v Bergnu, ko smo govorili o uresničevanju bolonjskega procesa, podpisali evropski ministri, pristojni za visoko šolstvo. V njem je eksplicitno po-

udarjeno, da je visoko šolstvo na presečišču raziskovanja, izobraževanja in inovativnosti, kar pomeni, da je visoko šolstvo popolnoma povezano z raziskovanjem in s tem tudi z gospodarstvom. V skladu s to evropsko usmeritvijo je glede na področje dela oblikovano tudi naše ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo.

V skladu z libonsko strategijo bi morala država v nekaj letih doseči en odstotek BDP za financiranje raziskovalnega dela. To pomeni še za enkrat povečati sedanji znesek.

Vlada je pripravila rebalans letošnjega proračuna. Kolikšni so bili »

» **popravki v vašem resorju, ali ste z dobljenim zadovoljni in za kaj boste namenili največ denarja?**

Proračun za leto 2005 je bil privravljen že leta 2003, zato je seveda za današnjo rabo pomanjkljiv. Zaradi omejitev, ki so posledica izpolnjevanja kriterijev za ERM 2, v njem ni bilo mogoče načrtovati novih financiranj. Ne nazadnje smo zaradi uredbe o financiranju visokega šolstva za dejavnost v rebalansu proračuna namenili za 6,4 odstotka sred-

Z lizbonsko strategijo niso zadovoljni vsi in pravijo, da je bila zastarela že ob sprejemanju, zdaj so jo tudi popravljali. Kaj menite o tem?

Lizbonska strategija je zelo daljnosežna. Povsem jasno je, da do leta 2010 ne bomo mogli doseči njenih ciljev, pomembno pa je, da kaže pot, po kateri je mogoče postavljene cilje doseči. Pomembno je tudi, da lizbonska strategija poudarja pomen družbe znanja, raziskovanja in daje velik pomen potrebi po večjem pre-

rej dodatnih 70 milijard tolarjev. S tem bi se približali 3 odstotkom BDP, kar je ena od projekcij lizbonske strategije, ki pa je ne bo lahko dosegli.

Ali gospodarstvo v dovolj veliki meri upošteva mnenja strokovnjakov, koliko sodeluje s fakultetami in ali je ministrstvo prava podpora gospodarstvu?

Povezovanje med gospodarstvom, univerzami in inštituti ni takšno, kot bi si želeli. Na nekaterih

lahko univerzitetni učitelji in raziskovalci z delom na trgu zaslužili več, kot je dovoljeno. V tem smislu je stanje v zakonodaji nesprejemljivo, ker ne omogoča omejitev izplačil iz državnega proračuna, na drugi strani pa dodatnega izplačevanja plač s strani uporabnikov. V novem NRRP bomo predlagali takšno spremembo zakonodaje, ki bi omogočala oboje: omejitev plač v raziskovalnem in izobraževalnem sektorju na eno plačo iz državnega proračuna po katerem koli ključu, hkrati pa bi dovoljevala, da zaposleni na univerzi ali inštitutu dobijo še enkrat toliko, če sodelujejo z industrijo in če jim dodatni del plače izplača gospodarstvo.

Lizbonska strategija je zelo daljnosežna. Povsem jasno je, da do leta 2010 ne bomo mogli doseči njenih ciljev, pomembno pa je, da kaže pot, po kateri je mogoče postavljene cilje doseči.

stev več kot v prejšnjem letu, zato smo morali nekoliko zmanjšati sredstva za raziskave, pri čemer nismo zmanjševali tistih sredstev, ki so namenjena za razpise projektov.

Kakšno dediščino ste prejeli od svojih predhodnikov? Katere so največje pomanjkljivosti in kaj je bilo dobrega?

Ugotavljamo, da ni bil sprejet nacionalni raziskovalno-razvojni program, zato ga sprejemamo letos. Prav tako še ni bil sprejet zakon o strokovnih in znanstvenih naslovih. Za zakon o visokem šolstvu pa ugotavljamo, da ima nekaj bistvenih slabosti. Te bomo morali odpraviti.

Konec lanskega leta je vlada ustanovila strateški svet za gospodarski razvoj, ki ga vodijo ekonomisti starejše in mlajše generacije. Po napovedih naj bi bil svet svetovalno telo, ki bo obravnavalo strateška vprašanja razvoja in ciljev lizbonske strategije. Ali vaše ministrstvo sodeluje s strateškim svetom in na katerih področjih išče pomoč strokovnjakov?

S strateškim svetom za gospodarski razvoj seveda sodelujemo, prav tako s strateškim svetom za kulturo, izobraževanje in znanost. Z obema poteka sodelovanje tako, da pripravljamo skupna izhodišča za nacionalni raziskovalno-razvojni program (NRRP). S strateškim svetom za gospodarski razvoj si predvsem prizadevamo za izboljšanje prenosa raziskovalnih dosežkov v prakso.

nosu raziskav v prakso ter povezovanju izobraževalnih sistemov z gospodarskimi in raziskovalnimi.

Glede ne to, da ste kot minister pristojni tudi za področje znanosti, na katerega financiranje je bilo v preteklih letih veliko pripomb, vas sprašujem, koliko odstotkov BDP bi morala država nameniti za to področje, da bi lahko pričakovali večji vzpon?

V skladu z lizbonsko strategijo bi morala država v nekaj letih nameniti en odstotek BDP za financiranje raziskovalnega dela. To pomeni še za enkrat povečati sedanji znesek. V letošnjem proračunu znašajo celotna sredstva za znanstveno-tehnološki razvoj približno 38 milijard tolarjev, kar je nekaj več kot 0,5 odstotka BDP. V petih letih bi torej pomenilo, da mora država vsako leto v ta namen zagotoviti vsaj 6 milijard tolarjev več. Če bo toliko vložila država, pričakujemo, da bi lahko gospodarstvo vložilo v znanost še enkrat toliko, to-

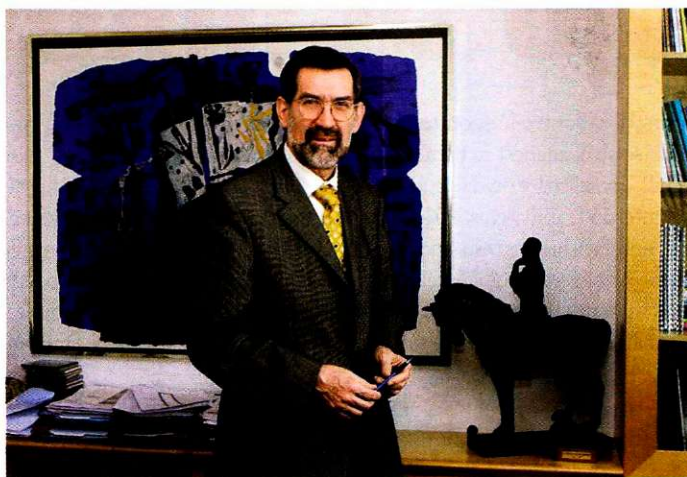
področjih je zelo dobro, na veliko področjih pa precej šepa. Ugotavljam dvojnost. Po eni strani gre za to, da je povpraševanje gospodarstva po uslugah na raziskovalnem področju slabo. Po drugi pa ponudba na raziskovalni strani ne ustreza dejanskim potrebam našega gospodarstva. Zato je to sodelovanje treba nujno nadgraditi, predvsem pa okrepiti poznavanje, sodelovanje in povezovanje obojega. Hkrati je treba zagotoviti priliv novih, mladih ljudi, ki se bodo šolali na univerzah in inštitutih v povezavi z gospodarstvom in se nato zaposlili v njem.

Mladi znanstveniki so vsa leta tarnali, da so slabo plačani, na drugi strani naj bi nekateri profesorji in tudi kakšen dekan za posamezne naloge prejeli enormne zneske za svoje usluge. Kakšen je vaš pogled na to?

Problem plač na univerzah je precejšen. Plače so omejene z veljavno zakonodajo, ki ne dovoljuje, da bi

V preteklih letih smo se soočili tudi s tem, da se je veliko študentov vpisalo na družboslovne fakultete, manj pa na tehniške. Kaj je bil razlog za to?

Razlogov za vpis na družboslovne fakultete je več. Po eni strani je to svetovni trend, ker imajo poklici, kot so pravo, ekonomija, arhitektura in medicina, velik družbeni ugled in razmeroma visoke zasluzke. Po drugi strani velja, da so študiji tehnike in naravoslovja precej dragi, dolgotrajni in težavni. Prav tako je družbeni ugled v naravoslovnih in tehniških poklicih manjši, manjši so tudi pogoji za napredovanje in nadaljnje izobraževanje. Če temu dodamo še dejstvo, da so naravoslovne in tehniške fakultete inštituti iz leta v leto slabše opremljeni, je pravzaprav razumljivo, da je vpis na družboslovne fakultete višji. Na vseh stopnjah učnega procesa bi morali tako študentje, asistenti kot profesorji pomagati študentom nižjih letnikov. To pomeni več učnega osebja na enega študenta. Če vzamemo preprost primer fakultet, na katerih je veliko računalniških vaj. En profesor in en asistent zadostujeta za tri do štiri študente. Če bi imeli ob njiju še deset študentov višjih letnikov, ki znajo svetovati študentom, bi lahko bila učna skupina večja, učenje bi bilo hitrejše, študentje pa bi vedeli, na koga se lahko obrnejo. Če sta asistent in profesor sama, je njuna obremenitev večja, veliko vprašanj ostane neodgovorenih, sistem pa je manj učinkovit.

Kaj bi bilo na področju visokega in drugega šolstva treba storiti, da bi bili mladi ljudje bolje motivirani in bolje izobraženi, ko zapustijo šolske klopi?

Motivacija je v največji meri osebna zadeva. Če so zaradi vzgoje splošno nezainteresirani, je motivacijo težko doseči. Če pa so zainteresirani, so lahko močna vzpodbuda timsko delo, dobri profesorji, dobri učbeniki, zanimiv način študija, perspektivna študijska smer in dobre razmere za študij, dobro urejene predavalnice, laboratoriji in seveda štipendije. Naša družba si prizadeva, da bi vse to izboljšala.

Te dni ste se vrnili z ministrske konference o bolonjskem procesu v Bergnu. Ko primerjate slovenski visokošolski prostor pri uvajanju bolonjskega procesa z evropskim, kakšne razlike, pozitivne in negativne, vidite?

Pozitivne razlike v primerjavi z evropskimi visokoškolskimi sistemi so, da v našem sistemu dokaj sproščeno sodelujejo študentje. Edini področji, kjer jih še ni, sta evalvacija in akreditacija fakultetnih programov. V svojem nastopu v Bergnu sem tudi sam izpostavil pomembnost sodelovanja študentov kot partnerjev v bolonjskem procesu. Prispevek študentov sem primerjal z ogledalom, ki nam pokaže, kje bi lahko bili boljši. Sloveniji v prid govori tudi dejstvo, da imamo že zakon, ki vpeljuje bolonjske programe. Negativno pa je, da se del mlade generacije boji, kakšne bodo razlike med študijem po starem in študijem po novih, bolonjskih smernicah. Bojim se tudi, da nekateri študijski programi ne bodo spremenjeni v zares pravem bolonjskem duhu, da

Na ministrski konferenci v Bergnu smo ugotovili, da je dvostopenjski sistem v veliki večini držav članic bolonjskega procesa zakonsko urejen in je začel potekati oziroma je postal dejstvo. Pričakujemo, da bo do leta 2010 večina študijskih programov že oblikovana po bolonjskih smernicah. Evropskega visokošolskega prostora brez evropskega raziskovalnega prostora ni, smo poudarili v Bergnu. Oba je treba nujno povezati. Izredno poudarjena je bila tokrat socialna komponenta, po kateri naj bo visokošolski prostor enako dostopen vsem. To zavezuje države, da bodo storile, kar je v njihovi moči, da omogočijo tudi deprivilegiranim skupinam stopiti v evropski visokošolski prostor. Slovenija se je posebej trudila, na to smo opozarjali tudi na konferenci, da je treba bolj opredeliti kriterije, po katerih se merijo in ocenjujejo dosežki pri uvajanju bolonjskega procesa. Predstavniki sodelujočih dr-

Kakšne spremembe na področju visokega šolstva in znanosti si obetate v mandatu te vlade?

Predvsem bo treba dopolniti oziroma delno popraviti oba ključna zakona, to sta zakon o raziskovalni dejavnosti in zakon o visokem šolstvu. Treba bo sprejeti oba nacionalna programa, nacionalni program

o visokem šolstvu in nacionalni raziskovalno-razvojni program. Trudili se bomo tudi za spremembo zakona o delovnih razmerjih, da bi bili univerzitetni učitelji in raziskovalci obravnavani na način, kot sem razložil prej. Glavna prizadevanja bodo šla v smer bistveno boljšega povezovanja gospodarstva, univerzitetnih in raziskovalnih institucij.

Te dni boste v javno obravnavo dali nacionalni raziskovalno-razvojni program, ki bo veljal za obdobje do leta 2010. Ali nam lahko poveste, kaj si lahko od njega obeta slovenska znanstvena sfera?

Slovenski raziskovalci si lahko od NRRP obetajo usmeritve v tehniškonaravoslovne vede, v povečanje sodelovanja med gospodarstvom in raziskavami. Do leta 2010 predlagamo tudi bistveno povečanje finančnih sredstev za znanost in raziskave na že omenjeni odstotek BDP iz proračunskih sredstev. Hkrati želimo znova opredeliti usmeritve nekaterih javnih raziskovalnih zavodov. **Vida Kocjan**

Regionalna Televizija posebnega pomena
 posebnega pomena
 Meljska cesta 34, 2000 Mb

Informacije za katerimi stojimo!

Marketing: 02/ 224 55 81
www.rts-tv.com

Pričakujemo, da bo do leta 2010 večina študijskih programov že oblikovana po bolonjskih smernicah.

bi torej omogočali primerno veliko število izbirnih predmetov v vsakem programu. Bojazen je tudi v tem, da prehodnost ne bo dobro in jasno definirana. Pri tem mislim na to, da bi morali biti pogoji, ki jih morajo izpolnjevati študentje za prehod iz enega v drug študijski program povsem jasno definirani in vnaprej znani.

Katere pa so bistvene ugotovitve ministrske konference v Bergnu?

žav v Bergnu so se s tem strinjali, zato smo to uvrstili tudi v bergenski komunike. Sicer pa bo poudarek do leta 2007, ko bo naslednja tovrstna ministrska konferenca v Londonu, na urejanju doktorskega študija, pri katerem je v bergenskem komunikeju posebej zapisano, da ne sme biti preveč reguliran. Pomembno je spoznanje, da so doktorski programi namenjeni predvsem raziskavam. Teh pa ni mogoče povsem vnaprej opredeliti.

Najšibkejši člen

Davčna preobremenjenost, nenaklonjenost podjetništvu ter slaba povezava med univerzami in gospodarstvom so glavni razlog zelo slabe mednarodne gospodarske konkurenčnosti Slovenije. Eden temeljnih pogojev gospodarske uspešnosti vsake države je njena mednarodna konkurenčnost.

Država mora biti pri pogojih poslovanja čimboljše v primerjavi z drugimi državami, če se želi tudi pri gospodarskih kazalcih zavisteti med najrazvitejše. Uvrstitev na lestvici mednarodne konkurenčnosti, ki jo vsako leto sestavlja švicarski inštitut IMD, je vsekakor eden boljših kazalcev konkurenčnosti posameznih držav. O slabi oceni in vnovičnem zdrsu Slovenije na tej lestvici smo pisali že v prejšnji številki. Najbolj kritično je dejstvo, da je to že tretji zaporedni

zdr in hkrati najglojbi. Slabi ali zelo slabi smo bili na vrsti področij, medtem ko področij z odličnimi ocenami praktično ni bilo. Konkurenčnost je verjetno najšibkejši člen Slovenije.

Pogovori pri predsedniku države

Jasno je, da je čimprejše ukrepanje nujno potrebno. V tej luči so še toliko pomembnejši pogovori o prihodnosti Slovenije na temo konkurenčnosti, ki so pretekli teden potekali pri predsedniku države Janezu

Drnovšku. Pri pogovorih so sodelovali predsednik vlade Janez Janša, finančni minister Andrej Bajuk in vrsta ekonomskih in tudi drugih strokovnjakov. Kot je uvodoma dejal Drnovšek, je treba dati Sloveniji nov zagon in dvigniti konkurenčnost domačega gospodarstva. Predvsem je poudaril, da je treba izboljšati podjetniško klimo, povezati znanost in gospodarstvo ter se intenzivno vključiti v lizbonski proces, kot enega izmed razlogov za padanje slovenske konkurenčnosti

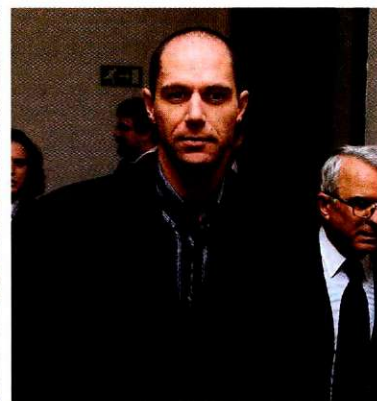
pa je navedel zaprtost države. Za boljšo sliko povzemimo dejansko stanje konkurenčnosti Slovenije: po proizvodnih visoke tehnologije in ustvarjanju novih delovnih mest se uvrščamo na rep Evrope, premoremo podpovprečno malo novih podjetij, ki bi jim uspelo zaposlovati in rasti, ter nasploh padamo glede na mednarodne kazalce konkurenčnosti. In kje je vzrok?

Enotna davčna stopnja

Mnogi vzrok za tako stanje vidi-

Premier Janez Janša si bo prizadeval za konsenz glede davčne zakonodaje.

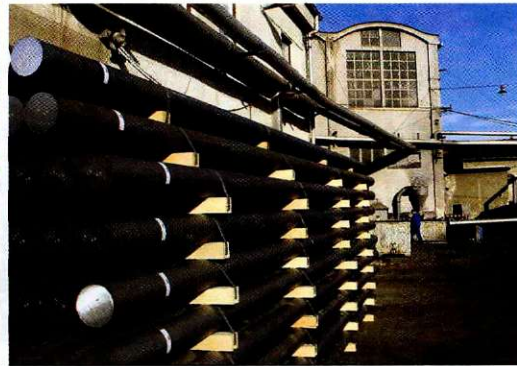

Jože P. Damijan je prepričan, da je uvedba enotne davčne stopnje mogoča.

jo v neprijaznem davčnem sistemu, ki je eden poglavitnih dejavnikov enormnega padca konkurenčnosti. Obstoječi davčni sistem je skupaj z novim zakonom o dohodnini povsem neustrezen in nevzdržen, saj dobesedno pomeni klofuto podjetnikom in podjetništvu. Obstoječa zakonodaja namreč s svojimi določbami ne spodbuja podjetništva in konkurenčnosti, ki sta temelj za razvoj gospodarstva, zato jo bo treba spremeniti, so menili udeleženci okrogle mize z naslovom Reforma davčnega sistema – primernost davčne stopnje za Slovenijo v okviru 22. finančno-borzne konference. Poleg tega, da je sedanja davčna zakonodaja nestimulativna, je tudi zapletena in jo bo vsaj na kratek rok oz. do njene spremembe treba poenostaviti in jo narediti prebivalstvu in gospodarstvu prijaznejšo. Član vladnega strateškega sveta za gospodarski razvoj Jože P. Damijan je predstavil preliminarno analizo možnosti uvedbe enotne davčne stopnje v Sloveniji, iz katere izhaja, da je uvedba enotne davčne stopnje s stališča socialne in proračunske vzdržnosti mogoča. Najprimernejša naj bi bila 20-odstotna enotna davčna stopnja. Sistem enotne davčne stopnje bi lahko ustvaril pravičnejše obdavčenje. Glavni namen davčne reforme z uvedbo enotne davčne stopnje je razbremenitev gospodarstva in oblikovanje pogojev za večjo konkurenčnost na svetovnih trgih. V Sloveniji je treba razbremeniti delo in relativno znižati strošek dela visoko izobraženih ljudi. Dozdajšnje obdavčitve si ne moremo več privoščiti. Sistem enotne davčne stopnje bistveno stroškovno razbremeni podjetja, ker odpravlja davek na izplačane plače, hkrati pa zaradi enotne, nižje dohodninske stopnje bistveno zmanjšuje brutostroške dela za slovenska podjetja. Poleg tega je s tem mogoče brutostrošek najbolj izobražene delovne sile zmanjšati tudi do 32 odstotkov. Med tistimi, ki se z uvedbo enotne davčne stopnje ne strinjajo, je Jože Mencinger, rektor Univerze v Ljubljani, ki je mnenja, da sodi enotna davčna stopnja na začetek 19. stoletja. Po besedah Franja Bobinca iz Gorenja bi bila uvedba enotne davčne stopnje sprejemljiva,

Povezanost med univerzo in gospodarstvom je zelo slaba.

Slovensko gospodarstvo je še na tehnološko prenizki ravni.

če bi pripomogla k razbremenitvi gospodarstva. Medtem ko se nekateri z morebitno uvedbo enotne davčne stopnje ne strinjajo, saj naj za to ne bi bilo ekonomske potrebe, pa jo drugi podpirajo, če bi pripomogla k razbremenitvi gospodarstva.

Rešitve so na dlani

Za povečanje konkurenčnosti se je treba po mnenju udeležencev pogovorov pri Drnovšku nujno usmeriti v razvoj inovativnih proizvodov in globalnih blagovnih znamk. Potrebne so odlične razmere tako za podjetništvo kot raziskave in povečan pretok znanja med visokošolskimi ustanovami in gospodarstvom. Minister za finance Andrej Bajuk je poudaril, da je bila 13. januarja letos na pobudo finančnega ministrstva ustanovljena posebna skupina, ki se ukvarja s pripravo predloga o uvedbi davčne stopnje, vodi pa jo dr. Marko Kranjec z ljubljanske fakultete za upravo. Kranjec je mnenja, da je država izredno neučinkovita glede na denar, ki ga pobere z davki, le z njeno boljšo učinkovitostjo pa bi lahko v Sloveniji znižali davke. Med temeljne dileme novega davčnega sistema je Kranjec uvrstil dohodnino, obdavčevanje v kmetijstvu, obdavčevanje dejavnosti interesnih skupin in obdavčevanje dohodka iz dejavnosti. Pomembna dilema je po njegovem mnenju tudi pavšalno obdavčevanje dohodkov iz dejavnosti, saj sedaj ni ustreznih davčnih evidenc in nadzora. Pri obdavčevanju v okviru interesnih skupin pa je po njegovih besedah sporno predvsem obdavčevanje dela študentov, kulturnikov, športnikov in obdavčevanje avtorskih honorarjev. Marko Jaklič z ljubljanske ekonomske fakultete je prepričan, da bo Slovenija za izhod iz

strateške dekadence, v kateri se je znašla, potrebovala tudi nadaljnjo privatizacijo. Po besedah Marjana Senjurja z ljubljanske ekonomske fakultete tako radikalni ukrepi, kot je uvedba enotne davčne stopnje, niso potrebni. Senjur se strinja, da bi bilo treba skriti progresivno obdavčitev, vendar pa morajo biti ukrepi uresničljivi v demokratični družbi.

Če sodimo po tem, kar smo slišali na okrogli mizi, samo sprememba davčnega sistema ne bo zadostovala za doseganje boljše konkurenčnosti slovenskega gospodarstva. "Treba bo izboljšati podjetniško ozračje, povezati znanost in gospodarstvo in se intenzivno vključiti v libonski proces," je poudaril gostitelj Janez Drnovšek. Predsednik vlade Janez Janša je med pomembnimi nalogami Slovenije v prihodnosti izpostavil prevzem evra in vstop v schengensko območje, obljubil pa je tudi, da si bo vlada prizadevala za doseganje splošnega družbenega konsenza o davčni reformi, reformi socialnih transferjev in liberalizaciji šolstva. Treba bo torej storiti veliko več kot le spremeniti davčni sistem, da se bo konkurenčnost Slovenije povečala. Po besedah Stephana Garellija s švi-

carskega inštituta IMD je padec mednarodne konkurenčnosti Slovenije posledica zamude pri uvajanju nekaterih pomembnejših reform v državi; to so reforme na področjih proračunskega primanjkljaja, davkov, naložbenih spodbud, ustvarjalnega podjetniškega okolja, znanosti in tehnologije v izobraževanju. Če želi Slovenija biti zares konkurenčna v pravem pomenu besede, bo morala omejenjene zadeve prečesati po dolgem in počez – z uspešnimi ukrepi namreč. Dejansko pa ne smemo pozabiti dejstva, da je izid raziskave IMD in naš najsilovitejši padec konkurenčnosti doslej odsev prav tiste neodgovorne in brezbrizne vlade, ki jo je vodil Anton Rop. In zaradi tega vsekakor velja, da so njegove kritike na račun slovenske konkurenčnosti, ki jo je sam spravil na skoraj najnižjo mogočo točko in je ta zdaj na ramenih vlade Janeza Janše, popolnoma nekredivilne.

Vsekakor se bo Slovenija znova povzpela. Morda preobrat ne bo tako skokovit, kot je bil padec v preteklih letih, vendar bo do njega gotovo prišlo. Kombinacija svežih idej, novih ambicioznih kadrov in odločenost vlade za spremembe so porok za prihodnji razvoj Slovenije. Denis Vengust

V POLETJE S ŠTAJERSKIM VALOM!

S številnimi slovenskimi zabavnimi in narodno-zabavnimi ansambli!

Sproščena zabava na dveh prizoriščih!

V soboto, 18. junija, od 17. ure v Šmarju pri Jelšah!

Narodnik oples Radio Štajerski val d.o.o., Šmarje pri Jelšah, Albinov trg 21, 3240 Šmarje pri Jelšah

“Varuhinja” potrošnikov

Zveza potrošnikov Slovenije (ZPS) naj bi bila neodvisna, ne-profitna, mednarodno priznana nevladna organizacija, ki zastopa, svetuje, informira in ozavešča potrošnike. Vendar se v javnosti pojavljajo namigi, naj bi njena predsednica Breda Kutin hotela centralizirati varstvo potrošnikov in vzpostaviti status nacionalne potrošniške organizacije, ki bi ji sama tudi predsedovala.

Če pogledamo preteklo delovanje organizacije, ki jo vodi Breda Kutin, dobimo občutek, da je vseskozi na nekakšni “vetrovni poti”. Enkrat se zavzema za potrošnike, drugič pa govori isto kot veliki trgovci in brani njihova stališča. Na naše vprašanje, kako odgovarja na očitke, ki krožijo v javnosti, da želi centralizirati varstvo potrošnikov v državi ter vzpostaviti status nacionalne potrošniške organizacije, je ZPS odgovorila: “Status ZPS kot nacionalne potrošniške organizacije je v mednarodnem prostoru že dolgo vzpostavljen, v slovenskem pa žal se vedno ni določeno, kakšne

pogoje mora potrošniška organizacija izpolnjevati, da jo je mogoče šteti za nacionalno, regionalno ali lokalno. Potrošnike kot zainteresirano skupino lahko verodostojno in strokovno zastopa le organizacija, ki ima za to ustrezno kredibilnost. Ločiti je namreč treba med pravico do ustanovitve društva potrošnikov, ki je po ustavi zagotovljena vsem državljanom, in med sposobnostjo, da se takšna organizacija lahko šteje za predstavnika potrošnikov kot interesne skupine.” V mnogih evropskih državah tako nacionalne potrošniške organizacije prevzemajo in izvajajo javna pooblastila ter sooblikujejo politiko varstva potrošnikov, lokalna potrošniška društva pa podpirajo predvsem okolja, kjer delujejo in so njihovi rezultati najbolj vidni.

Nenamenska poraba denarja

Že v letih 1998 in 1999 je proračunska inšpekcija opravila preglede pri vseh potrošniških organizacijah, ki za svoje delovanje prejemajo sredstva iz državnega proračuna oz. iz proračunskih postavk, namenjena uradu za varstvo potrošnikov. V tem vladnem uradu so kasneje potrdili, da so od šestih potrošniških organizacij, ki so jih pregledali, odkrili nepravilnosti pri ZPS in Mednarodnem inštitutu za

potrošniške raziskave (MIPOR). Direktorica MIPOR in tudi predsednica ZPS je Breda Kutin. Kot krsitve pri ZPS so bili navedeni napačni obračuni plač, saj je ZPS uradu zaračunavala mesečne plače za polni delovni čas, v resnici pa so zaposleni v pisarnah delali polovični delovni čas. Svetovalci, ki so delali v teh pisarnah, so bili dva meseca celo prijavljeni na zavodu za zaposlovanje, kamor naj bi jih bila prijavila prav Kutinova. Znesek nenamenske porabe sredstev za šest pisarn po Sloveniji je za leto 1998 znašal 12,544.078 tolarjev. ZPS je v

specifikaciji stroškov navedla, da je 90 odstotkov denarja šlo za plače svetovalcev, medtem ko je inšpekcija ugotovila, da je bilo od tega denarja le 40 odstotkov za plače. Za preostali del denarja se ne ve, kako je bil porabljen. MIPOR pa so očitali, da so na njegov račun šla nenamensko porabljena sredstva ZPS, tega denarja pa naj bi bilo v letih 1997 in 1998 kar v višini 14,3 milijona tolarjev.

Prepletanje funkcij?

Leta 1998 je bila v MIPOR zaposlena samo ena oseba, in to Kutinova.

Poslovanje Zveze potrošnikov Slovenije pod vodstvom Brede Kutin je bilo že večkrat pod nadzorom različnih inšpekcij.

Revija VIP izdaja Mednarodni inštitut za potrošniške raziskave, katerega direktorica je prav tako Breda Kutin. Del denarja za izdajanje revije prispeva urad za varstvo potrošnikov.

V letošnjem letu (2005) ima ta inštitut že 3 zaposlene, direktorica je še vedno ista. Postavlja se vprašanje, kako je bila lahko Kutinova sama sebi direktorica in je izstavljala račune sama sebi, na drugi strani pa je opravljala predsedniško funkcijo neprofitne, nevladne organizacije, ki se prav tako ukvarja s svetovanjem. Tu se prav lahko znajdemo v konfliktu interesov, denimo tako, da stanke preusmeriš iz državne svetovalne organizacije v zasebno. Kutinova pravi, da "ne gre za konflikt interesov, pač pa za dodatno sinergijo. Predsedovanje ZPS je namreč častna, torej neplačana funkcija. Ne ZPS ne MIPOR ne delujeta po načelu profitnosti, kar pomeni, da so vsa sredstva namenjena delovanju in razvoju organizacije. MIPOR opravlja strokovno in raziskovalno delo, ki je ZPS v pomoč, da lahko argumentirano ukrepa". Solastniki zasebnega inštituta MIPOR so odvetnica Živa Drol Novak, ZPS in britanska potrošniška organizacija Consumer Association. Kot dejavnost, ki naj bi jo opravljal ta zasebni inštitut, je navedeno raziskovanje trga in javnega mnenja. Omeniti velja, da MIPOR vsako leto prejema finančna sredstva s strani Urada RS za varstvo potrošnikov za izdajanje publikacije VIP, revije za varstvo interesov potrošnikov.

ZPS res zastopa vse potrošnike?

Zanimivo je, da je poslanstvo ZPS zastopanje in svetovanje potrošnikom. Tako bi lahko sklepali, da vsako pritožbo ali vprašanje, ki ga ima potrošnik, obravnavajo enakovredno in seveda brezplačno. A očitno smo se zmotili. Če namreč nisi njihov član (član je med drugim tisti, ki

Kdor ni član ZPS, lahko za splošno svetovanje njihovih strokovnjakov pokliče na komercialno telefonsko linijo 090, kjer minuta pogovora stane 186,55 tolarja.

je naročen na njihovo revijo VIP), moraš za splošno svetovanje po telefonu poklicati na komercialno številko 090, kjer minuta pogovora stane 186,55 tolarja. Sprašujemo se, ali je potem smiselno v predstavitvi ZPS zapisati, da so neprofitna organizacija. Zakaj denimo ne uporabljajo brezplačnih telefonskih števil 080, na katere bi verjetno poklicalo več ljudi? Deljenje na člane in nečlane ZPS se zdi absurdno, saj smo konec koncev vsi, ki nekaj kupimo, potrošniki. ZPS naj bi v Sloveniji obstajala zato, da varuje pravice vseh, in to brezplačno, ne pa da potrošnike ločuje na člane in nečlane, na tiste, ki prebirajo revijo VIP, in tiste, ki je ne.

Za odprte trgovine ob nedeljah

ZPS se je zelo dejavno vključila v referendumsko kampanjo o odpiralnem času trgovin ob nedeljah in odločno branila interese trgovcev, ki so se zavzemali za odprte trgovine ob nedeljah. Gotovo ni delovala v interesu vseh potrošnikov, ampak je takrat agresivno branila eno stran. Veliko prahu je dvignila z agresivno oglaševalsko kampanjo, ko je s spoti, ki so spominjali na prejšnje čase, poziva

ljudi, naj zavrnejo referendumsko pobudo in pustijo trgovine ob nedeljah odprte. Še vedno naj se ne bi prav natančno vedelo, koliko je tista kampanja stala, predvsem pa ne, kdo jo je pomagal financirati. ZPS oz. Kutinova je sicer odgovorila, da so jim večino oglasov objavili zastojali pa z velikimi popusti. Tako se lahko vprašamo tudi o neodvisnosti medijskih hiš, ki so verjetno hotele ugajati svojim velikim oglaševalcem (kar trgovske verige nedvomno so) in so zato z velikodušnimi popusti omogočile oglaševalsko akcijo ZPS. Niso pa se še polegle govornice, naj bi bil kampanjo pomagal financirati tudi naš najboljši sosed (Mercator). Tako je denimo za Mercator in za ZPS oglaševalsko akcijo pripravila družba za komunikacijski menedžment Pristop. Kampanja, ki sta jo vodila ta najglasnejša zagovornika odprtja trgovin ob nedeljah, je bila v nekaterih delih že prav neokusna. Mercator oz. njegov direktor je napovedoval množično odpustanje delavcev, ZPS pa je morebitno zaprtje trgovin ob nedeljah primerjala s časi, ko s(m)o Slovenci hodili po nakupe v Trst in smo v Sloveniji lahko kupovali hrano in najnujnejše

ZPS je z agresivnim oglaševanjem skušala prepričati ljudi, naj na referendumu za zaprtje trgovin ob nedeljah leta 2003 glasujejo proti. Koliko je kampanja stala in kdo vse jo je financiral, še zdaj ni popolnoma jasno.

stvari na bone. Predsednica ZPS Breda Kutin je pred referendumom prilaganje odpiralnega časa trgovin delovnemu času zaposlenih celo označila kot "zmedo ter anahronizem, ki spada v čas administrativnega socializma, ko smo potrošniki v vrstah čakali na pralni prašek in toaletni papir".

Ustavno sodišče je pred nekaj tedni končno odločilo, da se mora referendumsko volja spoštovati. Tako se bodo s 1. 1. 2006 trgovine ob nedeljah zaprle. Na ZPS pravijo, da se je "ZPS pred leti aktivno vključila v razpravo o odpiralnem času trgovin, ker je šlo za potrošniško vprašanje, ki je zadevalo pravico do izbire, ki je ena temeljnih potrošniških pravic. Razlog za našo aktivno vključitev v javno razpravo je bilo tudi dejstvo, da so bili v javnosti aktivno zastopani le interesi trgovcev in delavcev, interesi potrošnikov pa niso bili ustrezno predstavljeni. Odločitev US je znana in temelji na volji ljudi, ki so se udeležili referenduma. Seveda pa prinaša določene posledice, glede katerih upamo, da bodo sindikati, delodajalci in zaposleni na področju trgovine našli smiselno rešitev, ki bo blizu duhu časa, v katerem živimo". **Gregor Drnovšek**

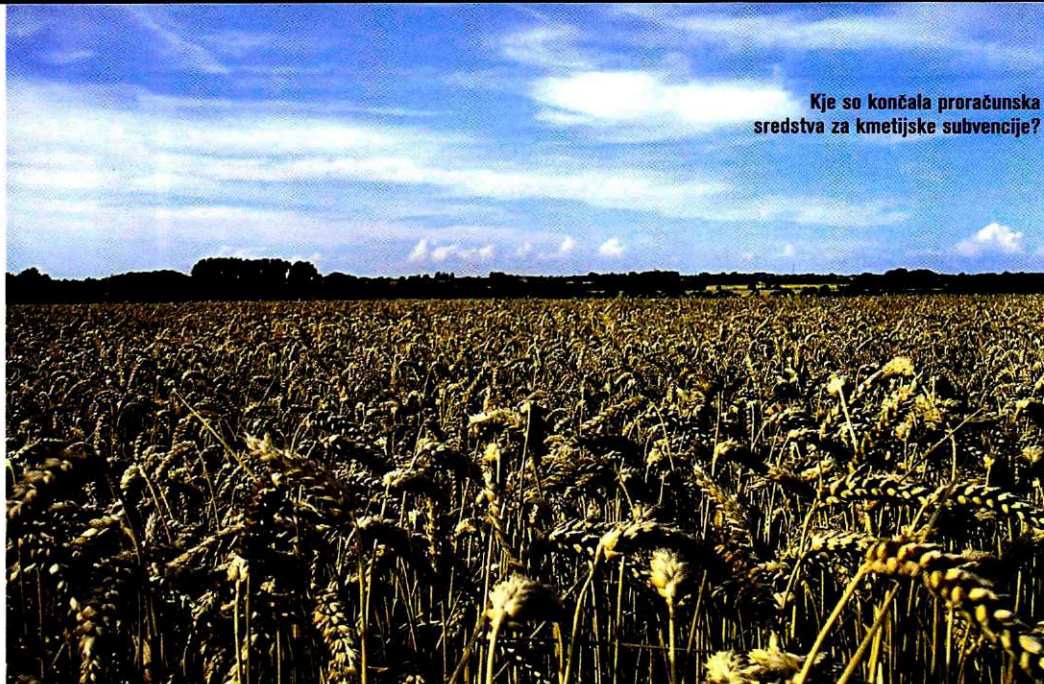
STUDIO 33

DELIŠKA ZA KAVINIANE Z ODPADNO LEMBALAZO D.O.O.

www.slopak.si www.jh-lj.si/snaga

Škandalu v zvezi z neobstoječim gradivom na ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ni videti konca. Zaradi pomanjkanja ustreznih evidenc obstaja sum, da so visoke denarne vsote šle prej komu drugemu kot kmetom.

Odgovorni se lahko kmetu Alojzu Avguštinu, ki je zahteval podatek o višini subvencij in nepovratnih sredstev svojega soseda, zahvalijo, da je afera prišla v javnost. Ko je pooblaščenka za dostop do informacij jav-

Fotografije: SAFO

Kje so končala proračunska sredstva za kmetijske subvencije?

Neobstoječe evidence

nega značaja stopila na stran omenjenega kmeta in se zavzela za javnost podatka, so na vsesplošno presenečenje ugotovili, da na ministrstvu podatkov ni, saj je bilo gradivo uničeno. Omenjena informacija, ki je sprva prišla v javnost, ni točna, drži pa, da je stanje arhivov in evidenc o subvencijah za obdobje do leta 2000, ko je po pogodbi z ministrstvom te posle opravljalo Poslovno združenje za prehrano Slovenije (PZPS), katastrofalno. Nihče namreč ne ve, kdo in koliko sredstev je dobil. Valjenje krivde na ministrstvo za finance, ki je dolžno voditi evidence vseh proračunskih izdatkov, je na trhljih nogah, čeprav je bila to ena prvih reakcij Franca Buta, državnega sekretarja na ministrstvu in v. d. direktorja Agencije za kmetijske trge in razvoj podeželja v času, ko je ta prevzela gradivo PZPS. Zadeva je skrajno resna, sploh če vemo, da je bila pogača na kmetijskem ministrstvu velika. Proračunski izdatki kmetijskega ministrstva za ukrepe na področju kmetijstva so v letih od 1993 do 2000 znašali 120 milijard. Večina finančnih transakcij je potekala prek PZPS, njegove evidence pa ne obstajajo.

Seja brez napredka

Nujna seja odbora DZ za kmetijstvo ni prinesla bistve-

nih novosti. Na njej smo slišali neumorno dokazovanje Buta in direktorice agencije za kmetijske trge Sonje Bukovec, da gradivo obstaja in da bo mogoče evidence vzpostaviti na podlagi podatkov finančnega ministrstva. Poleg tega se agencija zanaša na to, da bodo podatke izsledili prek seznamov, ki so jih vodile kmetijske zadruge in hranilno-posojilne službe. But je, čeprav je predstavljal ministrstvo, svoj nastop izbral predvsem za minimiziranje svoje odgovornosti, s tem da se je skliceval na uredbe od zgoraj. Poslanci LDS pa so posredno pljuvali v lastno skledo, saj je vlado v času, ko je prišlo do nepravilnosti, kot najmočnejša stranka vodila prav LDS, ta pa je dolgoletne nepravilnosti prezrla. Odgovornost leti v prvi vrsti na tedanje kmetijske ministre Jožeta Osterca, Jožeta Protnerja in Cirila

Smrkolja, na kar je opozoril upravni inšpektor Marjan Štriker. Šokanten pa je bil nastop poslanca Janeza Krambergerja (SLS), ki je novinarje okrivil, da s pisanjem o aferi mečejo slabo luč na slovenske kmete.

Zahteve odbora DZ se ne razlikujejo bistveno od tistih, ki jih je upravna inšpekcija ministrstva za javno upravo predlagala vladi v svojem poročilu 16. maja. Inšpekcija je predlagala vladi, naj naloži kmetijskemu ministrstvu, da vzpostavi evidence o dodeljevanju kmetijskih proračunskih sredstev v obdobju od 1991 do 2000 ter uredi stalno zbirko dokumentarnega gradiva za obdobje 1996–2000. Žal je sklep odbora DZ, da od vlade zahteva dvomesečni rok za oddajo ugotovitve stanja in sprejetje ustreznih ukrepov, v neskladju z načelno izraženo voljo, da se zadeva

čim prej uredi. Sprejeti rok se namreč izteče tik pred parlamentarnimi počitnicami, kar bo prestavilo obravnavo vladnega poročila na september.

Arhivski nebodigatreba

Zakon o arhivskem gradivu in arhivih iz leta 1997 določa, da morajo javnopravne osebe "skrbeti za ohranjanje, materialno varnost, celovitost in urejenost dokumentarnega gradiva, ki ga prejemajo ali nastaja pri njihovem delu, dokler ni iz tega gradiva odbrano arhivsko gradivo. Arhivu morajo zagotoviti ogled stanja, v kakršnem je dokumentarno gradivo, ter mu dajati podatke, ki jih potrebuje za vodenje evidenc o arhivskem gradivu" (20. člen). Logično je, da rok hrambe ne pomeni, da se po njegovem poteku dokumentacija lahko uniči, ampak se takrat šele odbere gradivo arhivske

Direktorica agencije za kmetijske trge Sonja Bukovec je prepričana, da evidenc ne bo težko rekonstruirati.

Za časa kmetijskega ministra Cirila Smrkolja se je uničevalo gradivo, na podlagi katerega bi lahko prišli do manjkajočih evidenc.

Tudi na finančnem ministrstvu nimajo evidenc o proračunskih izdatkih v kmetijstvu.

Janko Slabe

Misijonarja in duhovnika Janka Slabeta sem spoznal pred dvema letoma, ko sva pripravljala televizijsko oddajo o njegovem dolgoletnem delovanju na Madagaskarju. Ob najinem prvem srečanju mi je v svojo prvo knjigo Med Antešaki v malgaškem jeziku zapisal: "Na najino prvo srečanje". No, teh srečanj je bilo od takrat precej. Plod najinih pogovorov je tudi njegova druga knjiga Spremljevalci mojega življenja. Knjiga ne govori le o njegovem življenju na tem daljnem otoku, kjer je preživel 25 let in se je moral pred nekaj leti zaradi bolezni vrniti, ampak tudi o dogodkih takoj po drugi svetovni vojni. O času, ko je za vedno izgubil svojega očeta. Takole je zapisal v svoji drugi knjigi:

"Senca grozot druge svetovne vojne se še danes vleče nad menoj kot jesenska megla. Vedno bolj se zavedam, kaj je pravzaprav pomenilo, da je bilo osem otrok od enega do dvaindvajsetega leta starosti brez očeta. O tem bi lahko napisal celo vrsto razmišljanj. Ne gre samo za to, da je nekdo v otroštvu ostal brez očeta. V našem primeru je bil mnogo večjega pomena razlog, zakaj smo ostali brez njega. Hud udarec je smrtna nesreča, ko otrok ostane brez očeta v trenutku. Vse življenje čuti bolečino otrok, ko niti njegova mama ne ve, kdo je njegov oče. Če pa nad družino nedolžno ubitega očeta po krivici visi žig zločincev, pa je še dodatno boleče. Ni šlo samo za to, da smo bili kot vojne sirote pač brez očeta in je mama sama skrbela za otroke. Poleg vsega smo bili še ožigosani od diktatorskega komunizma. Namesto privilegija, ker smo bili sirote, je mama prav tako morala plačevati davke. Očitno ali skrivoma smo bili opazovani kot potencialni nasprotniki režima. Oblastniki in njihovi somišljeniki se danes tako pojmujejo nasprotnike takratnega režima. Bedarija, ki ji ni para! In jaz sem moral v takih okoliščinah zrasti v več ali manj samostojnega človeka. Za nameček pa nas je pestila še materialna revščina kot v marsikateri hiši po vojni, kaj šele v hiši brez očeta."

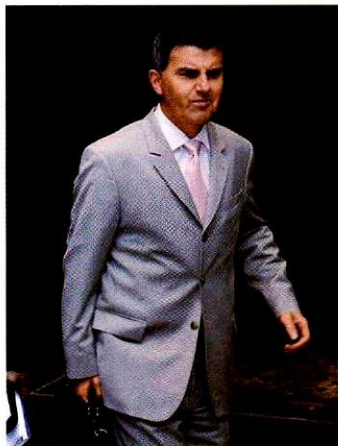

Janko Slabe in njegovi še danes ne vedo, kaj se je z očetom zgodilo. Vedo le to, da se je moral kmalu po vojni javiti oblastem v Logatec. Zakaj še danes ne vedo. Kot oče mnogih otrok ni bil aktivni udeleženec vojne na eni ali drugi strani. Prav tako ne vedo, zakaj ga od tistega dne niso več videli. Bil je pač pogrešan, kot so razlagali tisti, ki so imeli za določene stvari slab spomin in ga imajo še vedno. "Kje in kako so izginili naši očetje, kdo se jih je tako strahovito bal? Zame so takratni ubijalci in njihovi današnji zagovorniki strahopetci," je še zapisal v knjigi. Kje so imeli takratni moralci naših očetov, dedov, mam, babic, bratov, sester srce? Ne verjamem, da bomo kdaj dobili odgovore. Ali tudi vam ob podobnih zgodbah pridejo na misel Tito, Maček, Ribičič in drugi?

Narobe svet

Bil sem na slovesnosti ob 15. obletnici Manevrske strukture narodne zaščite, ki je potekala nedavno v Geometričnem središču Slovenije. Bil sem tudi na slovesnosti ob dnevu upora proti okupatorju, ki je aprila potekala v Zagorju. Tu je bil slavnostni govornik poslanec in župan Matjaž Švagan, na Geossu pa predsednik vlade Janez Janša. Dve osebi, dva govora. Janša je iz svojega govora izpustil vsakršno ideologijo, ne pa domoljubja. Niti besede o tistem, kar mu tako radi očitajo. Naštel je le dejstva, kako smo Slovenci prišli do svoje države. In govoril je o povezovanju, o enotnosti naroda, državljanov. Švagan pa je po toliko letih še vedno govoril o partizanih in domobrancih in odpiral stare rane. Znova in znova. In v dvorani so mu ploskali. Čemu so ploskali? Delitvi na naše in vaše? Janezu Janši očitajo delitve, a sami delijo. Narobe svet.

Igor Gošče

Državni sekretar Franc But se ne počuti krivega, da je kot v. d. direktorja agencije za kmetijske trge sam določil rok hrambe gradiva PZPS.

oz. trajne vrednosti. Pri tem je nerazumljivo pomanjkanje vsakršne dokumentacije, ki je temelj poslovanja že pri majhnih zasebnih firmah, kaj šele pri državnih organih.

Glede tega je Vladimir Žumer iz Arhiva Republike Slovenije razložil, da arhivskega gradiva ni mogoče odbrati, če ta ne obstaja. Žumer je imel pripombe na delo agencije za kmetijske trge, saj agenciji niso jasna temeljna določila arhiviranja in ne loči med pojmom arhivskega in dokumentarnega gradiva. Vendar ima ARS v tem primeru le posvetovalno vlogo, zato ne more ukrepati. Ob tem, da ima finančno ministrstvo posebno službo, ki "zbira, obdeluje in spremlja podatke o državnih pomočeh" ter o njih vodi evidence, nas je zanimalo, zakaj ministrstva za kmetijstvo niso opozorili, ko jim slednje ni oddajalo evidenc, a do zaključka redakcije odgovora nismo prejeli.

Gora nepravilnosti

Agencija za kmetijske trge je prevzela gradivo PZPS, ker pa to ni bilo urejeno, ga ni bilo mogoče arhivirati. Ker gradivo ni imelo arhivske vrednosti, so določili roke hrambe gradiva. Ti roki bi morali biti določeni že leta 1991, kot je ugotovila upravna inšpekcija. Sporno je predvsem to, da je roke hrambe določil tedanji v. d. agencije Franc But, čeprav bi to lahko napravil le kmetijski minister (leta 2000 je bil to Ciril Smrkolj). Agencija je na podlagi navodila kmetijskega ministrstva leta 2002

imenovala komisijo za izločitev gradiva, ki mu je potekel rok hranjenja. Uničeni so bili dokumenti o subvencijah za leta od 1995 do 1999. O tem, katere dokumente so odbrali, pa ni nobenega zapisnika. Inšpekcija je ugotovila, da je agencija prevzela pristojnost za dokumentarno gradivo PZPS, čeprav je to last ministrstva.

Izvirni greh pa je starejši. Že leta 1996 je imelo računsko sodišče (RS) pripombe glede notranjega nadzora na ministrstvu in pomanjkljivih nadzornih mehanizmov nad črpanjem proračunskega denarja za zahtevke, ki jih je preverjal izvajalec sam (PZPS), zato je RS priporočilo prenos dela PZPS na ministrstvo, vendar tega niso izvedli. Ministrstvo ob prenosu dela na PZPS ni preneslo tudi javnih pooblastil in ni zagotovilo pogojev za arhiviranje dokumentacije, ki je bila na razpolago PZPS.

Odločanje o tem, kdo bo denar dobil, je bilo do leta 2000 prepuščeno samovolji ministrov, ki so odločali o sestavi komisij za pregledovanje vlog in so postopkom dajali končni "blagoslov". Izginili so tudi zapisniki omenjenih komisij. Ker vloge za subvencije niso bile nikjer knjižene, je mogoče, da je kdo večkrat podal vlogo.

Zdaj lahko le upamo, da bo zmede kmalu konec. Poleg parlamentarne komisije in inšpekcijske službe so se tudi na ministrstvu pod novim vodstvom začeli resno ukvarjati s to problematiko. Zadolžili so vse nosilce tedanjih ukrepov, da izdelajo seznam ukrepov in skupaj s službo ministrstva za dokumentarno gradivo pregledajo stanje še obstoječe dokumentacije. Koliko nepravilnosti preteklih vodstev bo še prišlo na dan, pa nihče ne zna napovedati.

Mitja Volčanšek

Radio Viva 102.1 FM

 99.5 Stereo RDS

 M. Sobota tel: 02/537-1949

 Slave Klavora 1

 9000 Murska Sobota

 Slovenija

 tel.: 02/537 1949

 fax.: 02/537 1948

 GSM: 041/34 66 46

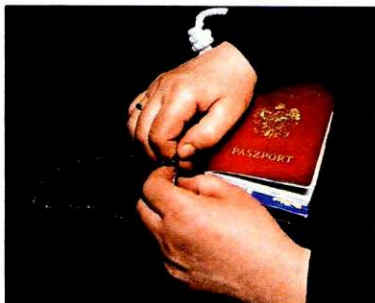
 GSM: 031/34 51 51

<http://www.radio-viva.com>

 e-mail: viva@radio-viva.com

ZDA ne odstopajo

Ameriške oblasti ne odstopajo od roka (26. oktober letos), določenega roka za uvedbo biometričnih podatkov v potne liste državljanov EZ, ki želijo brez vizumov potovati v ZDA. Tako bodo ZDA od 26. junija letos terjale, da bodo njihovi potni listi strojno

berljivi. To pravilo velja že od oktobra lani, vendar so bili doslej še popustljivi, od junija dalje pa ne bodo več.

Kitajska vztraja

Kitajska ne bo omejila izvoza tekstilnih izdelkov, je pa v prizadevanjih, da bi upočasnila rast izvoza kitajskega tekstila na evropski in ameriški trg, že zvišala davke in znižala izvozne puste. EZ je zaradi izjemno povečanega uvoza kitajskega tekstila v EZ po odpravi globalnih omejitev januarja letos naredila nov korak proti

vnovični uvedbi kvot na tekstil iz Kitajske. Evropska komisija je namreč v dveh kategorijah, pri majicah in laneni preji, terjala formalna posvetovanja s Kitajsko pred WTO, komisar za trgovino Peter Mandelson pa je napovedal uvedbo začasnih omejitev do konca leta, če dogovora s Kitajsko ne bo. Tudi ZDA so napovedale uvedbo varovalnih ukrepov, s katerimi bi omejile uvoz kitajskega tekstila, ter zahtevale uradna posvetovanja s Pekingom. Ukrepe naj bi ZDA uvedle konec maja, trajali pa bodo najmanj do konca tega leta, če pogovori ne bodo obrodili sadov. ZDA bodo omejitve po napovedih uvedle za tri kategorije tekstila, in sicer za bombažne srjace in bluže, bombažne hlače in bombažno spodnje perilo.

Izbruh vulkana

Na zahodni obali Mehike je začel delovati vulkan Colima. Več kot 3800 metrov visoki vulkan bruha kamenje in pepel 3000 metrov visoko in štiri kilometre daleč. Kot so sporočili iz observatorija na univerzi v Colimi, gre za največji izbruh tega vulkana, odkar so ga začeli znanstveno opazovati. Nazadnje je vulkan bruhal marca, vendar ne v tako

velikem obsegu. Območje neposredno okoli vulkana, ki leži na meji med zveznima državama Jalisco in Colima, ni naseljeno, prebivalce bližnjih vasi pa so poprej obvestili o nevarnosti. Vulkanska gmota je že več let pod stalnim nadzorom vulkanologov z univerze v Colimi.

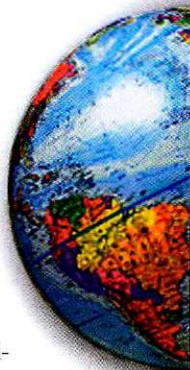
Ogrožen Tokio

Japonski geolog Šindži Toda je odkril novo tektonsko ploščo pod območjem Tokia. To odkritje bo morda prisililo japonsko vlado, da znova premisli o svojih načrtih glede potresne politike. Japonsko stresa kakih 20 odstotkov močnejših svetovnih potresov, saj leži na stičišču štirih tektonskih plošč: evrazijske, severnoameriške, filipinske in pacifiške. Če bi potres z močjo 7,3 stopnje po Richterjevi lestvici ob večerni prometni konici prizadel Tokio, bi življenje izgubilo 13.000 ljudi, škode pa bi bilo za približno 1,1 milijona dolarjev. Geološka sestava pokrajine Kanto, kamor sodi tudi Tokio, je zapletena, saj medsebojno vplivajo filipinska, pacifiška in evrazijska plošča.

Arheološko odkritje

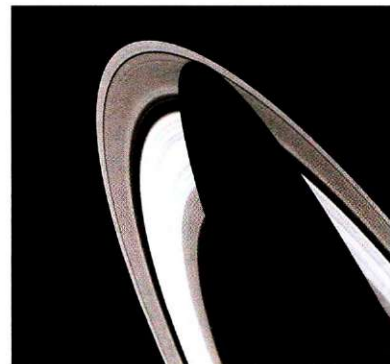
Britanski arheologi trdijo, da so Rimljani nosili nogavice in odprte sandale, da bi se zavarovali pred mrazom, medtem ko so osvajali Britanijo. Znano je, da so rimski vojaki nosili nogavice pod visokimi usnjenimi obuvali, da pa so jih nosili tudi s sandali, je za zgodovinarje novost. Dokaz so našli na držalu britve, predmeta, ki so ga med več tisoč drugimi predmeti našli na najdišču Piercebridge blizu Darlingtona na severu Velike Britanije.

Držalo je oblikovano kot človeška noga s stopalom in zdi se, da je ta noga ovita s pleteno volneno nogavico v vzorcu ribje kosti. Držalo je nedvomen dokaz, da so Rimljani nosili dokolenke in čeznje obuvali sandale, s čimer so vzpostavili modni trend, ki je marsikje velja še danes.

Saturnovi prstani

Ameriška sonda Cassini je na Zemljo poslala izredno natančne posnetke prstanov okoli Saturna. Na posnetkih je prvič mogoče videti prstan B, ki ga druge raziskovalne misije doslej še niso mogle zabeležiti. Poleg tega je sonda posredovala tudi nove ugotovitve glede sestave in debeline sedmih obročev. Gre za najnatančnejše posnetke Saturnovih prstanov, kar so jih posneli do zdaj. Kot ugotavlja NASA, so prstani zelo raz-

lično grajeni. Prstan A je izredno ploščat, prstan B je sestavljen iz zelo raznolikih snovi, prstan C pa ima valovito strukturo. Medtem ko so sestavni delci v notranjem delu obroča A in obroča B večinoma premera, ki je večji od petih centimetrov, so delci v obroču C in zunanem delu A komaj zaznavni. Še vedno pa ni znan izvor Saturnovih obročev. Ti so tako veliki, da jih ne bi mogli umestiti med Zemljo in Luno. Sonda Cassini so skupaj z evropsko sondo Huygens izstrelili v vesolje oktobra 1997.

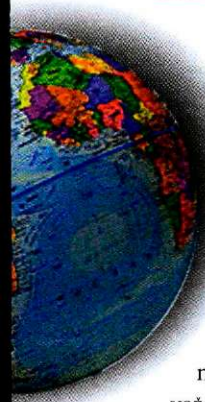
Cestnine

Nov satelitsko vodeni sistem cestninjenja na nemških avtocestah za tovorna vozila, težja od 12 ton, ki ga je Nemčija uvedla z novim letom, se

Athina načrtuje poroko

Vnukinja slovitnega grškega ladjarja in dedinja bajnega premoženja Athina Onassis naj bi načrtovala poroko s svojim brazilskim izvoljencem Alvarom Alfonsom de Mirando. Poročila naj bi se še letos, najverjetneje v začetku decembra v brazilskem Sao Paulu. Poroča naj bi bila v ožjem družinskem krogu. 20-letna Athina že tri leta prijateljuje z 31-letnim "Dodojem", kot priljubljenega Brazilca kličejo v njegovi domovini, govornice o njeni morebitni poroki pa so že sprožile pravcato paniko med grškimi mediji. Athina namreč čedalje poredkeje obiskuje svojo domovino, zato se v Grčiji bojijo, da bi se lahko s poroko preselila v tujino. To Grkom ne bi bilo pogodu, predvsem zato ne, ker imajo njeno ogromno premoženje – po ocenah je vredno od dve do šest milijard evrov – za "nacionalno bogastvo" in si ne želijo, da bi z vnukinjo Aristotela Onassisa v tujino odromali tudi njeni evri.

je izkazal za učinkovitega. Sistem deluje brez tehničnih težav. Do konca leta pričakujejo prihodke iz tega naslova v višini pričakovanih treh milijard evrov. Tovornjaki morajo za vsak prevoženi kilometer po nemških avtocestah v povprečju odšteti 12,4 centa. Poseben zakon o cestnini na avtocestah pa omogoča uvedbo cestnin na glavnih zveznih cestah, ki

jih vozniki tovornih vozil pogosto uporabljajo, da bi se izognili plačilu cestnine. Satelitsko vodeni sistem cestninjenja za tovornjake je razvil konzorcij Toll Collect, sestavljen iz družb DaimlerChrysler, Deutsche Telekom in Cofiroute, morali pa bi ga zagnati že avgusta 2003, vendar se je zaradi tehničnih pomanjkljivosti uvedba zamaknila v leto 2005.

Kulturni center

Kulturni center, ki bo stal na kraju nekdanjega Svetovnega trgovskega centra (WTC), bo obsegal prostore, namenjene vizualni umetnosti, središče za obiskovalce in oddelek, ki bo posvečen globalističnim

težnjam po svobodi. Arhitektura Kulturnega centra Svetovnega trgovskega centra (WTC Cultural Center) bo dvignjena od tal in postavljena na mostovž, njena steklena fasada bo okrašena z nekakšnimi prizemami, ki bodo utripale v svetlobnih odsevih. Strehe stavbe bodo zasajene z zelenjem. Z navidezno breztežno petnadstropno arhitekturo, ki bo gledala na Spominski trg, naj bi po napovedih ustvarili prostor refleksije pa tudi prostor energije. Center bo predstavljal oboje, vrata spomina in hkrati okna v svetlo prihodnost. Graditi naj bi ga začeli leta 2007, končan pa naj bi bil leta 2009.

Drama o Wojtili

Nemška televizijska mreža ZDF snema dokumentarno dramo o papežu Janezu Pavlu II. Film bo posnel publicist in filmar Gero von Boehm, ki bo tudi producent. Razgibano življenje papeža tisočletja bo prikazano od njegovega otroštva do konca pontifikata. Janez Pavel II. je umrl 2. aprila letos. Poleg igranih delov, ki jih bodo posneli na izvornih prizoriščih na Poljskem in v Rimu, bodo v film vključeni tudi arhivski materiali in dokumentarni posnetki. Poleg tega bodo v filmu govorili poglavitni papeževi sopotniki: od Lecha Walense do Mihaila Gorbačova, od Billa Clintona do Hel-

muta Kohla. Snemali bodo od letošnjega poletja do poletja prihodnje leto. Datum predvajanja še ni določen.

Trumpova univerza

Ameriški milijonar Donald Trump je napovedal odprtje svojega novega podjetja, ki se imenuje Trumpova univerza. Gre za precej neklasično univerzo, ki bo študentom oziroma strankam ponujala kratke tedenske tečaje prek interneta in seminarje o podjetništvu. Univerza ne bo izda-

Razvoj letala

Družba Airbus je na britansko vlado naslovila prošnjo za finančno pomoč pri razvoju letala A 350. Evropska komisija v Bruslju je že sporočila, da so po njeni oceni pomoči, namenjene za razvoj projektov, legalne. Airbusov projekt novega letala je ključna zadeva v sporu med ZDA in EZ zaradi pomoči letalskima izdelovalcema Boeingu in Airbusu. Airbusovo letalo A 350 bo namreč neposredna konkurenca Boeingovemu letalu 787 dreamliner, s katerim želi ameriško podjetje znova postati vodilni svetovni izdelovalec potniških letal.

jala diplom ali ocen, ampak se bo posvetila iskanju odgovorov na vprašanja, ki bodo ljudi zanimala, o marketingu, trgovanju

z nepremičninami in podjetništvu. Na univerzi bodo poučevali profesorji z znanih univerz, kot sta Columbia in Tuck School of Business iz New Hampshirea, vodil pa jo bo profesor z Univerze Northeastern Michael Sexton. Trumpova univerza bo podarjala učenje z delom in bo namenjena ljudem, ki se hočejo seznaniti z določenim problemom. Trump se je za zamisel o univerzi odločil, potem ko je videl, kako množično so obiskani njegovi govori in nastopi. Univerza bo uvodoma ponujala kratke tečaje, ki bodo stali okrog 300 dolarjev, kasneje pa morda tudi daljše, nemara trimesečne.

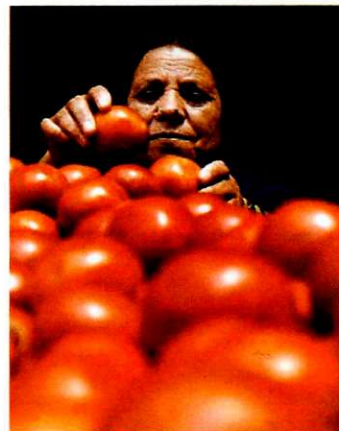
Izginulo jezero

Prebivalci neke vasi v Rusiji so nekega jutra zaprepadeni ugotovili, da je njihovo jezero čez noč izginilo. Ostal je le ogromen blaten krater. Če bi bil kdo na jezeru, ne bi imel možnosti za preživetje. Vse drevje

je polomilo in potegnilo v zemljo. Predstavniki oblasti so presodili, da je mogoče, da je jezero v zemljo vsesal kak podzemni vodni tok ali pa da je odteklo v podzemne jame.

Paradižniki razkošje

V Italiji veljajo paradižniki že od nekdaj za osnovno živilo bodisi kot priloga za pico ali omaka za testenine. Medtem ko je nekdaj priljubljena zelenjava stala le nekaj lir, sedaj postaja redka delikatesa. Kot je ugo-

točila italijanska organizacija za varstvo potrošnikov Adoc, se je cena priljubljenih pelatov od leta 2001 več kot potrojila. Za kilogram teh podolgovatih paradižnikov, ki jih uporabljajo predvsem za omake, tako sedaj Italijani plačujejo do 3,50 evra.

Aleksander II.

Dobremu carju postavijo spomenik nazadnje. Velika ruska samodržca Peter in Katarina sta že zdavnaj postala bronasta idola, enako je tudi z Nikolajem I. in Aleksandrom III., čigar čudoviti kipi krasijo Sankt Peterburg. Samo obraz reformatorja Aleksandra II., ki ga je ubil revolucionar, je bil publiko doslej neznan. Spomenik, ki so ga postavili zaradi vztrajanja demokratičnih politikov, bo to vrzel zapolnil. Tik pred cerkvijo Kristusa Odrašenika zdaj stoji bronasti kip Aleksandra II., ki gleda proti oltarju. Kipar Aleksander Rukavišnikov ga je upodobil v polni opravi z vsemi čini, na podstavku iz granita pa so z zlatimi črkami napisana njegova dejanja, ki so kot očitek sedanjemu gospodarju Kremlja: reforme Aleksandra II. so omogočile regionalno samoupravo, ki jo danes poskušajo omejiti. Car osvoboditelj je odpravil tlačanstvo, vrnitev katerega zdaj nekateri vidijo v vsepomočnosti uradnikov. Poleg tega je Aleksander II. končal vojno na Kavkazu, kar pa ta trenutek spominja na večno tleči ogenj, ki ga ni mogoče pogasiti.

Škandal

Veliko starin, ki se prodajajo v Veliki Britaniji, je ukradenih ali ponarejenih. To je na konferenci o problemih kriminala na področju umetnosti sporočil vodilni znanstveni sodelavec Britanskega muzeja. Paul Creddock je izjavil, da mednarodni zakoni še niso premagali te težave: "Na trgu z umetninami je zelo, zelo malo izvirnikov." Ta izjava lahko londonskemu trgu, ki je vreden kar 500 milijonov funtov, zelo škodi. Leta 2000 je policija v Londonu našla za 22 milijonov funtov ukradenih ali ponarejenih predmetov. Kraje umetnin so se začele že pred stoletji, vendar so tudi sodoben pojav, kar se je zelo dobro videlo med posredovanjem v Iraku pred dvema letoma, ko je iz tamkajšnjih muzejev izginilo ogromno umetnin. Nekateri so izjavi sodelavca Britanskega muzeja oporekali, saj dražbene hiše in galerije v Londonu poostrujejo varnostne ukrepe, leta 2003 pa je bil sprejet zakon o prepovedi prekupčevanja s predmeti sumljivega izvora, ki je občutno zmanjšal število ukradenih umetnin na trgu.

Muzeji ne tvegajo

V delu tako imenovane koordinacijske pisarne za vprašanja vračanja kulturnih dragocenosti v Magdenburgu nekaj ni prav. Čeprav je bilo dogovorjeno, da se bo pisarna obdržala do leta 2009, pa Nemčija nikakor ni zadovoljna z njenim delovanjem, ker v resnici ne izpolnjuje svojih nalog, kot so zbiranje informacij o izgubljenih umetninah in lastnikih umetnin dvomljivega izvora, njeno delo pa vsi nemški muzeji, knjižnice in arhivi ignorirajo. Lani so samo štirje nemški muzeji sporočili, da imajo nekaj predmetov sumljivega izvora. Morali bi jih prijaviti veliko več, saj še vedno iščejo ogromno umetnin, ki so izginile med drugo svetovno vojno in so jih odnesli nacisti. Morda bi bilo bolje, da bi 430 evrov na leto, ki jih namenijo koordinacijski pisarni, dali neposredno muzejem, ki bi potem posredovali informacije o izgubljenih umetninah, za katere vedo, da jih bodo morali prej ali slej vrniti.

Usodna dilema

Avtorji nove raziskave s področja kozmonavtik pravijo, da bodo morali prihodnji popotniki, ki se bodo hoteli v kratkem času znajti na drugem koncu vesolja, izbirati med nevarnostjo in nepredvidljivostjo potovanja skozi prostor in čas. Ta raziskava je naredila križ čez časovne stroje, ker govori o tem, da bo vesolje doživelo lepo starost, ne da bi razpadlo zaradi kakršne koli temne energije. Ljubitelji znanstvene fantastike vedo, da tako imenovane črvine delajo pot skozi prostor in čas tako, da posedajo predmete na eni strani, na drugi pa jih izvržejo. Tako postane razdalja med eno in drugo točko veliko krajša. A da bi bilo to res, bi moral biti ta hipotetični "predor" iz materije, ki bi proizvajala negativen pritisk. Z vprašanjem, kakšna bi lahko bila takšna "črvina", se ukvarjata fizika Roman Bunij in Steven Hcu z univerze v Oregonu, ZDA. Razvila sta dva teoretična tipa: prvi se povsem podreja klasični fiziki in se ne premika v času, pri drugem pa se materija podreja pravilom kvantne mehanike, kar pa pomeni nepredvidljivost.

Ugodnosti za nove naročnike revije Demokracija:

- prvi mesec boste revijo prejeli brezplačno
- brezplačno prejmete majico Demokracija
- sodelujete v žrebanju za eno od knjig naše založbe

Naročnina na revijo Demokracija je lahko tudi darilo.

Naročilnica

Akcija - novi naročniki - prvi mesec **brezplačno!**

Plačilo s položnico • Uredništvo revije Demokracija • p.p. 4315, 1001 Ljubljana

DEMOKRACIJA

ime in priimek: _____

pošiljati začnete dne: _____

datum rojstva: _____

datum: _____

ulica: _____

podpis naročnika: _____

kraj, poštna št.: _____

Davčni zavezanec: da ne

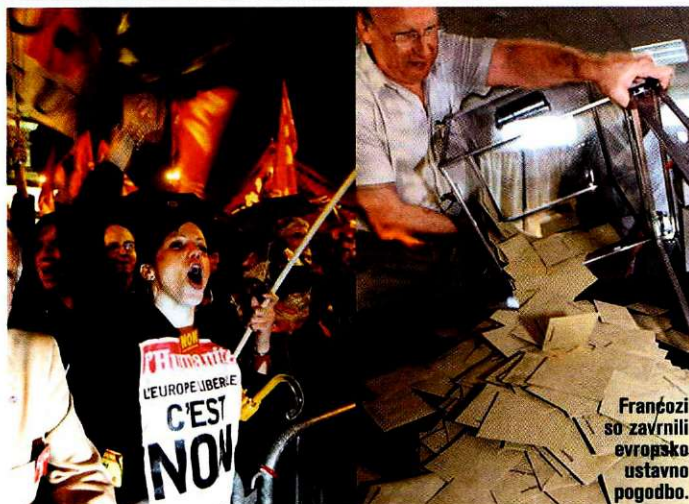
S to naročilnico se zavežujem,
da bom naročnik Demokracije najmanj eno leto!

cena: 550 SIT

Če želite 8-odstotni popust pri naročnini, vas prosimo, da označite status, ki ga imate: upokojenec invalid brezposeln študent ali dijak

O dločitev francoskega prebivalstva, da evropske ustavne pogodbe ne podpre, je bila bolj ali manj pričakovana. Pred referendumom je bilo v političnem vrhu precej govora o tem, da bi bila zavrnitev prava katastrofa tako za Francijo kot tudi za Evropo. Chiracovi čustveni nagovori niso prepričali Francozov, Bruselj pa je prepričan, da se mora ratifikacija nadaljevati.

Prvi odzivi po glasovanju skušajo nekoliko omiliti izjave o pomemb-

Francози so zavrnili evropsko ustavno pogodbo.

Francoski NON

nosti referenduma, češ da po besedah luksemburškega premiera Jeana-Clauda Junckerja "ustava ni mrtva, samo svoje polne moči ni pokazala". A že včeraj so referendumske listke oddajali tudi Nizozemci. Do zaključka redakcije nam sicer ni uspelo pridobiti izidov nizozemskega odločanja, a trendi so se nagibali v francosko smer. Evropa ima za ratifikacijo ustavne pogodbe še leto in pet mesecev časa – do 1. novembra 2006. Pojavljajo se namigi, naj bi Francozi počakali, da jo najprej uveljavijo preostale članice, nato pa kljub Chiracovim predferenduskim trditvam, da imajo le eno možnost, poskušajo znova. "Teško bi danes Francozom rekli, naj čez nekaj mesecev znova glasujejo," pravi Juncker. Nad Brusljem se v teh dneh zbirajo črni oblaki, ki ne obetajo drugega kot nadaljevanje negativnih trendov za ustavno pogodbo. Ne nazadnje je tu še tradicionalno evroskeptična Velika Britanija. Teško je verjeti, da se bo ozračje v letu in pol spremenilo v tolikšni meri, da bi bila ustavna pogodba ratificirana že prihodnje jesen. Ustavna ureditev Evrope bo tako še nekaj časa temeljila na pogodbi iz Nice.

Veliko razočaranje

Francoski predsednik Jacques Chirac se je na izid referenduma odzval z besedami, da "je sporočilo francoskega naroda sprejel v vednost". Pri tem

pa ne moremo prezreti, da je referendum razpisal prav Chirac. Po besedah nekdanjega francoskega predsednika Valéryja Giscarda d'Estainga bi bilo morda bolje, če bi "politiki referendumskega kampanjo prepustili akademikom, poslovnežem in medijem". A skušnjava po lanskem sprejetju ustavne pogodbe je bila prevelika in Chirac je sledil britanskemu kolegu Tonyju Blairu, po porazu pa krivdo naprtil premieru Jean-Pierru Raffarinu, ki se bo moral kmalu posloviti od svojega stolčka. Svoj morebitni odstop pa je francoski predsednik že vnaprej zanikal.

(ustava naj bi spodkopavala socialni model), je domala vsa koalicija razočarana. Kot veliko razočaranje je izid označil zunanji minister Michel Barnier, obrambna ministrica Alliot-Marie pa je prepričana, da je to "poraz za Francijo in za Evropo". V izjavi za javnost je svoja razmišljanja strnil tudi slovenski predsednik vlade Janez Janša, ki meni, da "moramo v Evropi to sporočilo vzeti resno, kot izziv", a tudi dodaja, da se je Evropa že znašla pred podobnimi zapletmi, in ne le da je izhode vedno našla, "iz njih je izšla celo močnejša in še bolj povezana".

Evropski uniji. Tolažilna je morda le izjava št. 30, sprejeta na medvladni konferenci o ustavni pogodbi, ki določa, da v primeru, če ustavno pogodbo v dveh letih po njenem podpisu ratificira štiri petine držav članic, o tem vprašanju razpravlja evropski svet.

Proces se bo nadaljeval

Proces ratifikacije se bo torej nadaljeval. V teh dneh je že znan izid referenduma na Nizozemskem. Pred tem je nizozemski premier Jan-Peter Balkenende poudarjal, da se "Nizozemci ne bi smeli učiti od Francozov, temveč bi morali sprejeti lastno odločitev". Nedvomno bo francoska zavrnitev vplivala na ozračje v drugih evroskeptičnih državah, vprašanje je le v kolikšni meri.

Blair je še pred nedavnim napovedoval, da ni nujno, da bodo na Otoku izvedli referendum, če ga bo Francija pred tem zavrnila. A kasnejše izjave britanskega zunanjega ministra Jac-

Francoski predsednik Jacques Chirac se je preneglil z razpisom referenduma.

Francoska zavrnitev evropske ustavne pogodbe bo močno upočasnila evropski integracijski proces.

Fotografije: Reuters

Dejal pa je, da bo "Francija zaradi zavrnitve ustave v prihodnje teže branila svoje interese v Evropi". Referendum je sicer minil v znamenju visoke, okoli 70-odstotne volilne udeležbe, proti evropski ustavni pogodbi pa je glasovalo približno 56 odstotkov upravičencev.

Razen socialistov, znanih nasprotnikov ustave, ki so referendumski ne označili kot "glasovanje upanja"

Hrvaška in Turčija se tolažita

Članice EU so dogovor o evropski ustavni pogodbi dosegle junija lani. Do danes jo je uspešno ratificiralo devet držav članic, med njimi Slovenija. Zanimivo pa je, da se tako turški zunanji minister Abdulah Guel kot hrvaški premier Ivo Sanader tolažita, da je pristop teh dveh držav odvisen samo od njih samih in da izid glaso-

ka Strawa vendarle razkrivajo, da referendum ni vprašljiv. Ne nazadnje se je Blairu odvalil kamen od srca in britansko odločanje zanj ne bo tako dramatično. Na tem mestu pa se lahko vprašamo, ali se ne bi morali nekateri voditelji resno zamisliti nad tem, ali želijo ohraniti vodilne položaje v svojih vladnih palačah ali pa so resnično pripadniki skupne evropske ideje.

Peter Avsenik

Gerhard Schröder in njegova socialdemokratska stranka sta po 39 letih izgubila oblast v Severnem Porenju.

Fotografije: Reuters

Nemški preobrati

Nemška socialdemokratska stranka, ki jo vodi kancler Gerhard Schröder, se je znašla v krizi, potem ko je izgubila lokalne volitve v Severnem Porenju-Vestfaliji, ki je ena izmed največjih in gospodarsko najpomembnejših zveznih dežel v Nemčiji. Schröder je zato že napovedal predčasne parlamentarne volitve, saj naj bi zaradi pomanjkanja javne podpore le težko izvedel reforme, ki so v njegovem programu in so predvsem socialne narave.

Po izgubi oblasti v Severnem Porenju Socialdemokratska stranka Nemčije (SPD) nadzoruje samo še pet od 16 zveznih držav, v parlamentu pa ima po novem le štiri sedeže več od opozicije. Schröder je izjavil, da je za njegov politični program temeljno, da uživa dovolj visoko podporo nemške javnosti, zato se je že dogovoril z nemškim predsednikom Horstom Köhlerjem o razpisu predčasnih parlamentarnih volitev, ki bodo najverjetneje sredi septembra, leto dni pred rednimi volitvami.

Schröderjeva alternativa

Stranka, ki predstavlja alternativo zdajšnji kanclerjevi politiki in ki bo njena največja konkurenca na jesenskih volitvah, je Krščansko-demokratska unija (CDU), ki jo vodi Angela Merkel. Slednja je svojo politično kariero začela po padcu berlinskega zidu pred šestnajstimi leti in že od nekdaj velja za varovanko nekdanjega kanclerja Helmuta Kohla. Razlike med programom njene CDU in vladajoče SPD so kar precejšnje, še posebej kar se

tiče zunanje in socialne politike. Schröder je svojo politično kampanjo že začel, s tem da poskuša volivce prepričati, da bi ob izvolitvi Merklove Nemčija postala konservativna država, v kateri bi socialno varstvo pripadlo samo tistim, ki bi si ga lahko privoščili. To je seveda predvolilni poskus očitne nasprotnika, vendar do neke mere drži. CDU je v preteklosti že poskušala uvesti zdravstvene reforme, po katerih bi bili najbolj privilegirani premožnejši državljani, prav tako pa se zavzema za zmanjšanje vpliva sindikatov, kar bi privedlo do manjšega odpuščanja delavcev.

Eden največjih problemov Nemčije

je že nekaj časa brezposelnost, ki znaša zdaj skoraj 11 odstotkov in nič ne kaže, da se bo ustavilo pri tej številki, kajti veliko tovarn se umika iz Nemčije v države s cenejšo delavno silo in odpušča nemške delavce. Za to nemški delavci krivijo predvsem sedanjo vlado, ki naj ne bi pravočasno začela z reformami gospodarstva in s tem preprečila vala odpuščanja predvsem manj kvalificiranih delavcev. Schröderjeva vlada očitke zavrača, češ naj bi bila storila vse, kar je bilo v njeni moči, in se še vedno trudi preprečiti množično odpuščanje delavcev.

• Predsednica Krščansko-demokratske unije Angela Merkel se bo za kanclerski stolček morala pomeriti z zdajšnjim kanclerjem.

Več Amerike, manj Rusije

Če bi jeseni v Nemčiji prišlo do političnega preobrata, bi do največjih sprememb prišlo v zunanji politiki, saj ima CDU povsem drugačen pogled nanjo kot SPD.

Kancler Schröder je najverjetneje ostal tako priljubljen tudi zato, ker je že od samega začetka nasprotoval ameriškemu napadu na Irak in brezpogojno zavrnil nemško vojaško pomoč ali kakršno koli vmešavanje in tako poleg francoskega predsednika Chiraca postal eden najglasnejših kritikov vojne v Iraku. Ameriški predsednik Bush in Gerhard Schröder pa nimata različnih mnenj samo glede Iraka, temveč tudi drugod. Nemčija je poleg Francije v zadnjem času postala glavna pobudnica pogovorov o odpravi prepovedi prodaje orožja Kitajski, do katere naj bi prišlo že letos, temu pa močno nasprotuje Bela hiša. Schröder je v svojem šestletnem mandatu do sedaj tudi veliko več pozornosti posvečal odnosom in sodelovanju z Rusijo kot z ZDA. Rusija in Nemčija sta v njegovem mandatu močno povečali gospodarsko sodelovanje, to še nikoli ni bilo tako razvito kot danes, veliko pozornosti pa je vlada namenjala tudi dobrim političnim in gospodarskim odnosom s Kitajsko.

CDU pod vodstvom Merkleve pa si prizadeva za povsem drugačne nemške zunanje odnose. Stranka velja za veliko podpornico ZDA in ni tako ostro obsodila ameriškega napada na Irak. Merkleva se je pred dvema letoma celo sešla z ameriškim podpredsednikom Dickom Chaneyjem, vendar kljub temu za zdaj izključuje možnost, da bi ob morebitnem prevzemu oblasti po jesenskih volitvah napotili nemške enote v

Irak. Če bi CDU na volitvah izgubila, bi bilo to verjetno tudi zaradi podpore ameriški politiki. Nemška javnost je namreč močno protiameriško usmerjena, še posebej glede Iraka, zato je vseskozi podpirala kanclerja Schröderja, ki v svojih nagovorih ni varčeval s kritikami na račun ameriške administracije. Merkleva si prizadeva, da bi Nemčija posvečala več pozor-

in si prizadeva, da bi Turčija v najboljšem primeru postala neke vrste pridružena članica brez polnopravnega članstva. Nemčija je pod Schröderjevo vladavino namreč postala ena največjih zagovornic turškega vstopa v unijo. To je tudi edina točka, pri kateri prihaja do navzkrižnih interesov ZDA in CDU. Washington si namreč močno želi turškega članstva v

tavljajo precejšnjo prednost CDU pred Schröderjevo SPD – okoli 15 odstotkov. Zanimivo pa je, da so se Nemci na vprašanje, koga bi raje videli na kanclerskem položaju, množično opredelili za Schröderja. Karizmatični Nемец je kljub upadanju podpore njegovi stranki še vedno močno priljubljen in očitno se tega tudi zaveda, saj je že napovedal, da bo v volilni kampanji

• Jeseni se v Nemčiji obetajo predčasne parlamentarne volitve, saj sedanja vladna koalicija ne uživa več zadostne podpore volivcev.

• Schröder se je v zadnjih letih uveljavil predvsem kot eden glavnih nasprotnikov ameriške zunanje politike v Evropi.

• Ob morebitni menjavi oblasti v Nemčiji bo Turčija izgubila enega svojih največjih zagovornikov pri vstopu v EU.

• V Nemčiji si lahko obetamo zanimivo predvolilno kampanjo, ki bo temeljila tudi na karizmatičnosti obeh tekmecev.

nosti krepitvi gospodarskega sodelovanja z ZDA, ne pa z Rusijo in Kitajsko. Washington bi tako ob političnem preobratu na jesenskih volitvah nedvomno dobil novega evropskega zaveznika in se hkrati znebil enega svojih najglasnejših kritikov.

uniji, saj bi Turčija postala zgled demokracije drugim muslimanskim državam. Tudi nemška javnost je precej nenaklonjena turškemu vstopanju v Evropo, vendar ne tako močno kot francoska. Javnomenjske raziskave ugo-

največ pozornosti namenil soočenjem na štiri oči z Angelo Merkel. Slednja kot javna osebnost ni tako priljubljena kot sedanji kancler, vendar pa izidi volitev niso vedno odvisni od karizmatičnosti politikov.

Ana Müllner

Nova ovira Turčiji

Vodstvo CDU je že potrdilo, da bo njihova kampanja pred jesenskimi volitvami temeljila na nasprotovanju vstopa Turčije v EU. Stranka že od nekdaj močno nasprotuje polnopravnemu članstvu Turčije v EU

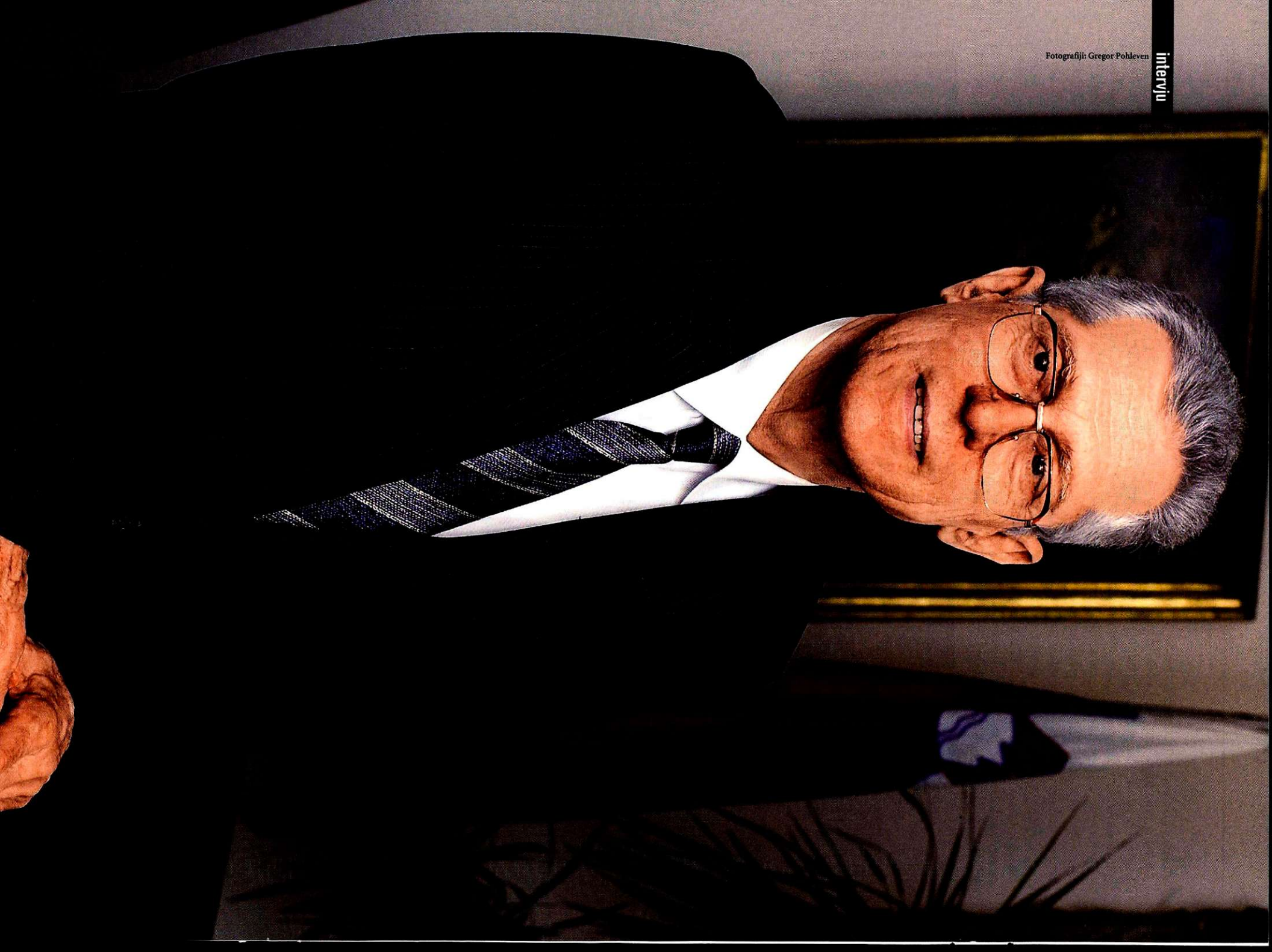
RUMENE STRANI

SLOVENIJA TEL

www.rumenestrani.com

Fotografiji: Gregor Pohleven

intervju

Naziv doktorja pravnih znanosti je dosegel leta 1966 na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani, kjer je kasneje predaval in nekaj let vodil Inštitut za javno upravo. Leta 1990 je bil izvoljen za člana Ustavnega sodišča RS, v letih 1997 in 1998 pa je bil njegov predsednik. V času Bajukove vlade je bil minister za šolstvo in šport. Je avtor in urednik številnih strokovnih publikacij. Minister za pravosodje je v okviru kvote štirih ministrov, ki jih ima Nova Slovenija v sedanji vladi. Ni član nobene stranke.

Ministrstvo za pravosodje vodite približno pol leta, to je od potrditve nove vlade v začetku lanskega decembra. Marca ste javnosti predstavili oceno stanja na ministrstvu, ki je bila dokaj kritična. Kaj je bilo za vas največje negativno presenečenje?

To je bil neučinkovit in neustrezen sistem notranjih kontrol pri poslovanju, zlasti pri oddaji javnih naročil in na področju varovanja premoženja. V okviru zunanjih in internih revizij so bile ugotovljene večje kršitve zakona o javnih naročilih in zakona o javnih financah zlasti pri oddaji javnega naročila za najem službenega avtomobila ter pri projektu informatizacije vzpostavitve osrednje kazenske evidence. Neurejeno je bilo tudi stanje na področju vodenja evidenc stvarnega in finančnega premoženja, saj zlasti na področju nepremičnin ni zagotavljalo verodostojnosti izkazane knjigovodskega stanja premoženja ministrstva. Vendar je bila na drugih delovnih področjih ministrstva ocena stanja boljša, zato bi težko rekli, da je bilo stanje na ministrstvu kritično.

Mislite v primerjavi z nekaterimi drugimi ministrstvi?

Ugotovili smo, da je bilo stanje na ministrstvu v celoti gledano kljub nekaterim pomanjkljivostim in nepravilnostim še kar solidno.

Kako urejate konkretne zadeve, kot so nepravilnosti v generalnem sekretariatu, po-

de na ugotovitve smo v začetku leta 2005 začeli na novo vzpostavljati ustrezen in učinkovit notranji nadzorni sistem za zagotavljanje zakonitosti in gospodarnosti pri poslovanju. Zdaj je zadeva sanirana, določili smo jasna pravila za javna naročila in jih dosledno izvajamo.

Zelo žgoče pa je pomanjkanje strokovnega osebja. Na to sem že večkrat opozoril. Ministrstvu za pravosodje zaradi dolgoletnega zanemarjanja kadrovske politike občutno primanjkuje strokovnega osebja za delo v posameznih direktoratih. Zaposlenih na ministrstvu je premalo, čeprav so pristojnosti ministrstva tako po obsegu dela kot po vsebini popolnoma enake kot v vsaki drugi državi Evropske unije. Izjemno veliko je dela na področju usklajevanja in pripravljanja evropskih predpisov. Vsa ministrstva za pravosodje iz držav EU med seboj zelo intenzivno sodelujejo, vendar imajo druga pravosodna ministrstva neprimerno več strokovnega osebja. Na slovenskem dela v sektorju za mednarodne in evropske zadeve devet strokovnih sodelavcev, v Estoniji na primer je na tem sektorju sto uslužbencev, v Nemčiji pa je na ministrstvu za pravosodje v sektorju, ki se ukvarja samo z zakonodajo za potrebe EU in ne s sodno upravo, zaposlenih kar tisoč dvesto ljudi, tem pa pomaga še tristo dodeljenih sodnikov. S pravosodno upravo se ukvarjajo deželna ministrstva za pravosodje v posameznih nemških zveznih deželah. Iz prikazanega je razvidno, kaj vse

Sloveniji, predvsem na sodiščih v Ljubljani in Mariboru, še veliko večja. Zato sem v javnosti že večkrat izjavil, da se ministrstvo za pravosodje ne bo selilo v nove poslovne prostore – čeprav je bila v okviru vladnega programa za reševanje prostorske problematike vladnih organov za ministrstvo že predvidena nova, moderna poslovna stavba –, dokler se ne reši prostorska stiska sodišč in tožilstev, če je le mogoče, tudi zavodov za prestajanje kazni.

Kot velik problem izpostavljate velike sodne zaostanke, katere bodo morali odpraviti sodniki sami in drugo sodno osebje na sodiščih. No, z abolicijo manjših prometnih prekrškov ste sodiščem na neki način že precej pomagali.

Z abolicijo smo samo preprečili, da se ti zaostanki ne bi še bolj povečali. Sistem obravnave prekrškov je ob novem letu doživel reorganizacijo in pri vsaki reorganizaciji pride do zastojev pri rednem poslovanju. S sprejetim zakonom naj bi se razbremenila sodišča glede odločanja o nekaterih prekrških, ki so bili storjeni do konca leta 2004. Temeljni cilj abolicije je bil razbremenitev okrajnih sodišč, ki so z novim letom prejela okoli 150.000 prekrškovnih zadev. Z njimi bi se, če abolicije ne bi bilo, po naših podatkih ukvarjala več kot leto in pol. Ob tem je pomembno še dejstvo, da bi jih več kot polovica zastarala. Z abolicijo se bo po hitrem postopku rešila več kot polovica zadev. Preprečili smo torej, da bi prišlo do novih zaostankov, s tem ukrepom pa problema drugih sodnih zaostankov še nismo rešili. Temu bo treba posvetiti še veliko pozornosti, glavno odgovornost za to pa nosijo, kot ste že sami ugotovili, sodniki, sodni sodelavci, referenti in drugo sodno osebje.

V Sloveniji je do sedaj pravna država v številnih primerih slabo delovala oziroma po-

Cilj je povečanje dostopnosti notarskih storitev

Pogovor z dr. Lovrom Šturmom

manjkanje strokovnega osebja na ministrstvu, prostorska stiska?

Neučinkovit in neustrezen sistem notranjih kontrol pri poslovanju je bil zelo izrazit na generalnem sekretariatu. V okviru zunanjih in internih revizij so bile zlasti na področju informatike ugotovljene večje kršitve zakona o javnih naročilih in zakona o javnih financah. Gle-

moramo v Sloveniji narediti s skromnimi sredstvi in z nesorazmerno majhnim številom ljudi.

Soočeni ste tudi z zelo veliko prostorsko stisko.

Ministrstvo je utesnjeno. V enem prostoru delajo tudi po trije ali štirje uradniki. Vendar se zavedamo, da je prostorska stiska na drugih delovnih področjih pravosodnih organov po

polnoma odpovedala. Prizadeti posamezniki se pritožujejo tudi medijem in razkrivajo svoje izkušnje z delovanjem sodišč, kjer prihaja do težko razumljivih sodnih spodrsiljav. Ali jim na ministrstvu lahko pomagate?

Nekateri primeri so resnično težavni, vendar je treba povedati, da za pravno pomoč v konkretnih primerih ministrstvo ni pristojno. Seveda pa »

» država prevzema odgovornost za storjene pravne napake državnih organov, vključno sodišč. V takih primerih so oškodovanci upravičeni do državne odškodnine v posebnem postopku, v katerega je vključeno državno pravobranilstvo.

Precej Slovencev se je zaradi kršenja načela sojenja v razumnem roku obrnilo na evropsko sodišče. Kaj to pomeni za Slovenijo?

Evropsko sodišče za človekove pravice priznava pritožnikom zadoščenje, če sodišča nacionalnih držav sodnih sporov ne razišče v razumnem roku. Ta rok ni časovno določen in evropsko sodišče ga opredeli glede na okoliščine spora. Zadoščenje, kadar ga zaradi prekoračitve razumnega roka sodišče prizna pritožnikom, je včasih moralno, v posameznih primerih pa sodišče odmeri tudi odškodnino. Ta običajno ni visoka. Znaša lahko nekaj tisoč evrov. Višina odškodnine je odvisna od posameznega primera. Sankcija z odmero odškodnine je namenjena predvsem temu, da opozori posamezno državo, naj zmanjša sodne zaostanke in posledično s tem skrajša roke za reševanje konkretnih sodnih zadev.

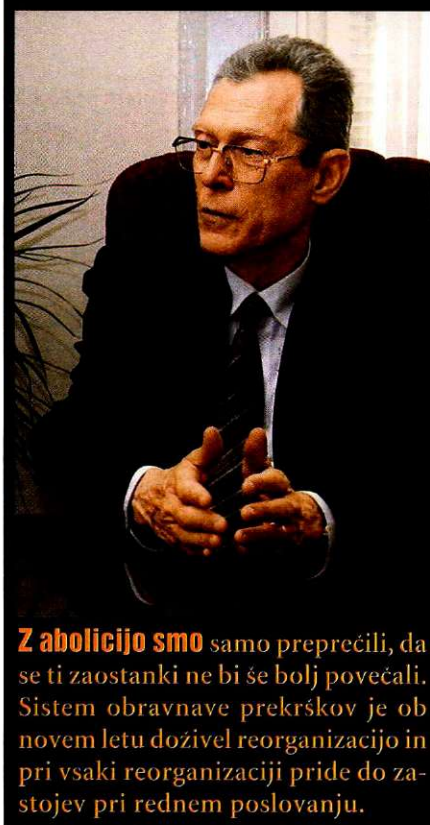
V oceni stanja ste zapisali, da ministrstvo na področju pravosodne uprave svojih nadzorstvenih pristojnosti ni izvajalo v takšnem obsegu, kot dopušča zakonodaja (nadzorstvene pritožbe, službeni nadzori, pregledi poslovanja). Zakaj?

Težko bi navedel razloge, zakaj tega v prejšnjih letih ni bilo več. Mislim, da sam nisem pravi naslov za postavljeno vprašanje. Vsekakor na področju notariata pregledov poslovanja in s tem nadzora nad notarji ni bilo. V okviru pristojnosti ministrstva je bil 3. februarja 2005 opravljen prvi pregled poslovanja naključno izbrane notarske pisarne brez poprejšnje najave, ki ga je na podlagi zakona o notariatu opravila tričlanska komisija ministrstva za pravosodje.

Na področju nadzorstvenih pritožb glede delovanja sodišč ves čas od nastopa mandata delamo zelo intenzivno. Vendar ob tem ni odveč pojasniti, da so v tem pogledu pristojnosti ministrstva omejene. Tako sme minister v okviru nadzorstvene pritožbe samo povprašati pri sodiščih, kako teče postopek, in izraziti pričakovanja za ustrezno pojasnilo. V zadnjem času dodajamo tudi opozorilo, da stranke utegnejo začeti postopek pred evropskim sodiščem, če stvari tečejo nerazumno počasi. V vsebino sodnega odločanja se minister v konkretnih primerih ne sme vmešavati.

Verjetno zaradi tega, ker so zakonodajna, sodna in izvršna oblast ločene.

Seveda. Sodišča so pri svojem delu neodvisna in samostojna. Ministrstvo lahko odredi

Z abolicijo smo samo preprečili, da se ti zaostanki ne bi še bolj povečali. Sistem obravnave prekrškov je ob novem letu doživel reorganizacijo in pri vsaki reorganizaciji pride do zastojev pri rednem poslovanju.

pregled poslovanja, če je kaj narobe v organizaciji dela ali če so na podlagi pisnih navedb posameznih subjektov podane konkretne navedbe o kršitvah postopkovnih pravil, npr. očitne kršitve vrstnega reda zadev, ali o morebitni pristranosti pri sodnem odločanju. V takem

Lahko obljubim, da bom storil vse, kar je v moji moči in v pristojnosti ministrstva, za izboljšanje pravne države.

primeru se ministrstvo obrne na predsednike višjih sodišč ali na predsednika vrhovnega sodišča, ti potem odredijo pregled na nižjih sodiščih ter z opravljenim pregledom in z njegovimi rezultati seznanijo ministrstvo.

No, pojdiva še k tožilstvu. Zakaj je lahko sploh prišlo do primera okrožnega tožilca Mirana Železnika, ki je več sto kazenskih spisov preprosto "pozabil" v svoji omari?

Omenjeni primer se je očitno zgodil zato, ker vodstvo Okrožnega tožilstva v Ljubljani ni imelo pregleda odprtih zadev oziroma ni imelo pregleda nad pravočasnim potekom dela svojih sodelavcev v tožilski ekipi. To je poleg strokovne pomoči tudi poglobljena naloga pri vodenju tožilstva, saj se vodja v vsebinske odločitve pri delu posameznih tožilcev ne spušča.

Je to mogoče pripisati preobremenjenosti ali nesposobnosti vodilnih?

Preobremenjenost ne more biti upravičen izgovor. Verjetnejša razlaga je v tem, da so tako vodje tožilstev kot predsedniki sodišč lahko ze-

lo sposobni kot tožilci in sodniki, ni pa rečeno, da imajo tudi organizacijske spodobnosti oziroma sposobnosti, ki jih od njih zahteva funkcija vodenja. Vodja npr. okrožnega državnega tožilstva z nastopom funkcije prevzame odgovornost za delo celotnega tožilstva, ki ga vodi.

Kaj pa pomanjkljiv informacijski sistem, na katerega se je izgovarjala sedaj že nekdanja voditeljica ljubljanskega okrožnega tožilstva Slavica Sketelj?

Ta izgovor ni upravičen. Če računalniški informacijski sistem ni vzpostavljen ali če ne deluje, je treba vzpostaviti ročni ali kak drug konvencionalni informacijski sistem. Vodja mora imeti znanje o tem, kako zadeve na tožilstvu potekajo, zato ni možnosti, da pride do takih anomalij.

Na ljubljanskem okrožnem tožilstvu je že pred prihodom Barbare Brezigar za generalno državno tožilko prišlo do nekaterih odstopov zaradi primera Železnik in tudi vašega precej načelnega in jasnega mnenja o tej zadevi.

Odstopila sta voditeljica Okrožnega državnega tožilstva v Ljubljani Slavica Sketelj in njen namestnik Matija Benulič. Ob tem sem javno poudaril, da njun odstop ocenjujem kot pravilno potezo in kot izraz samokritičnosti. Obžalovanja vredno pa je, da Slavica Sketelj ni spoznala, da gre v zadevi Železnik za njeno objektivno odgovor-

nost, ki bi jo bilo vredno tudi javno priznati. Kljub temu sta bili obe odstopni izjavi zame izraz zavedanja večje odgovornosti znotraj tožilskih vrst.

Kaj pa nekdanji okrožni tožilec Miran Železnik? Bo za svoje nevestno delo kdaj odgovarjal?

Disciplinsko ne bo odgovarjal kot javni uslužbenec oziroma funkcionar, ker ne dela več na tožilstvu. Če pa so podani razlogi za morebitni kazenski pregon, to ni stvar ministrstva, ampak drugih pravosodnih organov.

Ustanovljena je bila parlamentarna preiskovalna komisija, ki bo ugotavljala politično odgovornost državnega tožilstva. Vi ste že pobudo za ustanovitev te komisije ocenili kot pozitivno, saj naj bi po vaše taka komisija pripomogla k boljšim zakonodajnim rešitvam.

Rekel sem, da ne nasprotujem tem razlogom prav zaradi razlogov, ki ste jih omenili.

Ena ključnih nalog vsake parlamentarne preiskave je, da privede do koristnih spoznanj in do boljših zakonodajnih rešitev. V tem okviru je lahko parlamentarna preiskava koristna.

No, zdi se mi, da je želja članov komisije, da bi se ukvarjali tudi s konkretnimi preteklimi nepravilnostmi na tožilstvu.

Mislím, da tega ni v programu dela te komisije. Lahko pa posveti pozornost morebitnim nepravilnostim širših razsežnosti ali nepravilnostim sistemske narave.

Za generalno državno tožilko ste predlagali Barbaro Brezigar. Parlament jo je konec aprila potrdil. Kaj si obetate od njenega imenovanja?

Pričakujem, da se bodo zadeve na tožilstvu postopoma uredile, kajti skoraj dve leti nismo imeli vodstva na vrhu državnega tožilstva. Imeli smo le začasne vodje. Upravičeno smo lahko zadovoljni, da je to pomembno mesto končno zapolnjeno in da imamo na tem mestu kompetentno osebo z izkušnjami iz Eurojusta, ki sedaj odgovarja za stanje na tem področju v Sloveniji. Pričakujem, da bodo odslej zadeve normalno tekle in da bodo tožilci opravljali svoje delo strokovno odgovorno in samostojno brez političnih pritiskov.

Ali razmišljate o spremembi zakonodaje na segmentu tožilske skupine za posebne zadeve, da bi znova dobila večje pristojnosti in se s tem uspešneje zoperstavila organiziranemu kriminalu?

To je ena od mogočih sprememb zakonodaje na tem področju.

V zadnjih tednih zelo odmevajo vaši ukrepi, povezani z notarsko službo, ki je v primeru Orion povsem odpovedala. V okviru pristojnosti ste začeli postopek razrešitve dveh notarjev, predlagate znižanje tarif za nekatere notarske storitve in povečanje števila notarskih mest s sedanjih 68 na 138. Nedvomno gre za ukrepe, ki so jih ljudje od vas pričakovali in so z njimi pravzaprav zelo zadovoljni.

Gre za uresničevanje zaveze iz koalicijske pogodbe. Koalicijska pogodba ima zapisane še daljnosežnejše cilje; govori o popolni liberalizaciji notariata, vendar smo presodili, da bi bilo to lahko ustavno sporno, ker ustava govori o notariatu kot o javni službi. Namesto tega smo poskušali najti rešitve, ki bi bile v skladu z veljavno ustavo ureditvijo, hkrati pa bi prisluhnili tudi željam po sprostitvi notarskih mest in povečanju dostopnosti njihovih storitev. Ne nazadnje je to tudi poudarjena želja evropske komisije.

Kako pa odgovarjate na očitke nekaterih vaših kritikov, da sprejemate nekoliko populistične ukrepe?

Take očitke zavračam. Najbrž nimajo drugih stvarnih razlogov, ki bi jih lahko navajali. Predlo-

gi ministrstva so plod skrbnega premisleka in temeljijo na zakonski podlagi. Glavni cilj predlaganih sprememb je povečanje dostopnosti notarskih storitev. Želimo si, da bodo ljudje bolj posegali po njih, torej tudi pri tistih pravnih poslih, pri katerih notarski zapis ni obvezen. Ko bodo te storitve cenejše, jih bodo ljudje pripravljene poiskati.

Vemo, da se denacionalizacija vleče kot jara kača. V kakšni fazi je sedaj? Koliko je rešenih zadev, koliko še vedno nerešenih? Kdaj bo denacionalizacija končana?

Nerešenih zadev je še okoli deset odstotkov. Ostale so večinoma najtežje zadeve in reševanje poteka počasi. Da bi pospešili reševanje denacionalizacijskih zadev, sem v preteklih mesecih obiskal Upravno sodišče RS in se seznanil s številom vseh denacionalizacijskih zadev in njihovim reševanjem, s tem pa tudi s sodnimi zaostanki. Obiskal sem Vrhovno sodišče RS in se seznanil z delom in učinkovitostjo Upravnega oddelka Vrhovnega sodišča RS. Ministrstvo je organiziralo tudi posvet s predsedniki višjih, okrajnih in okrožnih sodišč, na katerem sem

Obžalovanja vredno pa je, da voditeljica Okrožnega državnega tožilstva v Ljubljani Slavica Sketelj ni spoznala, da gre v zadevi Železnik za njeno objektivno odgovornost.

podal oceno o poteku reševanja denacionalizacijskih postopkov na sodiščih po 5. členu zakona o denacionalizaciji. Imamo zagotovila, da bodo sodišča nerešene denacionalizacijske zadeve obravnavala prednostno in večino odprtih primerov rešila do letošnje jeseni. V to niso vključene pritožbe zoper odločbe sodišč.

Pričakujem, da bodo tudi upravne enote denacionalizacijske zadeve hitreje obravnavale. Tudi vlada je v rebalansu proračuna zagotovila več denarja za njihovo reševanje, saj je za odmero funkcionalnih stavbnih zemljišč namenila 60 milijonov, kar pomeni bistveno pospešitev. Sedanja vlada ima politično voljo, da se denacionalizacija čimprej konča. Ne nazadnje nas na prepočasno reševanje denacionalizacijskih zadev s številnimi odločbami opozarja Ustavno sodišče RS. Republika Slovenija mora denacionalizacijske postopke v celoti čimprej končati tudi zaradi spoštovanja pravne države. Gre namreč za enkratni proces, ki obremenjuje lastniška razmerja in gospodarjenje z nepremičninami.

Sami ste opozorili na velike sodne zaostanke pri vpisih v zemljiško knjigo, še posebej v Ljubljani. Kako bi lahko te zadeve pospešili?

Pričakujemo poročilo izvedencev Svetovne banke. Končano bo v teh dneh. Na bolje se stvari

premikajo tudi v Ljubljani in Mariboru, kjer imamo še zaostanke, vendar jih je vsak mesec manj. Drugod po Sloveniji pa na okrajnih sodiščih v zemljiško knjigo vpisujejo ažurno in zaostankov ni več.

Kakšne so spremembe zakona o popravni krivic in kako poteka reševanje teh vlog?

Na ministrstvu smo pripravili predlog za spremembo zakona o popravni krivic, ki ga je državni zbor že sprejel. Znova je podaljšan rok za vložitev zahteve, ki jo zdaj lahko vložijo tudi bližji sorodniki, če so upravičenci že pokojni. Vloge rešujemo bistveno hitreje in tedensko rešimo trikrat več vlog kot na začetku mandata. Število nerešenih vlog se je zmanjšalo na 2.250. Napovedujem, da bomo te vloge rešili še letos.

Ali lahko obljubite, da bo pod vašim ministrom pravna država končno začela delovati in da bodo vsi slovenski državljani pred zakonom enaki?

Lahko obljubim, da bom storil vse, kar je v moji moči in v pristojnosti ministrstva, za izboljšanje pravne države. Skupaj s sodelavci si z

vsem znanjem in izkušnjami, ki jih imamo, prizadevamo, da bo prišlo do nujnih sprememb. Ne morem pa tega zagotoviti, saj je pristojnost ministra za pravosodje in celotnega ministrstva zelo omejena. Govoriva o funkcioniranju sodstva, na katerega pa ministrstvo nima neposrednega vpliva, ampak samo posrednega. Poleg tega imajo ljudje o delovanju sodstva zelo različna mnenja. Tisti, ki bo sodbo izgubil, si bo o njem mislil vse najslabše, in obratno.

Minister ste bili že v Bajukovi vladi. Kako gledate na takratno ministromanje v primerjavi s sedanjim?

Takrat smo se zavedali, da smo prehodna vlada, in vse smo morali opraviti bolj v naglici, saj časa ni bilo veliko. Sedaj je drugače, saj je pred nami štiriletni mandat in lahko vse potrebne dejavnosti bolj pretehtamo in načrtujemo za daljši rok. Lahko delamo veliko bolj domišljeno in tako postopno uresničujemo cilje iz koalicijske pogodbe.

Leta 2000 je kmalu prišlo do razhajanj znotraj koalicije. Kako občutite delovanje sedanje vladne koalicije v primerjavi s takratno?

Sedanje koalicije ni mogoče enačiti s takratno. Je veliko trdnjša in notranje homogena. Sodelovanje med ministrskimi resorji je vzorno in poteka brez zapletov.

Metod Berlec

Ljubljanski poletni festival v prestolnico vsako poletje prinaša bogato ponudbo dogodkov.

Letošnji festival bo doživel 53. izdajo.

Kulturno poletje

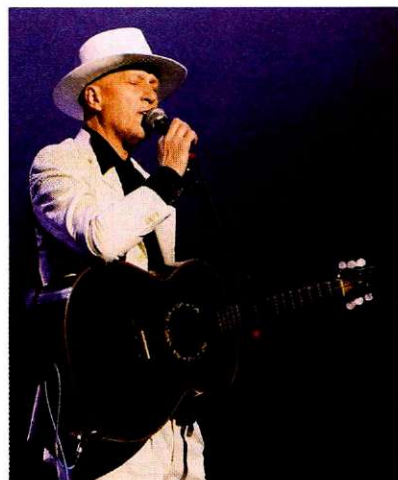
Letošnje poletje bo poleg visokih temperatur prineslo tudi sveženj kulturnih dogodkov v okviru tradicionalnega Ljubljanskega poletnega festivala, ki se bo v svoji 53. izdaji začel 4. julija v Cankarjevem domu.

Ljubljanski poletni festival bo v Cankarjevem domu odprl Bolšoj teater z opero Ognjeni angel. Skupno bodo predstavili 62 opernih in baletnih predstav, koncertov in filmov. V okviru prireditev, ki so jih poimenovali Festival Ljubljana 2005, bodo junija Slovenski glasbeni dnevi in nato številne razstave in koncerti, od Dnevoev šansonov do Slovenske popevke. Festival bodo sklenili 18. avgusta z baletom Grk Zorba v mariborski postavitvi.

Nekaj iz programa

Direktor Ljubljanskega poletnega festivala Darko Brlek je predstavil osrednje dogodke. Poleg Bolšoj

teatra je nastel gostovanje argentinskega tenorista Marcela Alvareza, izvedbo treh simfonij Dmitrija Šostakoviča v izvedbi ruskih in slovenskih simfonikov, tretje gostovanje Valerija Gergijeva v Ljubljani, nastop violinista Vadima Repina, komornega ansambla Glinka iz Sankt Peterburga in druge. V okviru LPF bo še 8. likovna kolonija in blok koncertov producenta Braneta Rončela. Festival Ljubljana 2005 bo

ponudil 81 dogodkov z več kot 3.000 umetniki iz 21 držav. Šostakovičevo 5. simfonijo bo izvedel orkester Slovenske filharmonije z Georgeom Pehlivanianom, orkester Bolšoj teatra iz Moskve z Aleksandrom Vedernikom bo izvedel 7. simfonijo istega skladatelja, njegovo 10. simfonijo pa bodo obiskovalci LPF slišali v izvedbi orkestra Mariinskega gledališča iz Sankt Peterburga z dirigentom Valerijem Gergijevom. Obetajo se trije posebni koncerti. To so gala vokalni večer kvarteta Manhattan Transfer, afrokubansko glasbo in džez bo izvajala skupina The Conga Kings, za povrh bo večer kubanske glasbe z Davidom Calzadom in njegovim projektom Charanga Habanera.

Še več ...

Festivalska stalnica bo koncert slovenskega kantavtorja Vlada Kreslina. Letos

bo drugič potekal program Film pod zvezdami: v letnem kinu na ljubljanskem gradu bodo med 15. in 30. julijem prikazali 19 domačih in tujih filmov. Brlek je posebej izpostavil festivalsko produkcijo Golem III, plesno-gledališki spektakel v koprodukciji s Plesnim teatrom Ljubljana. Še pred poletnim festivalom bo Festival Ljubljana od 20. do 23. junija organiziral 20. slovenske glasbene dneve, v koprodukciji s Cafe teatrom pa dneve šansonov z naslovom La vie en rose; ti bodo od 6. do 28. junija. Prireditve se bodo iztelele s koncertom skupine Šukar ob njihovi 15-letnici, Slovensko popevko 2005 in koncertom Terra Folk s Simfoničnim orkestrom RTV Slovenija 13. septembra. Organizatorjem se letos ni uspelo dogovoriti s Cankarjevim domom, tako da bo treba "upati na lepo vreme", ker ne bo rezervnih lokacij za prireditve festivala, če bo deževalo. Stavimo torej na sonce.

Barbara Kavtičnik

Ob 90. obletnici začetka soške fronte, ki je tragično zaznamovala našo zahodno mejo, potekajo spominske slovesnosti in razstave v čast padlim vojakom.

Tolminski muzej je v soboto, 21. maja, organiziral spominski dan za češke vojake, ki so padli na soški fronti, to je natanko ob 90. obletnici prvih bojev, ko je v spopadu z Ita-

Slovesnost ob devetdeseti obletnici soške fronte v spomin na padle

konzulata in madžarskega veleposlaništva ter tolminskega župana jo je odprl Erwan Fouéré, vodja predstavništva evropske komisije v Sloveniji.

V govoru je poudaril pomen spominjanja preteklosti in učenja iz njenih napak, kar je bila glavna misel začetnikov Evropske unije. Njihovemu ocenjevanju realnosti zgodovine se moramo zahvaliti, da smo dosegli njeno novo obdobje.

Tolminsko mostišče

lijani padlo okoli 300 Čehov in so pokopani v okolici Tolmina. Zanje so darovali sv. mašo koprski škof Metod Pirih, plzenski škof František Radkovski in ljubljanski pomožni škof Andrej Glavan ob somaševanju tukajšnjih župnikov. Škofa Pirih in Radkovski sta poudarila, da se ob 60. obletnici konca 2. svetovne vojne in 90 let od časa, ko so padli češki vojaki, dvigajo iz naših src različna občutja in vprašanja o smislu

vojne. Škof Pirih je dejal, da si vsi umrli zaslužijo naš spomin, pozornost in molitev. Vsi smo poklicani, da delamo za mir in spravo.

Če so vrednote sloge, miru in pravičnosti skaljene, je nujna sprava. Do te pa pridemo prek priznanja in obžalovanja napak, prošnje za odpuščanje in poravnave krivic.

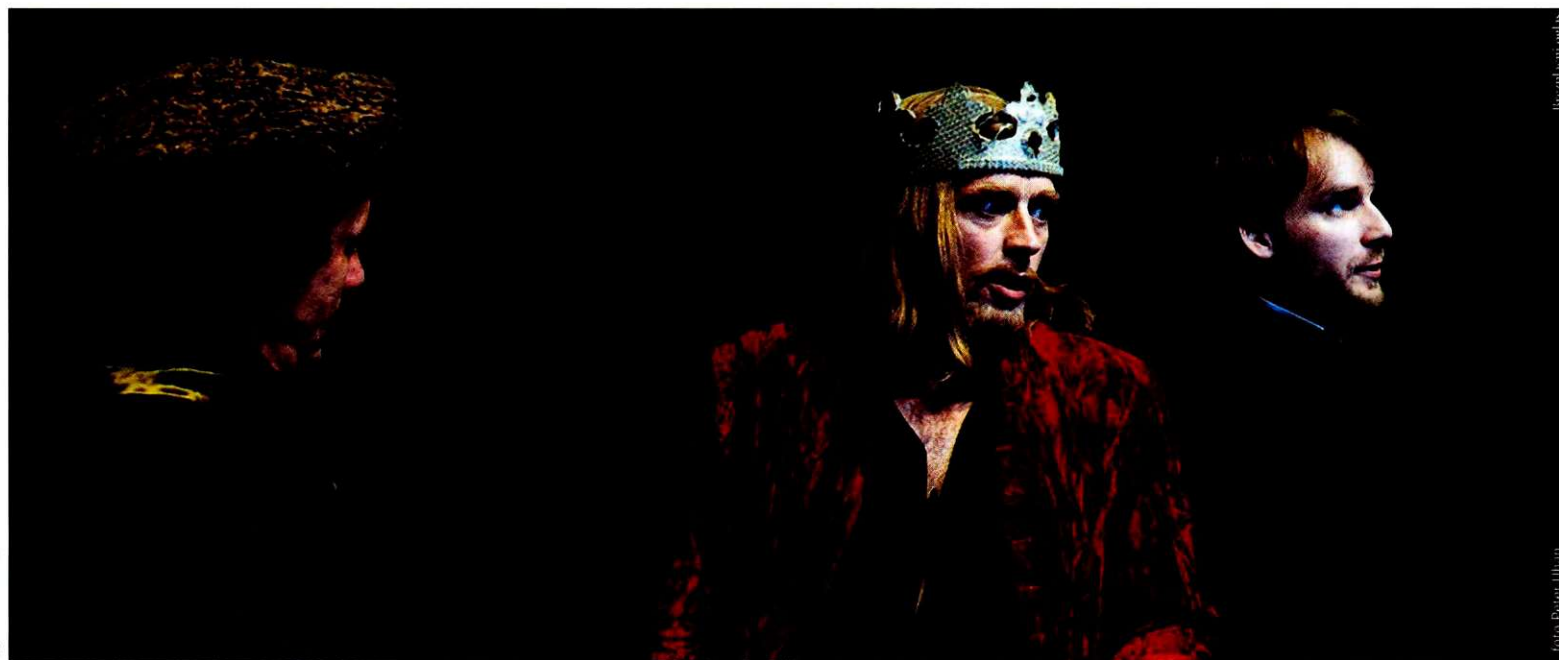
Ko se spominjamo in molimo za umrle, prosimo tudi sami zase in drug za drugega, za nosilce odgovor-

nosti v življenju narodov, da bi v slogi delali za mir in sožitje med narodi.

Po maši so v Tolminskem muzeju odprli razstavo z naslovom Tolminsko mostišče. V navzočnosti Vasje Klavore, podpredsednika DZ, omenjenih cerkvenih dostojanstvenikov in nekaterih poslancev DZ, nekdanjega člana slovenskega veleposlaništva na Češkem Matjaža Puca, ki je pobudnik slovesnosti, predstavnikov iz Češke, z italijanskega

V imenu muzeja je govorila avtorica razstave Damjana Fortunat Černilogar. Domačini so bili pred 90 leti pahnjeni v grozo topovskega obstreljevanja in ploho šrapnelov. Mnogi so bili pregnani ali poslani na oddaljena bojišča. Vojakom je primanjkovalo hrane. Domačini, ki so ostali doma, so bili izpostavljeni pomanjkanju v na pol porušeni hišah. Razstava je v spomin na to trpljenje.

Miran Mihelič

Christopher Marlowe

Edvard Drugi

Prevajalec Srečko Fišer
Režiser Diego de Brea

Prva slovenska uprizoritev

Drama vladarja,
ki je izgubil oboje:
ljubezen in oblast

Igrajo

JANEZ ŠKOF
SILVA ČUŠIN
MARKO PLANTAN
MATIJA ROZMAN
SAŠA TABAKOVIČ
KRISTIJAN MUCK

MARKO OKORN
VALTER DRAGAN
GREGOR BAKOVIČ
VOJKO ZIDAR
BORIS MIHALJ
BORIS KOS

MATEJ PUC
BLAŽ VALIČ
ALOJZ SVETE
KLEMEN MAUHLER
in NINA VALIČ

PREMIERA 4. junij ob 20.00 na velikem odru
Ponovitev: 8. junij ob 19.30

Prodaja in rezervacija vstopnic pri blagajni gledališča
(od 14.00 do 17.00 ter od 18.00 do 20.00): tel. 01/2521 511,
informacije: www.sngdrama-lj.si

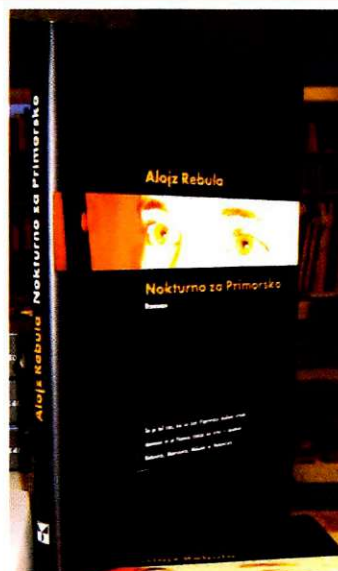
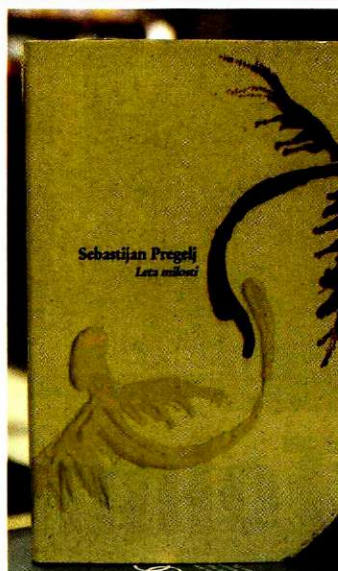
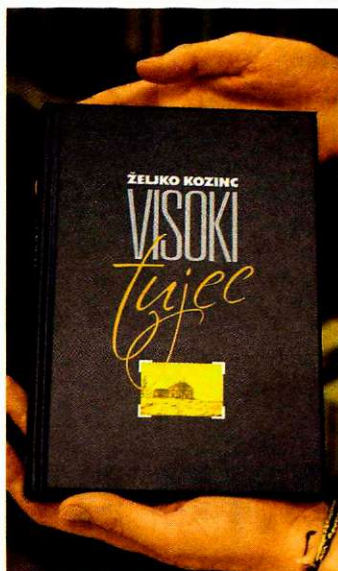
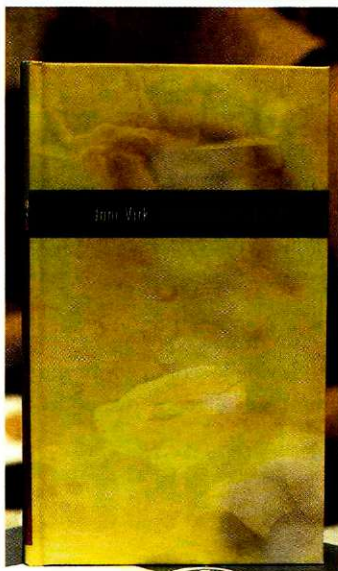
Pokrovitelj uprizoritve

ljubljska banka

PETROL

Finalisti za najboljši roman

Na kresni večer 23. junija na ljubljanskem Rožniku tradicionalno podelijo nagrado, imenovano kresnik, za najboljši slovenski roman leta. Znani so finalisti, ki se letos potegujejo za to ugledno nagrado.

Pri nagradi kresnik gre za izpeljanko iz besede kres in za mitološkega prekmurskega mladeniča, ki se kot plamen pojavlja na križiščih in vabi popotnike – tudi v literaturo.

Letos bodo kresnik podelili že petnajstič. Najboljši roman bodo izbrali med petimi, ki so se uvrstili v najožji izbor. Za kresnik se potegujejo: Čaj s kraljico Evalda Flisarja (Mladinska knjiga), Visoki tujec

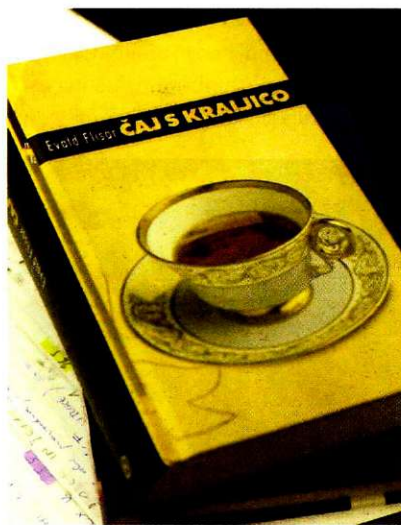
Željka Kozinca (Mladinska knjiga), Leta milosti Sebastijana Preglja (Goga), Nokturno za Primorsko Alojza Rebule (Mohorjeva založba Celje, Mladika) in Aritmija Janija Virka (Mladinska knjiga).

Beseda žirije

Romane izbira in ocenjuje žirija, ki jo sestavljajo dr. Matevž Kos, predsednik, Vanesa Matajč (revija Literatura), Lucija Stepančič (Sodobnost), Jaroslav Skrušny (Nova revija) in Matej Bogataj (Delo). Flisarjev roman Čaj s kraljico so člani žirije označili kot

“nenavadno nostalgичno zgodbo o uspehu, ki je hkrati kriminalka

in razkošen ljubezenski roman o neuspeli ljubezni”. Za roman Vi-

soki tujec Željka Kozinca pravijo, da je “mojstrska, vrtoglavo nape-

ta žanrska pripoved o temnih in spletkarskih plateg slovenske denacionalizacije, kot jih uzre oko tujca”. Leta milosti Sebastijana Preglja so “pikantno razkrivanje skrivnosti ali kakšna je lahko danes moč angelov, moč sanj in moč usode”. Nokturno za Primorsko Alojza Rebule je “pretresljivo izrisana freska o apokaliptičnem času primorske zgodovine in o iskanju večnosti in avtentičnosti, vere in slovenstva”. Aritmija Janija Virka je “groteskna tranzicijska zgodba o novodobnem poslovnežu, ki ga obsede in prevrne premišljanje o smislu”.

Čez slab mesec bomo izvedeli, kateri izmed odličnih romanov bo dobil naziv “najboljši”.

Barbara Kavtčnik

GOOD VIBRATIONS

107.8 MHz

RADIO VELENJE

www.radiovelenje.com

Naš čas, d.o.o., Kidričeva 2a, Velenje
tel. 03/ 897 50 03, fax. 03/ 5869 263

Napoved dogodka

ŽARKO PETAN na Trubarjevini

Gost 15. kulturnega večera
NA TRUBARJEVINI - V ČAST DOMOVINI,
ki ga organizira občina Velike Lašče v sodelovanju s
Tonetom Kuntnerjem, bo pisatelj, dramatik in znani aforist
ŽARKO PETAN.

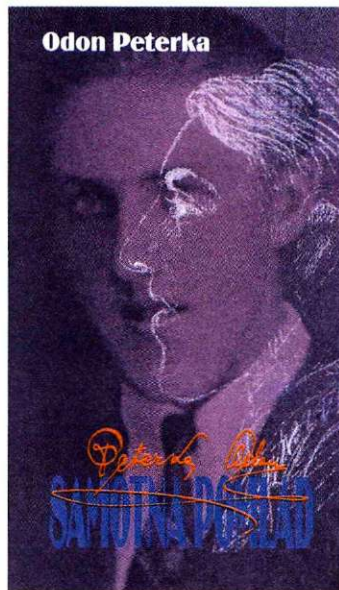
Bralni večer in pogovor z njim
bo na Trubarjevi domačiji na Raščici pri Velikih Laščah
v petek, 3. junija 2005, ob 19. uri.

Prisrčno vabljeni!

Odon Peterka

Mohorjeva družba Celje

V raznih tujih in domačih vojaških oddelkih je med drugo svetovno vojno in po njej izginito na desetisoče slovenskih fantov. Pesnik **Odon Peterka** (r. 1925 na Jesenicah, ubit leta 1945 v Kočevskem rogu) je bil eden izmed njih. Osnovno šolo je najprej obiskoval v Domžalah, nato v Ljub-

ljani, potem se je vpisal na klasično gimnazijo. Šola ga ni posebno zanimala, pritegnile so ga zunajšolske dejavnosti. Pridružil se je skavtom in postal član Marijine kongregacije pri Sv. Jožefu. Že v nižji gimnaziji se je v njem prebudila pesniška žilica. Zgledoval se je pri slovenski tradiciji, pri Prešernu in Gregorčiču, pozneje pa zlasti pri Gradniku. Kljub kratki in tegobni življenjski poti – končal je komaj dvajsetleten v povojnih pobojih – je pustil za seboj zajetno in zanimivo literarno zapuščino, predvsem pesniško. Iz nje so pri celjski Mohorjevi ob 80. obletnici njegovega rojstva in 60. obletnici smrti izbrali najznačilnejše pesmi v zbirki *Samotna pomlad*, ki jim je spremno besedo napisal France Pibernik.

Corneillova tragedija

Kud Logos

KUD Logos je izdal dvojezično izdajo krščanske tragedije **Pierra Corneilla Polievktu**. V njej je poleg polemike z Aristotelom očiten spopad z janzenističnimi pogledi na determinizem, jasni pa so tudi namigi na duhovno živ-

ljenje v opatiji Port-Royal. Zgodba o Polievktu (mučencu), ki s krstom globoko prizadene svojo pogansko družino (pozneje smo pričeli njeni skupinski spreobrnitvi), odslkava duhovno razklanost francoske družbe v prvi polovici sedemnajstega stoletja.

O izvoru jezika

Založba Nova revija

V Zbirki *Phainomena* je izšla *Razprava o izvoru jezika Johanna Gottfrieda von Herderja*. Herder (1744–1803), kulturni kritik, estetik, filozof in pesnik, je s svojimi duhovnimi pogledi temeljito vplival na nemško in evropsko kulturno zgodovino. Leta 1776 je na Goethejevo pobudo postal superintendent in konzistorialni svetnik v Weimarju. Bil je ena glavnih osebnosti viharstva in glasnik romantizma. Njegova *Razprava o izvoru jezika*, ki je prvič izšla leta 1772, je eno osrednjih del filozofije jezika. Herder v njej tenkočutno prikaže, kako se izvor jezika prekriva z bistvom člo-

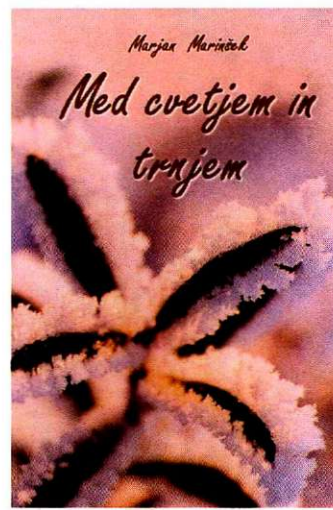

veka. Kolikor jezik ustvarja človeka v isti meri, kot človek ustvarja jezik, tvori nujno vzajemno razmerje vsakokratno zgodovinsko mero sveta.

Med cvetjem in trnjem

Založba Karantanija

Marjan Marinšek je v knjigi *Med cvetjem in trnjem* uvrstil trinajst življenjskih zgodb – portretov malih ljudi, tako ali drugače povezanih s šaleškim prostorom in življenjem, povečini z družbenega obrobja, ki odsevajo domoznansko dragocena ustno-zgodovinska pričevanja in bi jih bilo "greh" prepustiti pozabi, saj se pre-

nekatera ovekovečena usoda se prepleta z živimi spomini in opomini. Osebe v knjigi je izbral po nasvetu Univerze za tretje življenjsko obdobje Velenje oziroma gospe Marije Skornišek, ki je bila povsod z njim, pripravljala je teren za pogovore, jih z enakim zanimanjem poslušala ure in ure, dneve in mesece, dokler nista izluščila zgodbe, ki jo je bilo mogoče zapisati.

Diplomacija sprave

Mladika, Trst

Peter Merku se je rodil v Trstu leta 1930 in že v mladosti ga je zanimalo vse, kar je imelo opravka s tehniko. Po maturi je zato odšel na inženirsko fakulteto in študij končal na Visoki tehnični šoli. Poklicno se je ukvarjal z zaščitno tehniko za visokovoltne napeljave in se preselil v Nemčijo. Od tam se z ženo redno vrača v rodni Trst. Med svojim delom po Evropi je prihajal v stik s pripadniki različnih narodov. Kot tržaški Slovenec je bil še posebno občutljiv za probleme manjšincev in politično preganjanih. Svoje delo je dopolnjeval s človekoljubno dejavnostjo v Amnesty International. Njegovo pozornost je neizbežno pritegnilo dogajanje na mednarodni ravni. Dolgoletno zbiranje člankov in publikacij o diplomaciji sprave ter preučevanje raznih študij je obrodilo knjigo *Diplomacija sprave*, ki naj pripomore k razčiščenju pojmov in vestransko pošteno spravi tako med italijansko in slovensko državo kot tudi med Italijo in Hrvaško.

Filozofski vestnik

Založba ZRC

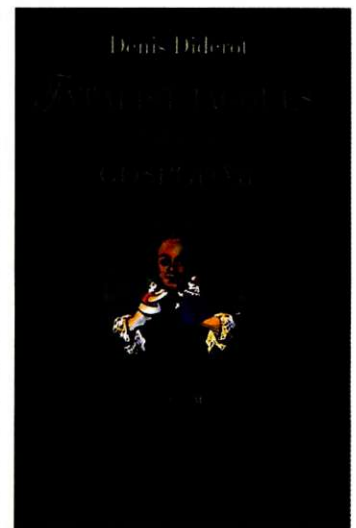
Filozofski vestnik je glasilo Filozofskega inštituta ZRC SAZU. Prva številka z letnico 2004 prinaša v sklopu z naslovom *Porfirijev Uvod in problem*

univerzalij tri prispevke: *Uvod* (Porfirij), *Kratek uvod v Porfirijev Uvod* (Boris Vežjak) in *Problem univerzalij pri Tomažu Akvinskem* (Matjaž Vesel). V sklopu *Kapitalizem, mnoštvo, željasta* objavljena dva prispevka: *Imperij skozi Deleuzovo pojmovanje kapitalizma* (Peter Klepec) in *Imperij: poskus utemeljitve mnoštva* (Ana Žerjav). V razdelku *Kant, Sartre in boleznj glave* so trije prispevki: *Causa sui blodi* (Jelica Šumič-Riha), *Konstitucija realnosti in drugost misli* (Rado Riha), *Poskus o boleznj glave* (Immanuel Kant). Razdelek *Filozofija in umetnost* prinaša tri prispevke: *Srečanje filozofije in umetnosti* (Valentina Hribar Sorčan), *Umetnost in filozofija* (Alain Badiou), *Preostanek umetnosti* (Jean-Luc Nancy). Objavljen je še prispevek *K estetiki znanosti* Zdravka Radmana.

Fatalist Jacques

Založba Mladinska knjiga

Roman francoskega razsvetljenca in enciklopedista **Denisa Diderota** (1713–1784) *Fatalist Jacques* in njegov gospodar, zgodba o slugi in gos-

podarju, ki bolj kot vse ljubita anekdote, nas še danes očara z bogastvom svojih protislovij. Knjiga je prežeta z ljudskim, včasih kar plebejskim humorjem, hkrati pa z resnim filozofskim sporočilom. To je lahkotna pripoved, ki pod površino skriva množico zapletenih pripovednih postopkov; prav uživaško branje. Roman je založba izdala v zbirki *Veliki večni roman*, prevedel ga je Janko Moder, spremno besedo pa je napisala Katarina Marinčič.

Časopis izseljencev Slovenska država, ki je izhajal v Torontu v Kanadi, je v julijski in avgustovski številki leta 1983 objavil prispevek z naslovom Britanska zarota v Celovcu. Napisal ga je Mirko Javornik v Washingtonu na podlagi prispevka Nikolaja Tolstoja v angleški reviji Encounter takoj po njegovem izidu in je tako z njim takoj seznanil Slovence po svetu. Objavljamo nadaljevanje.

Za umik in za vrnitev protikomunistov sta se dogovorila Low in Ivanovič. Toda njuna pogajanja so bila izrazito politična, saj je pri njih šlo za vprašanje o vojni in miru in o mejah med državami. General Keightley bi bil čez vse mere nepreviden, če bi nekaj takega storil brez pooblastila od zgo-

Vetrinj

Bratje v prevari

2. del

raj. Brigadir C. E. Tryon-Wilson, ki je bil tedaj tudi v Keightleyjevem štabu v Celovcu, je Tolstoju zatrdil, da v poveljstvu V. korpusa ni bilo človeka, ki bi tvegati iti preko dobljenih navodil.

29. aprila 1945 je britanski ministrski predsednik W. S. Churchill naročil svojemu zunanjemu ministru, naj 15. armadna skupina jugoslovanske partizanske sile razoroži in pošlje v begunska taborišča, ker je taka ureditev edina mogoča. Zaradi tega je maršal Alexander odločil, da bodo s temi silami v Julijski Benečiji (na Primorskem) ravnali kot z razoroženimi sovražnimi oddelki. Celo po razlagi ministrstva je to pomenilo, da teh vojnih ujetnikov ne bodo vračali Titu.

Umazana vloga T. Lova

17. maja 1945, na dan, ko je Low zapovedal takojšnjo izročitev beguncev na Koroskem Jugoslaviji, je Alexander poslal vojnemu ministru v London in generalu Eisenhowerju, poveljniku ameriških sil, brzojavki, v katerih je poročal, da se je 24.000 Slovencev in 25.000 Hrvatov že vdalo njegovi vojski, 200.000 pa se jih še vali na njeno območje. Poudarjal je, da je zaradi morebitnih sovražnosti proti Jugoslova-

nom v Avstriji (spopada med Angleži in Titovimi partizani, op. pis.) treba prometne in druge zveze njegovih sil rešiti tega človeškega bremena. Nemce in Kozake je treba vzeti pod angleško nadzorstvo v Nemčiji, Slovincem in Hrvatom pa bo kos s svojimi oddelki. Iz tega sporočila je jasno, da maršal ni niti pomislil na vračanje kogar koli, najmanj pa beguncev iz Jugoslavije, v smrt.

V še eni brzojavki, poslani skupnemu odboru načelnikov zavezniških vrhovnih poveljstev v Evropi, je Alexander poudaril, da bi izročitev vseh prej omenjenih v njihove države "utegnila biti usodna za njihovo zdravje". Odbor se je takoj posvetoval z angleškim zunanjim ministrom in izrekel mnenje, da je "četnike" treba pridržati kot razorožene sovražne skupine, Hrvate pa potisniti nazaj v Jugoslavijo. Toda ameriški zastopniki v odboru so takemu sklepu, četudi bi veljal samo za Hrvate, nasprotovali. Dogovarjanja so se vlekla in Alexander je dobil odgovor na svoja sporočila in predloge šele 20. junija 1945, a v njem ni bilo nobene končne odločitve, češ da zadevo še obravnavata britanska in ameriška vlada. Torej naj s četniki in Hrvati ravna po dotedanjih na-

vodilih. Iz te izmenjave brzojavk je očitno, da je Alexander nasprotoval vrnitvi jetnikov Titu iz moralnih razlogov in da je od svojih nadrejenih v Londonu in Washingtonu prejel izrecno naročilo, naj jih ne izroči.

Laganje nadrejenih

Kar je angleško zunanje ministrstvo sploh kdaj izvedelo o dogodkih na Koroskem, je po njegovih dokumentih bilo, "da je V. korpus privolil v vrnitev Hrvatov Jugoslaviji in da jih je 900 izročil 24. maja, ko so o načelnih vprašanjih glede tega še razpravljali". A to je bila le "grozna pomota, ki je bila popravljena takoj, ko so jo sporočili vrhovnemu poveljstvu".

V resnici je bilo 24. maja Titu izročeni 1.000 Slovencev in 450 Hrvatov in vračanje se je neovirano nadaljevalo še teden dni. Londonska omemba o "pomoti" se bere kot nenavadno zvita dezinformacija, izvirajoča iz poveljstva V. korpusa v Celovcu. Tudi če bi bil maršal Alexander zapovedal generalu Keightleyju, naj begunce iz Jugoslavije spravi v roke Titu, bi tega ne bil mogel storiti na lastno pest. Kakor vidimo, je temu nasprotoval tudi sam, odgovori, ki jih je glede izročanja do-

bil z višjih vojaških mest, pa so kaj takega izrecno prepovedovali. Preiskava v londonskem zunanjem ministru je tudi ugotovila, da od tam vojaškim oblastem ni prišlo nikakršno naročilo za vračanje in se je torej lahko primerila le "grozotna pomota".

Maršal Alexander je še leta 1963 ponovil, da je bil on odgovoren za varnost jetnikov, ki so se vdali, in za upravno ravnanje z njimi. Toda končni sklep, kaj storiti z njimi, je bila stvar zavezniških (političnih) oblasti. Te njegove besede povsem potrjujejo navodilo, ki ga je za postopek z zajetimi protikomunisti iz Jugoslavije dal 3. maja 1945 operativni oddelek 8. armade. Kdo bi bil torej lahko Alexanderu zapovedal, naj izpolni povsem politično zapoved? Angleško zunanje in vojni ministrstvo ter odbor zavezniških vrhovnih poveljnikov tega niso storili. Pooblastilo za take politične sklepe je imel samo en človek – zelo izkušen in sposoben britanski rezidenčni minister pri zavezniškem glavnem poveljstvu za Sredozemlje Harold MacMillan. Njegova naloga je bila vojaštvu svetovati in ob potrebi tudi nastopati v političnih zadevah tega območja. Njegova pooblastila so

bila obsežna. Leto poprej je lastnega zunanjšega ministra Edna vznejevoljil, ko jih je presegel z vmešavanjem v italijanske in balkanske zaplete. Eden ga je tedaj obdolžil "samovoljnega prilaščanja nalog", ki jih lahko po pravilu opravlja samo zunanje ministrstvo. MacMillan ni nikoli maral s Tolstojem razpravljati o svoji odgovornosti za izročitev Kozakov in jugoslovanskih beguncev iz Avstrije in Italije. K sreči je za vlogo, ki jo je pri tem imel on, dovolj dokazov.

Vloga H. MacMillana

12. maja 1945 je MacMillan brzojavil zunanjemu ministrstvu v London, da bo ta dan na kratko obiskal vrhovno poveljstvo 8. armade in 15. korpusa v Italiji ter se drugo jutro vrnil v Caserto. Namesto tega je 13. maja odletel v Celovec h generalu Keightleyju, ki mu je najbrž sporočil, da se mora ukvarjati z zelo težavno zadevo. MacMillan se je tam posvetoval z njim in Lowom, ki ga je podrobno seznanil s stanjem na Koroskem, med drugim: "Spori s titovskimi partizanskimi oddelki so sicer resni, a za zdaj ne zahtevajo kakih takojšnjih odločitev. Pač pa so nadležna stvar Kozaki in begunci iz Jugoslavije, ki bi jih Stalin in Tito rada dobila v roke in z njimi obracunala po svoji krvavi navadi."

Popolnega poročila o teh posvetovanjih med Macmillanom in Keightleyjem ni. Keightley je umrl, preden ga je bilo mogoče povprašati o tem. Lord Aldington (general Low) trdi, da je vse podrobnosti pozabil. Brigadir Tryon-Wilson je "prezaposlen", da bi o tem razpravjal, a morda še kdaj bo. MacMillan pa vsak pogovor vztrajno in brez utemeljitve zavrača.

A kakor sta človek ali dva ušla iz Titovih pokolov, tako je tudi za ta posvet v Celovcu bilo mogoče zbrati dovolj drobnih dokazov. Ko je MacMillan pripravljal svoje spomine Valovanje sreče (Tides of Fortune), je njihovim piscem dal na razpolago svoj zelo popolni dnevnik za leto 1945, ki ga je pisal za vsak dan sproti. Kako da ob sicer tako natančnem pregledu teh zapisov MacMillan ni z običajno natančnostjo preveril tudi svojega spomina na 13. maj 1945? Najbrž je sodil, da je prisilna vrnitev beguncev iz Jugoslavije Titu javnosti precej neznana in da je ta dogodek zdrsnil v pozabo

zaradi pomanjkanja dokumentacije. O njem piše v svojih spomilih tole: "V množici beguncev je bilo na tisoče ustašev ali četnikov (protikomunističnih Jugoslovancev). Med njimi je bilo vsega: od gverilcev, ki so jih Nemci zbrali med Slovenci, Hrvati in Srbi za boj proti Titu ... do ljudi, ki so bili ali rimski katoličani ali politični konservativci ali taki, ki zaradi česar koli niso čutili simpatij za revolucionarni komunizem ... Obisk (pri Keightleyju, op. pis.) me je znova prepričal o zmešnjavi in stiskah, izvirajočih iz vojne. Človeku je ob tem pokalo srce, toda nismo mogli storiti nič, da bi trpljenje teh nesrečnikov olajšali." To hinavstvo je značilno za angleškega džen telmena MacMillanovega kova ...

Bratje v prevari

MacMillanovega poročila o posvetu v Celovcu, ki je bilo poslano v London, v uradnem arhivu britanskih državnih dokumentov iz tega časa ni. A Tolstoju se je posrečilo njegovo kopijo dobiti drugod. Bolj kot po tistem, kar ta listina vsebuje, je zanimiva po vsem, česar v njej ni. Izpuščena je celo MacMillanova pripomba o "tisočih Jugoslovancev", ki jo je zapisal v spomilih. Maršalu Alexandru in drugim pristojnim ljudem je bilo treba prikriti celo, da je na Koroskem sploh kaj beguncev iz Jugoslavije. Ne le da ni bilo nobenega uradnega sklepa za njihovo prisilno vračanje, temveč so to bili celo državljani zavezniške dežele. Mnogi med njimi so tedaj služili zavezniško vojsko, ko sta bila Tito in Stalin še Hitlerjeva prijatelja (in niso bili iz te zavezniške vojske ne leta 1941 ne pozneje nikoli uradno demobilizirani, op. pis.). Večina britanskih državnikov bi do njih zares čutila, kar je

MacMillan o njih v svojih spomilih zapisal iz hinavščine. Torej ne bi bilo nikomur mogoče dobiti pooblastila za njihovo nasilno vrnitev v nemilost Titove Ozne. Edina verjetna razlaga za to MacMillanovo početje je njegova skrb, da bi navzočnost beguncev v Avstriji svojemu lastnemu zunanjemu ministrstvu zatajil, med tem ko sta on in Keightley v Celovcu na hitro zrežirala dopolnjeno vrnitev ("grozotno pomoto") na kraju samem.

14. maja 1945, dan po MacMillanovem odhodu s Koroskega, je sir Brian Robertson, glavni upravni častnik v zavezniškem vrhovnem poveljstvu za Sredozemlje, dal 8. armadi zapoved, da je treba "vse ugotovljene jugoslovanske državljane, ki so se vdali in ki so služili v nemških oddelkih, razorožiti ter jih dati v roke Titovim silam". Čeprav je ta odlok ovrغل vsa dotedanja uradna navodila in spodnesel Alexandrova prizadevanja za rešitev Slovencev in drugih beguncev, je MacMillan, kakor vse kaže, izkoristil svojo avtoriteto v anglo-amerškem vrhovnem štabu, da je od Robertsona tak sklep izsilil.

Robertson je hotel izvedeti od Alexandra G. Kirka, ameriškega političnega svetovalca pri zavezniškem osrednjem poveljstvu, ali Združene države soglašajo s to novo politiko prisilnega vračanja protikomunističnih Jugoslovancev. Kirk je o tem vprašal Washington, zunanje ministrstvo Združenih držav pa je takoj, 15. maja, odgovorilo: "Mi odločno menimo, da take nameravane kršitve anglo-ameriške politike ni moč opravičiti na temelju kake trenutne potrebe."

Kirk je to pri prič sporočil MacMillanu in zavezniškemu poveljstvu v Caserti. A kakor smo videli, se je vra-

čanje nedolžnih neovirano nadaljevalo. Ta postopek je bil tako tajen, da so ameriške oblasti 4. avgusta 1945, skoraj tri mesece pozneje, odkrile, da je do množičnega izročanja beguncev Titu le prišlo in da se je po raznih poročilih izteklo v množičen pokol.

Razkrinkanje zarote

Robertsonovo zapoved je maršal Alexander 28. maja preklcal s svojo, da nihče od Jugoslovancev, ki so jih dobile v roke zavezniške sile, ne bo pognan nazaj proti svoji volji. Ameriško zunanje ministrstvo je še isti dan prejelo iz Caserte zagotovilo, da "Jugosov", ki so v varstvu zavezniških oddelkov, ne bodo izročali Titu. Toda Keightley, ki je za to početje imel MacMillanovo pooblastilo, se za Alexandrovo povečanje sploh ni zmenil in je za vračanje beguncev uporabljal silo vse do konca maja 1945. Alexander je njegovi samovolji naredil konec, šele ko je MacMillan nazadnje le bil odpoklican v London. 8. junija je izdal odlok "o novi uradni politiki do Jugoslovancev, ki začne veljati takoj: noben Jugoslovan ne bo poslan v Jugoslavijo ali izročen jugoslovanskim silam proti svoji volji".

To je bil tudi uradni, žal prepozni konec MacMillanove "zarote v Celovcu", ki nam jo je Nikolaj Tolstoj prvi razodel, in kar je zlasti pomembno, razodel jo je vsemu svetu. V nadaljevanju svoje razprave dokumentirano ugotovi še naslednje. Ko so Američani avgusta 1945 le izvedeli za krvave posledice celovskega dogovarjanja med MacMillanom in Keightleyjem, je njihov politični svetovalec v Caserti Kirk poslal nov oster protest Alexandru, ker MacMillana ni bilo več na nekdanjem službenem mestu. Odgovoril mu je namestnik načelnika maršalovega štaba, rekoč, da je MacMillan soglašal z nameravanimi (Keightleyjevimi, op. pis.) koraki. On (namestnik, op. pis.) je kot dober vojak tudi sam prevzel odgovornost za odobritev tega Keightleyjevega početja. Kirk, ki je bil zdaj povsem poučen, kdo je resnični krivec za vrnitev Slovencev in drugih, je k temu sporočilu s poudarkom pripomnil, da je britanski rezidenčni minister (MacMillan, op. pis.) ravnal v nasprotju z uradno politiko vrhovnega vojaškega poveljstva, za katero so se zedinili po posvetovanju z ameriškim in britanskim zunanjim ministrstvom. *Konec prihodnjč Mirko Javornik*

Daleč od doma. Vetrinij maja 1945.

Utrdbi pri Bovcu

Trdnjava Kluze

Da je Marko Simić dober poznavalec soške fronte in njenih ostalin, je dokazal že leta 1996, ko je izšla njegova izčrpna in zelo pregledno napisana fotomonografija *Po sledih soške fronte*.

Po njej je bilo pričakovati predvsem dvoje: da se bo na enako poglobljen način lotil prikaza kakšne druge problematike ali pa se bo poglobil v katero od mnogih vprašanj bojevanja na soški fronti. Zgodilo se je slednje, saj je pred kratkim v samozaložbi izdal izjemno obsežno monografijo z naslovom *Utrdbi pod Rombonom*.

Poglejmo na kratko, o čem govori glavnina te Simičeve – za naše razmere gotovo svojevrstne – knjige in hkrati pogumnega (samo)založniškega podviga. Opisuje zasnovo, graditev in vojno usodo avstro-ogrskih utrdb na Bovškem. Sprva je avtor načrtoval knjigo precej manjšega obsega. Bolj ko se je poglobljal

v strokovno literaturo in vire, bolj mu je postajalo jasno, kot pojasnjuje v uvodu, da je pri graditvi utrdb le malo stvari naključnih. Način gradnje in gradbeni detajli so se izoblikovali skozi stoletja s topovi. Sprotno razlago, zakaj je bil določen del utrdb zgrajen prav na tak način, je besedilo naraščalo (knjiga obsega kar 312 strani velikega formata). Zaradi tega je napisal tri uvodna poglavja, ki ponujajo bralcu temeljito predznanje za razumevanje logike obeh utrdb pod Rombonom.

Obramba pred Italijani

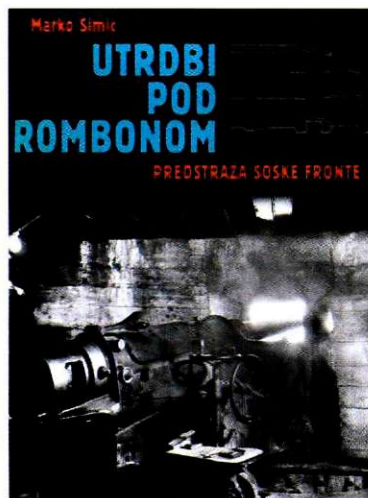
V prvem poglavju sledimo zgodovinskemu spopadu med topovi in utrdami do začetka prve svetovne vojne. Nekoliko podrobneje je obdelan Škodin 30,5-centimetrovski možnar M. 11, saj je bil pred prvo svetovno vojno najbolj dovršeno orožje za razbijanje utrdb, poleg tega pa je v naših krajih zaradi svoje vloge na soški fronti postal legendaren. Sledi

splošna predstavitev avstro-ogrskih utrdb ob meji z Italijo, kjer je podrobno obdelana tudi njihova oborožitev. Ker so bile utrdbे pod Rombonom del sistema Koroških zapornih utrdb, ki so branile dostope do Trbiža, sledimo v naslednjem poglavju nastajanju obrambnega sistema Koroških utrdb od Napoleonovih vojnih pohodov do prve svetovne vojne. Čeprav so začeli Avstrijci utrjeno bojno črto

ob meji z Italijo graditi šele konec aprila 1915, Posočje ni bilo čisto brez obrambnih utrdb. Ker je bila Italija s svojimi iredentističnimi zahtevami zelo nezanesljiva avstro-ogrška in nemška zaveznica v trojni zvezi, so začeli Avstrijci že konec 19. stoletja na strateških poteh, ki vodijo iz Italije v notranost monarhije, graditi vrsto zapornih trdnjav. Ena izmed pomembnih poti, ki so jo ubrali že Francozi leta 1797 in 1812, je vodila prek prelaza Predel, zato so v širši okolici Avstriji gradili kar štiri utrdbе. Dve so postavili na (danes) italijanski strani Predela (tudi ti dve sta v Simičevi knjigi podrobneje predstavljene), dve, najnovejši v nizu devetnajstih obrambnih trdnjav v Alpah, pa v Kluzah, štiri kilometre severozahodno od Bovca.

Bovške Kluze

Na najožjem delu doline Koritnice, kjer je reka med pobočji Rombona in Loške stene vrezala 60 metrov globoka in le nekaj metrov široka korita, je najlaže nadzorovati

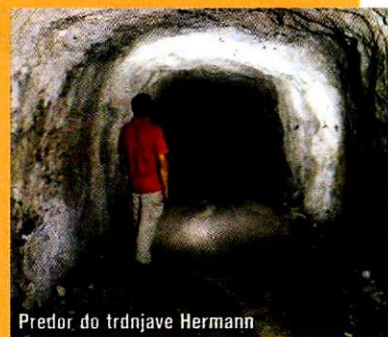

Gore cementa in jekla

Odlomek o graditvi Hermannove utrdbe: "Pri ocenjevanju zatevnosti gradnje se je treba zavedati, da je potekala v času, ko je tovorni promet po cestah potekal le s konjsko vprego, Bovec pa je bil prometno veliko bolj izoliran, kot je danes. Posočje je bilo še brez železniške povezave, ki je bila takrat neprimerno pomembnejša kot danes, prav tako še ni bilo ceste skozi Trento in prek Vršiča. Najbližja železniška postaja v Trbižu je bila od gradbišča oddaljena dobrih 28 kilometrov. Cement, granit, premog za črpalko, jeklene profile, topovske ščite, oklepne kupole, topove, strelivo in vso opremo so morali v Trbižu z vlaka preložiti na vozove in jih s konjsko vprego prek Rablja, Predela in Kluz prepeljati do gradbišča. Samo cementa, na primer, je bilo treba prepeljati 860 ton. Cement so pred prvo svetovno vojno pakirali v 200-kilogramske sode, kar pomeni, da je bilo treba na gradbišče pripeljati 4.300 takih sodov."

Graditev je do poletja 1899 že tako napredovala, da so lahko v prednjo steno vzdali štiri ogromne jeklene topovske ščite za kazemate 12-centimetrskih topov. Seveda jih je bilo treba pred tem pripeljati na gradbišče, kar je bila zaradi njihove velikosti, nepravilne oblike in teže (okoli 10 ton) izjemno zahtevna naloga. Domačini, najeti za prevoz gradbenega materiala na gradbišče, so za dostavo vsakega izmed štirih ščitov zahtevali nezaslišanih 1.000 kron, kar je bilo malo manj od letne plače poročnika. Zato se je vodstvo gradnje odločilo, da bo prevoz organiziralo samo. Zamislili so si, da bodo ščite na gradbišče prepeljali s pomočjo vojaške ozkotirne železnice. Desettonski ščiti so bili pretežki celo za dvojni železni vagonček poljske železnice z nosilnostjo šestih ton, zato so si pri Inženirski direkciji Trient izposodili poseben transportni vagonček za prevoz težkih tovorov, izdelan pri Škodi v Plznu. Vagonček s ščitom je po ozkotirni progi, ki so jo pred vagončkom sproti sestavljali, za njim pa razstavljali, s pomočjo škripcjeva iz opreme topniških enot vleklo 40 vojakov. Nepremični zgornji skripec je bil pritrjen na okrogel, 30 cm debel hloed, ki so ga zabili meter globoko. Posebno težaven je bil prehod skozi predor, saj zaradi nizkega stropa prevoz na vagončku ni bil mogoč. Pred predorom so morali ščit s pomočjo štirih vitlov pretovoriti na poseben nosilec, ki se je skozi predor kotalil na bukovih hloedih, ti pa so se valili po podolžno položenih tramovih.

Trdnjava Hermann je bila načrtovana za 2 častnika, 88 vojakov, 32 topničarjev, 3 pionirje, 3 telegrafiste in sanitejca, skupno torej 129 mož.

Predor do trdnjave Hermann

Nepoškodovana

Spodnja trdnjava kot obrambna utrdba v vojni ni prišla do izraza, saj se Italijanom ni posrečilo zasesti Rombona ali prebiti avstro-ogrške obrambe pri Bovcu in tako ogroziti dolino Koritnice. V začetku vojne je bila spodnja trdnjava skoraj prazna, v njej naj bi bilo do 15. septembra 1915, ko je v Kluzah prispela 13. stotinja ljubljanskega 2. gorskega strelskega polka, le 6 vojakov. Pozneje so v njej namestili poveljstvo odsekov, telefonske centrale, električno razdelilno postajo za Bovško kotlino, sanitetno postajo in podobno. Ker je utrdba v mrtvem kotu za pobočji Rombona, je Italijani niso mogli zadeti, čeprav so poskušali, kar je vidno na medvojnih fotografijah, na katerih je videti močno razrito pobočje nad cesto, ki vodi v Bavsico. Zadelo pa so vodno črpalko pod trdnjavo, ob Koritnici, kjer so pri visečem mostu še danes vidni ostanki zgradbe.

Werk Hermann

Spodnja trdnjava v Kluzah je bila zgrajena iz velikih kamnitih kvadrov prav v času uvajanja granat, polnjenih z brzantnim eksplozivom, ki so se jim lahko upirale le železobetonske trdnjave. Poleg tega njena lega v mrtvem kotu ni omogočala obrambe oziroma obstreljevanja na daljšo razdaljo po bovški dolini. Zato so se avstro-ogrške vojaške oblasti odločile, da više, že na pobočjih Rombona, zgradijo novo, sodobnejšo trdnjavo. Za gradnjo in dostop do zgornje trdnjave so leta 1897 najprej zgradili cesto, ki z eno serpentino premaga 114 metrov višinske razlike med utrdbama.

Iz spodnje trdnjave vodi navzgor še ena (zasilna) "pot" – po železnih klinih, pritrjenih v navpično steno. Plezalno pot, zgrajeno za primer, če bi bil normalen dostop do zgornje trdnjave onemogočen, je že precej načel zob časa, zato je plezalski vzpon po njej odsvetovan. Takoj na začetku dostopne ceste je v steno izvrtanih nekaj kavern, nato pa se cesta sto metrov dolgim predorom izogne prepadnim stenam nad Koritnico. Do mitraljeških lin v steni vodita iz predora krajša rova. Sto metrov

nad spodnjo trdnjavo je tik pod cesto ohranjen betonski bunker, iz katerega so lahko ponoči z vgrajenim 35-centimetrskim žarometom M 98 osvetlili skoraj vsak kotic v dolini.

Zgrajena leta 1900

Mimo nekdanje stražnice, vsekane v živo skalo, pridemo do zgor-

nje trdnjave v Kluzah, za katero so temeljni kamen slovesno vzdali 11. julija 1898. Utrdba, ki so jo dokončali 29. junija 1900, je najprej dobila ime Werk Rombon, kasneje pa so jo v spomin na stotnika Johanna Hermann von Hermannsdorfa, poveljnika bližnje trdnjave na Predelu, ki je 18. maja 1809 >>>

Radio Krka
106.6 MHz

strateško pomembno pot iz Posočja v Alpe, zato je tam že v času turških vpadov na Goriško (1471—1478) stala beneška trdnjava. Po letu 1509 so Habsburžani na istem mestu postavili novo mejno utrdbo in jo v srednjem veku večkrat prenavljali in povečevali. Leta 1797 so jo zasedli in porušili Francozi, ki so napredovali iz Gorice proti Predelu.

Pod Avstro-Ogrsko so ruševine stare trdnjave odstranili in med letoma 1881 in 1882 zgradili novo, imenovano Flitscher Klause, po naše Bovske Kluzhe (tudi spodnja trdnjava). Središče nove trdnjave, ki se je ohranila do danes (in je ena redkih ostalin iz tistih časov, ki so dobile svojo turistično namembnost), je dvorišče kvadratastega tlorisa, ki ga z dveh strani obdajata enonadstropni trdnjavski stavbi, še ena, nižja stavba zapira stranico ob cesti, četrta stran dvorišča pa je omejena z zidom. Trdnjava ima številne strelske line, posebnost pa so ohranjeni jekleni topovski ščiti z oznakami izdelovalca.

Prednji del Hermannove utrdbe, hudo poškodovan 7. novembra 1915

Pogled na trdnjavo Hermann 11. novembra 1915, ko so Italijani nehali z obstreljevanjem

» skupaj s skoraj celotno posadko padel v boju s Francozi, preimenovali v Werk Hermann. Deset metrov visoka enonadstropna železobetonska kazematna topniška utrdba s tlorisom v obliki črke L sodi v predzadnjo generacijo avtro-ogrskih utrd. Najmočnejše je utrjena

jugozahodna stena; široka je 30 metrov, nagnjena pod kotom 45 stopinj in obložena s tonaltnimi bloki. V tej steni so bili vgrajeni štirje veliki jekleni štiti s strelnimi linami za 12-centimetrske topove. Topovi so bili pritrjeni na posebna trdnjavska podnožja, prirejena za majhne strelne line. Na stropu trdnjave sta dve večji in dve manjši s tonalitom obrobljeni odprtini, v katerih so bile vgrajene vrtljive jeklene kupole s havbicami. V preostalem delu trdnjave so bili bivalni prostori za moštvo in častnike, skladišča za strelivo, električni agregat, vodna cisterna itd.

Uničena leta 1915

Posebnost avtro-ogrskih trdnjav, ki so bile pripravljene tudi za dolgotrajno obleganje, je bil "golobjak", poseben prostor s policami za hranjenje pocinkanih krst za posmrtno ostanke vojakov, ki bi umrli

med obleganjem. Tudi zgornja trdnjava je bila v začetku vojne že zastarela, saj se je avgusta 1914 v Belgiji izkazalo, da so betonske trdnjave izgubile bitko z najtežjimi možnarskimi granatami. Le francoske trdnjave iz kakovostnejšega armiranega betona s kupolami iz posebno odporne jekla so pri Verdunu zdržale zadetke nemških možnarjev, vendar pa posadka psihično ni prenesla strahotnih odmevov eksplozij.

Ob italijanskem napadu se je pokazalo, da je bila trdnjava obrnjena v pravo smer – proti Bovcu oziroma Žagi, od koder so prodirali Italijani. V začetku vojne je bilo v obeh utrdbah, spodnji in zgornji, pol stotinj trdnjavskega topništva z 11 topovi. 18. julija 1915 so začeli Italijani zgornjo trdnjavo obstreljevati, med drugim z najtežjimi granatami iz 305-milimetrskih možnarjev, ki so streljali z Nevejskega prevala. Eksplozije težkih granat, ki so letele čez 2208 metrov visoki Rombon, so trdnjavo močno poškodovale.

Severno od trdnjave je stala častniška baraka, ki so jo Italijani povsem uničili. Okoli trdnjave so številne vrtače, ki pa niso kraškega nastanka, ampak so kraterji eksplozij granat, ki so zgrešile cilj.

Utrdbena spomenika

Čeprav sta trdnjavi v Kluzah enkratna spomenika utrdbene arhitekture pri nas, sta doživela žalostno usodo spomenikov prve svetovne vojne: pozabljenih se jih je počasi, a zanesljivo lotil zob časa. Spodnjo trdnjavo so sicer pod nadzorstvom Zavoda za varstvo

naravne in kulturne dediščine Nova Gorica sanirali. Za zgornjo večina turistov ne ve, naključni obiskovalec, ki se odpravi po nevzdrževani poti do Hermannove trdnjave, lahko le ugiba o zgodovini enega najpomembnejših spomenikov prve svetovne vojne.

Knjiga bo verjetno marsikoga spodbudila k ogledu utrd. Z obiskom utrdbe v Kluzah ni težav, saj je obnovljena in urejena za obisk. Pot od Kluz do Hermannove utrdbe je, razen če je zasnežena, primerna za vsakogar. Če imamo s sabo baterijsko svetilko, je pot skozi predor varnejša in udobnejša. Za pot je potrebnih 20 minut zložne hoje. Hermannova utrdba in njena okolica sta močno zaraščeni, zato je za obisk najprimernejša pozna jesen ali pomlad, ko je rastje še brez listja. Obisk notranjosti Hermannove utrdbe je lahko zelo nevaren in brez svetilke in dobre pazljivosti odsvetovan, saj v tleh zevajo nenadejane odprtine in tudi prehodi so zaradi obstreljevanja močno poškodovani. Sicer pa je v knjigi zelo veliko posnetkov notranjosti. Nasploh je knjiga opremljena z množico izjemnih fotografij – od dokumentarnih do posnetkov današnjega stanja ter številnih načrtov. Šele takšna podrobna monografija razkrije, kaj se skriva za mogočno gmoto močno zbombandiranega betona nad Kluzami. Simičevo pisanje odlikuje poleg temeljitosti in natančnosti tudi razumljivost za najširši krog bralcev. Knjiga se dobi pri avtorju preko e-pošte: rombon@msimic.com ali po telefonu 031/299-045. **V. M.**

www.radiodur.si

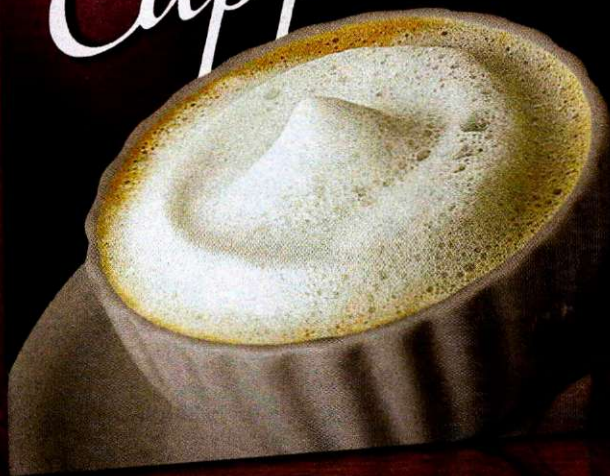
Nismo največji, nismo najboljši, nismo najlepši
in nismo najbolj trapasti.

01 / 520 5000

NOVO

barcaffè

*Classical
Cappuccino*

Prilpravljen(i) za užitek.

Predstavljamo vam novi Barcaffè Cappuccino s tremi okusi. Odlikujeta ga hitra priprava in izvrstna aroma, saj potrebujete le vročo vodo ali mleko in skodelica omamnega kapučina bo v hipu pred vami. Barcaffè. Za lepši dan.

Ugani, kdo pride na večerjo

Percy Jones se zelo rad pohvali, da ima vedno prav, sploh kadar gre za blaginjo njegove družine. Ko mu hčerka Theresa predstavi svojega novega fanta Simona, Percy sploh še ne ve, da je Simon Thereso že zaprosil za roko in ima namen razglasiti zaroko na Percyjevi in Marilynini petindvajseti obletnici poroke.

Za Percyja seveda noben možki ne bo nikoli dovolj dober za njegovo hčerko Thereso (Zoe Saldana) in glede na vse zgube, s katerimi je do sedaj bila, to njegovo prepričanje drži kot pribito. In da niti

tokrat, ko predstavi novega fanta, ne bo nobenih neprijetnih presenečenj, se Percy, igra ga Bernie Mac, odloči, da bo Simona (Ashton Kutcher) preveril. Mladec je baje uspešen borzni posrednik, in ko se izkaže, da je res tako, se prvič resnično začne veseliti, da bo spoznal novega fanta svoje ljubljene hčerke. Predstavlja si ga kot prekrasno kombinacijo Denzla Washingtona, Colina Powlla in Tigerja Woodsa.

Kot strela z jasnega ga zadene, ko se pred njegovimi vrati pojavi belopolti Simon! Ko si opomore od prvega šoka, se začne veliko "zasišanje". Percyja zanima vse o njem: starši, izobrazba, kariera in njegov najljubši šport. Simon je pod pritiskom, da bi na svojega bodočega tasta naredil čim boljši vtis, za-

GUESS WHO

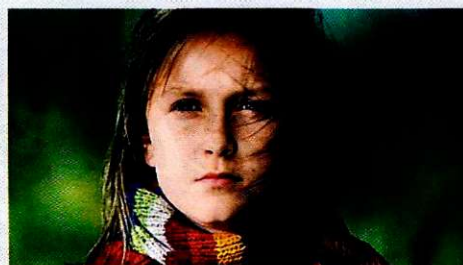
Režija:	Kevin Sullivan
Scenarij:	David Ronn, Jay Scherick
Produkcija:	Jenno Topping, Erwin Stoff, Jason Goldberg
Igrajo:	Bernie Mac, Ashton Kutcher, Zoe Saldana, Judith Scott
Premiera:	2. 6. 2005
Distribucija:	Continental film

to se hvali s svojo izmišljeno preteklostjo, da je bil namreč dirkač pri Nascarju, zaradi česar Percy postane še bolj sumničav. Kljub trudu, da bi naredil dober vtis, Simonu vedno znova spodleti. Percy hoče dokazati, da je Simon prevarant in ni vreden njegove hčerke. Vse to počne na zelo zabaven način ...

Resnični svet

"Želeli smo, da bi film Ugani,

kdo pride na večerjo odseval resnična čustva, ki jih ima vsak oče, ko se zave, da se bo hčerka poročila," pravi producentka Toppingova. "Večina očetov ima željo oziroma predstavo, da si bo njihova hči izbrala nekoga, ki bo podoben njim. Ko pa si izbere popolnoma drugačnega in povrh – v tem primeru – še belca, to postane prava komična katastrofa." Ashton dodaja: "Obstajajo ljudje, ki nikoli ne izgubijo besed-

Tim je navzven popolnoma običajen fant dvajsetih let. Ima dobro službo in obetavno ljubezensko zvezo z Jessico.

Toda silen nočni strah ga preganja že od otroštva in je vsak dan samo še močnejši.

Črni mož

Ko je imel Tim, igra ga Barry Watson, osem let, se je zgodilo nekaj grozljivega. Vsako noč ga je

oče odpeljal spat in mu povedal pravljico za lahko noč. Preden je ugasnil luč, je preveril sobo, ali se

morda kdo kje ne skriva. Neke noči pa očeta neznana sila potegne v omaro. Mali Tim to opazuje iz postelje, ohromljen od strahu.

Tim se še vedno boji, da se bo Črni mož vrnil in ga odpeljal, kot je njegovega očeta. V njegovem stanovanju ni omar, postelja je čisto na

nega dvoboja. In v tem filmu sta tako moj kot Berniejev lik verbalno zelo močna in nobeden od njiju noče izgubiti dvoboja. Oba sta trmasta in vse skupaj je odlično izhodišče za dobro komedijo." Režiser Sullivan dodaja: "Rad imam izzive, sploh kar zadeva zgodbe o stereotipih. To je bil eden glavnih razlogov, zakaj sem se odločil za režijo tega filma." Film Ugani, kdo pride na večerjo je

pravzaprav ljubezenska zgodba. Percy in Simon imata oba rada The- reso, to pa je tudi skoraj vse, kar imata skupnega. Seveda pa oba vesta, da bosta lahko mirno živela le, če se bosta naučila spoštovati in imeti rada nobene zveze z zunanostjo. To ni barva kože ali kri. Gre za energijo, ki jo človek ima. Človek ljubi pri soljudih tisto, kar imajo, dajejo.

tleh. Tim se zgrozi že ob misli, da bi moral pri prijateljih v omaro pokajno. Varno okolje svojega stanovanja pa mora zapustiti, ko ga Jessica (Tory Mussett) povabi na obisk k svojim staršem. Tam izve,

da mu je umrla mama, s katero se je po očetovem izginotju precej odtujil. Vrniti se mora domov, v grozljivo in temačno hišo na deželi, in se soočiti s strahom iz otroštva. **Monika Maljevič**

BOOGEYMAN

Režija: Stephen Kay
Scenarij: Eric Kripke, Juliet Snowden, Stiles White, Darren Lemke
Produkcija: Sam Raimi, Rob Tapert
Igrajo: Barry Watson, Emily Deschanel, Skye McCole Bartusiak, Lucy Lawless, Tory Mussett, Charles Mesure, Philip Gordon
Premiera: 2. 6. 2005
Distribucija: Fivia

na kratko

Igralski zasedbi filma z naslovom Washington naj bi se pridružila tudi Nicole Kidman. Gre za zadnji del kontroverzne Ameriške trilogije danskega režiserja Larsa Von Trierja. Avstralska igralka je že nastopila v prvem filmu Dogville, kjer je igrala lik gangsterjeve hčerke Grace. V drugem delu, filmu Manderlay, premierno je bil prikazan na letošnjem canskem festivalu, Kidmanova ni nastopila, zamenjala jo je Bryce Dallas Howard. Snemanje tretjega dela naj bi se začelo šele leta 2007, saj režiser želi več časa, da dodela scenarij. Še prej pa se bo danski režiser vrnil k svojemu slogu Dogma in v začetku prihodnjega leta posnel film The Managing Director of It All.

Paramount Pictures je odkupil filmske pravice za politični triler Roberta Ludluma The Chancellor Manuscript, glavna vloga v filmu pa je namenjena Leonardu Di Capriu. Paramountov nakup je letošnji največji posel v filmski industriji, saj je studio za pravice odštel 4 milijone dolarjev ter dodatni milijon za Michaela Seitzmana, ki bo priredil scenarij. Di Caprio bo v filmu igral Petra Chancellorja, pisca, ki piše novelo o izsiljevanih washingtonskih politikih, ki morajo spremeniti politiko Združenih držav Amerike. Potem ko se do njegovega rokopisa dokopljajo vladni agenti, menijo, da gre za resnično zaroto in začne se lov na pisca.

Svojo zvezdo na znamenitem hollywoodskem pločniku slavnih (Walk of Fame) je dobila tudi ameriška igralka Renée Zellweger. "Moram pa povedati, da si nisem mogla nikoli predstavljati, da bom tudi dejansko dobila svojo zvezdo, da bom del te zapuščine," je dejala Zellwegerjeva. Zvezda filmov Bridget Jones, Chicago in Hladni vrh se je ob tem smehljala in živčno grizla nohte, medtem ko jo je režiser Ron Howard hvalil. Zellwegerjeva je lani prejela oskarja za najboljšo stransko vlogo v vojni drami Hladni vrh. Njen zadnji film o boksarju z naslovom Cinderella Man, v katerem igra skupaj z Rusllom Crowom, bo v kinematografe prišel junija.

Na Irskem so začeli snemati nov film o Lassie. Britanski tisk je v torek pisal, da sta glavni vlogi v filmu prevzela Peter O'Toole in Samantha Morton. Film sloni na romanu iz leta 1938 Lassie se vrača pisatelja Erica Knighta. Po knjigi so prvi film o junaški Collie posneli leta 1943, v njem je igrala tedaj enajstletna Elizabeth Taylor. Sledilo je deset filmskih nadaljevanj in 675 polurnih televizijskih epizod. Novi film se bo dogajal tik pred II. svetovno vojno v grofiji Yorkshire na severu Anglije. Družina pride v stisko in mora Lassie prodati nekemu grofu, vendar psička preteče 800 kilometrov in se ob pravem času za božič vrne domov. Snemali bodo največ na Irskem, kajti irske oblasti so ponudile davčne olajšave. Ena od drugih lokacij bo britanski otok Man.

EVJ
ELEKTROPROM d.o.o.
 Loke 22
 1412 KISOVEC
 tel.: 03 56 57 150
 fax: 03 56 71 488

www.elektroprom.si

- ♦ projektiranje strojnih in elektro instalacij in geodetske storitve
- ♦ bar sedmica
- ♦ lokalna televizija ETV
- ♦ trgovina EVJ Center
- ♦ elektroinstalacije
- ♦ centralne kurjave, vodovod, plinske instalacije
- ♦ kabelsko komunikacijski sistemi
- ♦ grafitne ščetke
- ♦ tiskana vezja
- ♦ delovni stroji in nizke gradnje

Esad Babačić

Mitološka tekma

Kot vse kaže, bomo tudi v nogometu doživeli delno spravo, in sicer pod pokroviteljstvom Unicefa, ki je pač prevzel vlogo dobrotnika. Ko se je že zdelo, da bodo zlati fantje odšli skregani, se je vendarle zgodilo. Če ne zaradi sebe, so morali to storiti zaradi navijačev, ki ne bodo nikdar več tako enotni kot v letih "slovenske pravljice".

Spomin na najlepše obdobje slovenskega nogometa je omađeževan, poslovilna tekma v polni postavi pa bi madež vsaj malo očistila. Očitno se je Zahovič zares potrudil, da bi se zdrahe na relaciji med Šmarno goro in Pohorjem vsaj za nekaj časa umaknile nacionalnemu interesu, ki je pri nas, kadar gre za nogomet, zelo vprašljiv. Seveda brez Katanca ta poslovilna tekma ne bi imela smisla, zato je morala biti kampanja za dogodek do konca premissljena. Seveda ni bilo dvoma o tem, da mora biti tekma v prestolnici, na našem spominskem stadionu, ki je tudi opomin na ignoranco lokalne in državne politike. Bežigrad je danes samo še razvalina, na kateri v prihodnje ne bo več nogometa, ki tudi drugače počasi izginja iz Ljubljane. Nič nimam proti Celju kot eni od alternativ za igranje reprezentančnih tekem, ne pa kot edini. V vseh normalnih državah se reprezentančne tekme igrajo skoraj izključno v glavnem mestu, le izjemoma tudi kje drugje, kar za nas seveda ne velja. Mar lahko iz tega sklepamo, da smo nogometno zaostala država, v kateri so v ospredju drugi športi? Če je tako, potem je čas, da se jasno in glasno pove, kateri so ti športi, ne pa da se po načelu uravnilovke podpirajo vsi povprek. Rezultat tega bi bila lahko povprečnost, ne pa vrhunskost. Seveda govorim prav o ko-

lektivnih športih na čelu z nogometom, košarko in rokometom. Povsod pač ne bomo evropski prvaki, pa če si to še tako želimo. Namesto da bi se vsaj kje bojevali za najvišja mesta, bomo na koncu povsod povprečni. Tega pa si nihče, ki ima resnično rad šport, ne želi. Če ima tradicija kaj pri vsem tem, potem bi morala biti nogomet in košarka zaščiteni, ne pa da sta prepuščena sama sebi. Toda dovolj o stvareh, ki jih morajo urejati za to poklicani. Pojdimo raje na Otok, kjer je nogomet še enkrat zasenčil vse. Nihče več ne dvomi, da je bila zmaga Liverpoola mitološka. Navijačem Milana nikdar ne bo povsem jasno, kako so lahko njihovi

PSV, ki jih je nadigral v polfinalu, a je bila sreča na strani Italijanov. Seveda s tem ne zmanjšujem vrednosti "rossonerov", ki so kljub vsemu najmočnejši nogometni kolektiv na svetu. Toda igrati na dveh frontah hkrati je zares težko, pri čemer moramo vedeti, da je bil Milan do konca v igri za naslov italijanskega prvaka. Po drugi strani je bil Liverpool osredinjen na peti naslov evropskih klubskih prvakov. Kako posebna in nepredvidljiva je bila ta tekma, pove tudi to, da jo je odločil vratar Dudek, ki so se ga pri Liverpoolu rešili že pred finalom. Poljak nepreklicno odhaja iz kluba, z njim pa tudi Baroš in še kdo iz šampionske postave.

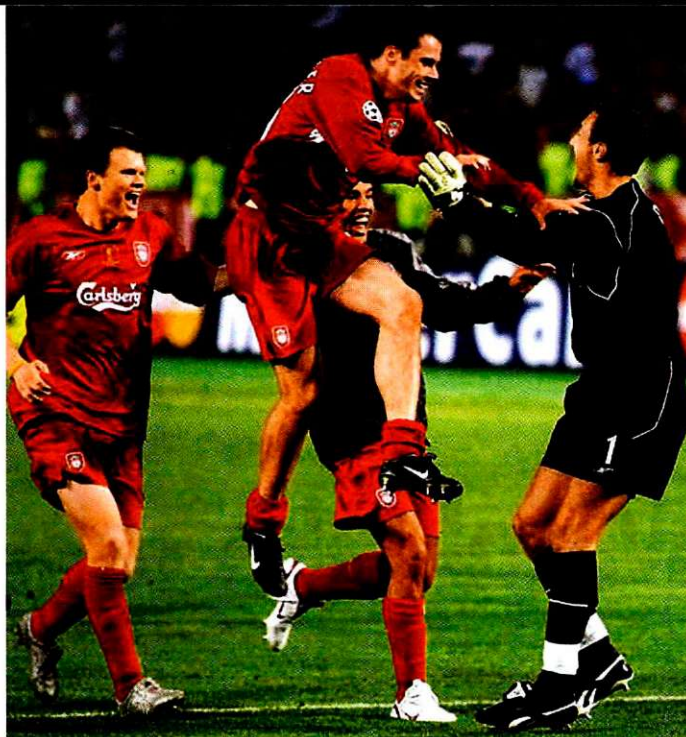
Nihče več ne dvomi, da je bila zmaga Liverpoola mitološka. Navijačem Milana nikdar ne bo povsem jasno, kako so lahko njihovi ljubljenci prejeli tri zadetke v nekaj več kot petih minutah. Tudi igralci še dolgo ne bodo pozabili prizorov iz Carigrada, ki jih bodo zaznamovali za celo življenje.

ljubljeni prejeli tri zadetke v nekaj več kot petih minutah. Tudi igralci še dolgo ne bodo pozabili prizorov iz Carigrada, ki jih bodo zaznamovali za vse življenje. Vse, kar je bilo pred tem, se lahko skrrije pred veličastnim razpletom letošnjega finala. Celo prekaljeni Maldini, ki ima že nekaj naslovov prvaka, je bil vidno pretresen ob takšnem razpletu. Nič čudnega, če so nekateri omenjali usodo, ki jim tokrat ni bila naklonjena. Očitno so svoj kredit porabili že proti

Hvala bogu za navdih, bi lahko dejali ob simultanki Dudeka, ki je spraval ob živce najboljše napadalce Milana. To je bil gotovo najslajši labodji spev v nogometni zgodovini. Naj bo tako ali drugače, hrane za različne teorije še dolgo ne bo zmanjkalo. Nogomet je še enkrat dokazal, da je najpomembnejša postranska stvar na svetu. Čas je, da se tega zavejo tudi naši politiki in športni funkcionarji, sicer bomo vsi skupaj končali v peti ligi – brez podmladka in perspektive.

Leta 1978 se je zgodilo troje. Umrl je papež, Juventus je postal italijanski prvak, Liverpool pa evropski. 27 let pozneje se je zgodovina ponovila. Liverpoolu je namreč v istanbulske finalu uspelo čudežno nadomestiti razliko treh zadetkov. Nogomet se je še enkrat izkazal kot igra strasti!

Potem sta prišla na vrsto podaljška in enajstmetrovke, kjer se po mnenju nekdanjega slovenskega selektorja Zdenka Verdenika tehnični problem vselej prelevi v psihološkega. "Šest minut norosti" v

sovrastvo, ki že nevarno prehaja v tradicionalno folkloro. Brez obveznega opičjega zmerjanja temnopolnih igralcev očitno ne gre več. Rasistično-nacistični vzorci navijanja naj bi šli v prid dvigovanja morale svojih in strmoglavljenja nasprotnikov. Skrajno desno in levo usmerjene navijaške skupine ne navijajo samo iz športnih vzgibov, temveč predvsem iz političnih. To se najlepše kaže v navijaškem izrazju, ki je prepolno dnevnopolitičnih gesel. Šport je tu že davno izpadel iz konteksta, ki ga tako ali drugače podpirajo politični botri. Le-ti dajejo "ultrasom" (navijaškim skrajnežem) denar in podporo za rekvizite, prevoze in hujskaštvo. Z njimi se očitno izplača mani-

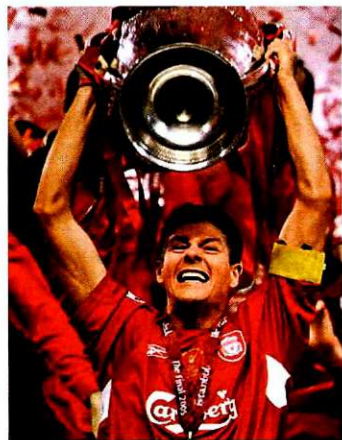
Nogomet, igra strasti

drugem polčasu (od 54. do 60. minute) je Ancelottijevo moštvo pokopalo. Šele tedaj so izbruhnila znana liverpoolska čustva (žar, bojevitost, agresivnost, motivacija, tek do zadnjega atoma moči), ki navadno vzplamtijo že ob prvih taktih navijaške himne rdečih You'll never walk alone. Le-to Liverpoolovi navijači prepevajo že vse od muzikala Carousel in skupine Gerry and the Pacemakers iz 60. let prejšnjega stoletja. Tudi v tokratni nepozabni istanbulske noči rdeči nikakor niso bili osamljeni. Na stadionu Atatürk jih je namreč spremljalo kar 46.000 najzvestejših privrincev.

Liverpool petič

Gerrard, Šmicer in Xabi Alonso so pripeljali rdeče do izenačenja, naprej pa sta jih reševala znana borbenost in nestanovitni poljski vratar Jerzy Dudek, ki je najprej Ševčenku "snel" neubranljivo zaključno žogo, pri kasnejših enajstmetrovkah pa je Milaneze s pravo marzurko na golovi črti popolnoma razorožil. Najpopularnejši in najlucidnejši "Beagle" Steven Gerrard je naposled smel dvigniti zmagovalni pokal, ki je tako že petič pristal v Liverpoolovi vitrini. Kapetan Gerrard, ki je bil ob zadnjem Liverpo-

olovem zmagoslavju leta 1984 skoraj tri leta, se je zdaj za vselej pridružil največjim legendam kluba: Kevinu Keeganu, Ianu Rushu in Kennyju Dalglishu. Prav slednja sta bila na čelu zadnjega osvajačnega pohoda rdečih v začetku 80. let. Počaščen in ovenčan Steven Gerrard zdaj najbrž ne bi smel razmišljati o slovesu z Anfielda, pa čeprav ga vabita razpita Chelsea in Real Madrid. Dvoboj dveh do konca discipliniranih ekip s poudarjeno obrambno taktiko je torej šel v korist Benitezovega pragmatičnega nogometa.

Steven Gerrard je imel kot kapetan čast prvi dvigniti peto Liverpoolovo lovoriko v ligi prvakov. Zdjaj ga vabita Chelsea in Real, Liverpoolovi navijači pa nočejo nič slišati o tem.

45-letni španski strateg Rafael Benitez je s tem uspehom ponovil dosežek najbolje plačanega trenerja na svetu Joséja Mourinha, ki je s Portom v dveh letih osvojil tako pokal UEFA kakor tudi ligo prvakov. Benitez je bil lani prvak z Valencio.

Navijaški rasizem

Naj strnemo: letošnjo evropsko nogometno sezono sta zaznamovala Liverpool in rasizem. Rasizem?! Rasizem ima sicer ekonomske korenine, a zdi se, da se je po evropskih nogometnih tribunah razpaslo čisto

purirati, saj vsakokrat (prek njih) nagovarjajo veliko množico ljudi.

Barva kože pred kakovostjo

Na evropskih stadionih se je torej akuten problem alkoholizma, ki še zdaleč ni rešen, prenesel na rasistično ideologijo. Stadione so preplavili rasizem, antisemitizem in ksenofobija. V Franciji je trideset navijačev napadlo in rasistično žalilo temnopolta nogometaša Pascala Chimbondaja in Francka Matinguouja, potem ko je Bastia doma s 3:0 izgubila proti St. Etienneu. Prvoligaš PSG ima denimo del tribune, kjer so zaželeni le belopolti. Tudi desničarski politik Le Pen je mnenja, da bi morala biti francoska reprezentanca izključno francoska, brez "tujkov", ki ne znajo peti marseljeze. Z njim se potihoma strinja tudi polovica Francozov, ki se očitno ne zavedajo, da brez tujcev ne bi postali najboljša reprezentanca na svetu. Arsene Wenger, francoski trener londonskega Arsenala, je bil denimo eden izmed tvorcev francoskega nogometnega manifesta, ki je zapovedal čim večjo vključitev vseh razpoložljivih sil, kar jih Francija s svojimi nekdanjimi kolonijami premore. Francosko državno prvenstvo je od tedaj postalo domala temnopolto. Uvoz mladeničev iz Afrike in s Ka-

Zlatko Zahović je eden številnih tvorcev slovenske nogometne pravljice, katerih korenine so v nekdanjih jugoslovanskih republikah. A Slovenci nismo od muh: dokler izidov še ni bilo, so njegov priimek pisali Zahović, kasneje pa Zahović.

ribov je bil izjemen, s pomočjo odličnih trenerjev pa so svoje prirojene sposobnosti lahko še nadgradili. In francoska reprezentanca je ob koncu 90. postala najboljša. Izjemna selekcija pa je očitno vzpodbudila rasizem, ki izhaja iz manjvrednostnega kompleksa belcev. O tem je govoril tudi Ivica Osim, ko je označeval vzrok rasističnega

obnašanja navijačev na območju nekdanje Jugoslavije, Balkana in Vzhodne Evrope, nevajenih takšnih in tolikšnih kulturnih sprememb, do kakršnih je ob vsej liberalizaciji prišlo v Zahodni Evropi. Zdi se, da navijači po Vzhodni Evropi, med katere prištevamo tudi Slovence, doživijo pravi kulturni šok, ko njihovo ekipo v poraz pošiljajo temnopolti nasprotniki. In začne se rasizem ... Češko Sparto Evropska nogometna zveza denarno kaznuje zaradi žaljivk, uperjenih proti francoskemu Lyonu, ruski navijači so v zadnjem času naploh precej obriti, Slovaki in Madonci pa so primitivno ozmerjali angleške temnopolte ase Campbella, Colea in druge. Na Hrvaškem je nogometna tekma medtem postala poligon za zdravljenje kompleksov. Glavno zdravilo je znova rasizem.

Špansko-italijanska kriza

Ne vemo natančno, kaj so jim Angleži tako slabega naredili, a tudi Španci jim niso ostali dolžni. Najprej so jih po opicje pozdravili, potem pa

Paolo Di Canio se je po sedmih sezonah na Otoku vrnil v sinje modri Lazio. Nekoliko ostareli nogometaš je zdaj brzkone močnejši politično kot nogometno.

Dolgoletni stebler francoske obrambe je rojen v Acri, glavnem mestu Gane. Skoraj polovici Francozov gre to močno v nos.

je španski selektor Aragones rasistično ohrabil svojega varovanca iz Arsenalu Reyesa: "Boljši si kot tale črnih Henry!" Španija je očitno v nekakšni rasistični krizi, saj je prvi strelec lige Kamerunec Eto'o zdaj že redno ozmerjan, Bayerjevega Roquea Juniorja pa so namesto z opicjim hrzanjem pozdravili z nacističnim salutiranjem, za kar je bil Real Madrid kaznovan s 13.000 dolarjev kazni. Tudi italijanski primer ni nedolžen ... Italijanski notranji minister Pisanu je namreč zagrozil, da bo zaprl stadione in prisilil klube igrati pred praznimi tribunami, če se bo še kdaj ponovila sramota s tekme v Rimu med desničarskim Laziem in levičarskim Livornom. Navijači Lazia so navijače Livorna izzivali s kljukastimi križi, Mussolinijevimi slikami in napisom "Rim je fašističen", gostje pa so jim vračali s srpom in kladivom na rdeči zastavi. Napisi v čast Mussoliniju in kljukasti križi niso sicer nič neobičajnega na tribuni navijačev Lazia, ki je bil nekoč klub skrajno desnega dela glavnega mesta. Časi se spreminjajo, Lazio iz leta v leto pa-

da po lestvici, bil je že tik pred bankrotom, rasistični vzkliki s tribun pa so čedalje glasnejši. Precej olja na ogenj so prilele tudi zadnje deželne volitve, na katerih je leva sredina z guvernerskega položaja spodrinila posodobljenega fašista Storaceja. Že pred volitvami je bil denarno kaznovan tudi zvezdnik Lazia Di Canio, ker se je na tekmi z Romo po голу postavil strumno in dvignil roko v rimski pozdrav, ki je v Italiji prepovedan. Italijanski komentatorji uperjajo prst predvsem v politike, ki znajo s tovrstnimi skrajneži vselej zelo večje manipulirati.

Tudi pri glavi nekaj smrdi

Najbolj znan nizozemski klub Ajax so ustanovili Judje. Nasprotniki se navadno nad njim izzivljajo z glasnim sikanjem, s katerim želijo ponažoriti zvok plinskih celic. Nizozemska, ena najliberalnejših držav, ima kljub vsemu precejšnje težave z rasizmom. Protirasistični borec Powar pravi, da so se v Evropi razširile samo enostranske debate, ki ne povezujejo, temveč razdvajajo. Za primer je navedel

smrt nizozemskega režiserja Thea Van Gogha, ki so ga ubili maroški priseljenci. Zatem se je pojavil maščevalni val skrunjenja mošej, nerazčistična razprava pa se je seveda naselila tudi na nogometne tribune. Pred nedavnim je priznani nizozemski nogometni sodnik Temmink pretrgal ligaško tekmo v Haagu, ker so ga histerični skrajneži obsuli s tisočeri žaljivkami: "Temmink, Hamasova vlačuga, v plinsko celico z njim!" Predsednik FIFA Sepp Blatter se je ostro uprl navijaškemu početju, ki očrnuje nogomet: "V športu ne sme biti prostora za rasizem in diskriminacijo! Nogomet mora biti orodje za graditev mostov in vzgojo k strpnosti!" Nekateri drugi pa vidijo srž problema prav pri FIFA, saj se je zdajšnja vodilna struktura na oblast prirnila s podkupovanjem. Italijanska La Repubblica je ostro kritizirala Blatterjevo izvolitev, potem ko temnopolti protikandidat Hayatou ni imel nikakršnih možnosti: "Svetovni nogomet ni prijazen do temnopoltih, pač pa do korupcije!" **Lovro Kastelic**

na kratko

REAL BO NAKUPOVAL

Najtrofejnejši španski nogometni klub Real iz Madrida bo po dveh sezonah brez osvojenega lovorike polleti iskal primerne okrepiteve za nove zmage. Kot je pretekli teden poročalo špansko časopisje, ima klub iz prestolnice za nakup novih igral-

cev na voljo kar 120 milijonov evrov. S takšnim zneskom po pisanju časnika razpolagata le še londonski FC Chelsea z ruskim milijarderjem Romanom Abramovičem in AC Milan s Silviom Berlusconiem.

Prvi novinec, ki naj bi ga kupil Real, naj bi bil mladi brazilski zvezdnik Robinho iz FC Santosa, na spisku želja pa so tudi Portugalec Cristiano Ronaldo (Manchester United), Anglež Steven Gerrard (FC Liverpool), Brazilc Emerson (Juventus Torino) ter Španca Sergio Ramos (FC Sevilla) in Joaquín (Betis Sevilla).

RÄIKKÖNENOVA SMOLA

Na sedmi dirki letošnjega svetovnega prvenstva formule 1 je v Nürburgringu zmagal Španec Fernando Alonso, drugi je bil domačin Nick Heidfeld, tretji pa Brazilc Rubens Barrichello. Pri tokratni zmagi, ki bi lahko bila že prelomna v letošnjem boju za naslov svetovnega prvaka, je imel Alonso pravzaprav veliko srečo, saj je njegovemu glavnemu tekmecu Kimiju Räikkönenu, ki je vodil skozi večino dirke, krog pred koncem zaradi dotrajanosti materiala odneslo sprednje desno kolo, kar je pome-

Je prelomljeni nosilec Räikkönenovega kolesa že odločil letošnje prvenstvo?

Kdor ima, pač ima. Na sliki vodstvo Reala

nilo, da je zanj dirke konec. Alonsu, ki je večino tekme vozil na drugem mestu, je tako ostalo le, da se kot zmagovalec pripelje skozi cilj. Ferrariju je šlo tokrat nekoliko bolje kot na prejšnji dirki. Barrichello je na koncu zasedel tretje, Schumacher pa peto mesto.

Dejavna Lara Baruca

Po vrsti medijskih pojavljanj je Lara Baruca 6. maja le potešila radovednost vseh svojih fanov, ki so težko pričakovali novice o njenem prihajajočem projektu, in jim na skoraj dveurnem koncertu v KD Trzin predstavila skladbe s prihajajočega albuma Mindhacker. Lara je s

svojo uigrano spremljevalno skupino vsem navzočim ponudila sinergijo zvoka, luči in videovizualizacij, s katerimi jih je popeljala na popotovanje skozi čas in človeško psiho, ki jo v današnjem času napadajo zunanji hekerji. Njene nove avtorske skladbe so se uspešno dopolnjevale s starejšimi uspešnicami z

njenih plošč Beenarni sistem in Kar ne piše, katerih nove različice so s prepletanjem živih instrumentov in elektronske podlage sedaj mnogo bližje svežemu Larinemu zvoku in podobi, za katero je poskrbel znan oblikovalski tandem Nataša Peršuh in Zoran Garevski. S svojim dovršenim živim nastopom bo Lara zagotovo pogosta gostja letošnjih poletnih glasbenih dogodkov.

Lošičev koncert vendarle bo

Kot kaže, imajo glasbeniki, ki prihajajo iz držav nekdanje Jugoslavije, v zadnjem času kar nekaj težav z delovnimi vizumi. Tako se je morala razvpita srbska pevkica Svetlana Ražnatović-Ceca, potem ko je že prispešla v Slovenijo, na brniškem letališču obrniti in se vrniti v Beograd po veljavni vizum. Koncert, napovedan za 23. maj, pa je zaradi težav z vizumom moral odpovedati tudi znani sarajevski pevec Saša Lošić. Kljub temu se njegovim oboževalcem ni treba bati, da bodo ostali brez koncerta, saj je pevec težave medtem že uredil, koncert

pa prestavil na poznejši čas. Koncert bo 20. junija v Križankah, na njem pa bomo, tako obljublja organizator, v popolnosti doživeli razpoloženje, ki je nekoč vladalo na terasi znamenitega sarajevskega hotela Evropa.

Joj Lolita

Pred dobrim letom je 6 Pack Čukur s singlom Joj napovedal skorajšnji izid svojega drugega albuma, Jan Plestenjak pa je pred koncem lanskega leta s svojega sedmega albuma najprej predstavil pesem Lolita. Pred kratkim sta se odločila za nepričakovano sodelovanje, katerega plod je nadvse zanimiva kombinacija Joj Lolita. 6 Pack je namreč za nastop v televizijski oddaji NOD razmišljal o združitvi obeh uspešnic in zato k

sodelovanju povabil Jana, s katerim sta v živo odigrala spontani mikš obeh skladb in naletela na presenečenje, a zelo pozitiven odziv gledalcev. Zato se je Čukur s pomočjo producenta Saše Lušiča odločil posneti še studijsko različico pesmi, ki bo ob ponatisu Keramičarske lirike predstavljala svojevrsten 'bonus'. Joj Lolita bo verjetno tudi zadnji singel z

omenjenega še vedno aktualnega albuma, saj Playa iz Veleja v kratkem obljublja snemanje novega.

PETROL d.o.o. Ljubljana, Dunajska cesta 50b, 1000 Ljubljana, LJS-ATB-01

**Ko je zunaj vse belo, ...
... je čas, da naročite kurilno olje.**

PETROL

Izkoristite ugodne pogoje plačila in že danes naročite vso toploto, ki jo potrebujete za dom - na dom.

KURILNO OLJE IN PLIN
EVROPSKE KAKOVOSTI
080 22 66

Ribičičev olupek

Kazenska ovadba zoper Mitjo Ribičiča je lahko v novinarstvu lep primer velike zgodbe, v kateri sta oba glavna informacijska medija na Slovenskem (TVS in POP TV) padla na izpitu iz profesionalnosti.

Pa ne zaradi senzacionalizma, tega zlahka pustim ob strani. Zaradi klofut, ki si jih je sama sebi najprej podelila nacionalka, potem pa je v silni želji po prepričljivosti neumnosti začejala počenjati še POP TV. Torej, M(n)ožina je na TVS z ugotovitvami kriminalista Petra Jamnika začel veliko zgodbo. 60 let po koncu druge svetovne vojne je bila zoper Mitjo Ribičiča, znanega in vplivnega vojnega in povojnega politika, tisti čas odločilnega človeka v Ozni, podana prva kazenska ovadba za sum genocida. TVS je s tem začela svoj Dnevnik. Prav! Zadeva si tovrstno pozornost tudi zasluži. Drugi mediji so informacijo lahko le povzemali. Še sanjalo se jim ni. Toliko bolje za nacionalko. Možini je drugi dan uspelo iz arhiva že izbrskati izjave Alberta Svetine Erna, ki je Ribičiča že pred časom obremenil, slišali smo Zavavlava, ki je govoril isto, in videli Ribičiča na Pučnikovi komisiji, ko je vse zanikal. Zgodba je torej šla svojo logično pot naprej. Potem pa pridejo na vrsto Odmevi. Vanj je voditelj Slavko Bobovnik povabil pravnik(!) dr. Zlatka Dežmana, ki je pravzaprav dejal, da kriminalist Jamnik nima pojma, saj je bil genocid vnesen v naš pravni red šele leta 1950, potem se je popravljal, da šele leta 1970, skratka, iz kriminalistov je naredil bedake, čes da so ovadbo zoper Ribičiča spisali po členu, ki takrat ni obstajal. Drugi dan je bil vrhovni tožilec Andrej Polak prisiljen Dežmana spomniti na haške konvencije in na to, da Martensova klavzula velja ne glede na to, da ravnanje z vojaškimi in civilnimi osebami ni posebej urejeno. Dobro. Nacionalka je pač povabila napačnega gosta, to ji še lahko oprostimo. Težko pa ji oprostimo, da je primazala klofuto še svojemu novinarju Možini in kriminalistu Jamniku, ki mu je dal izjavo, saj sta se Bobovnik in Dežman v studiju družno strinjala, da tovrstna informacija na tak način ni bila za javnost, da bi bilo treba uporabiti začetnici, da so bile kršene pravice obtoženca itd. Oprostite, uredniki in novinarji v informativnem programu! Če vam že kdaj uspe veliki met, potem vsaj ne pljuvajte v lastno skledo. Če pa ste resno mislili z začetnicama M. R., potem prispevek ni sodil na začetek Dnevnika, ampak med črno kroniko na konec oddaje. Očitno na TVS levica ne ve več, kaj dela desnica, in obratno, ali pa program izrabljajo za svoje interne konflikte, kar je obžalovanja vredno.

No, tisto, kjer sta si bila TVS in POP TV edina, pa je bilo skakljanje za politiki in iskanje izjav za vsako ceno. Oprostite, kaj pa naj politika reče? Kaj pa sme politika reči, sploh sme imeti kakšen komentar, če pravilno razumemo ločenost sodne in izvršne ter zakonodajne oblasti? Drži naj roke stran od pravosodja in tožilstva, to je vse. Ta neizobraženost novinarjev, ki jim je očitno edini kriterij pridobitev izjave nekega politika, je v primeru Ribičič presegla zdravo pamet. Med novinarji ene in druge medijske hiše ni bilo prav nobene razlike. Ne vem, zakaj se nihče ni spomnil recimo na predsednika Slovenske zaveze in ga povprašal, kaj misli. Zakaj nihče ni odšel do Spomenke Hribar, zakaj nihče ni poiskal Naceta Polajnarja, prvega predsednika parlamentarne komisije, ki se je ukvarjala s to problematiko, če že dr. Jožeta Pučnika ni več med živimi? Zakaj nihče ni poiskal zgodovinarke Jerce Vodusek, to je njena tema, pa še kakšnega zgodovinarja, ki se je ukvarjal z vojnimi in povojnimi dogodki? Zakaj nihče ni poklical Ljuba Sirca, obsojenega na Nagodetovem procesu, in ga vprašal, kaj si o vsem skupaj misli? Vse, kar se je iskalo, so bile izjave Janše, Bajuka, Bučarja, Ropa in Podobnika, ker so se pač tisti dan zbrali na posvetu pri predsedniku države. Žalostno za dve najvplivnejši medijski hiši!

No, višek pa so dosegli v 24 urah, ko so Vladimira Voduska prislonili na domofon Ribičičevega stanovanja nekje v centru Ljubljane in ga snemali, kako se po domofonu pogovarja z ženo Mitje Ribičiča; ta je novinarju pojasnjevala, da izjave osumljenca ne bo dobil. In to je kar trajalo in trajalo. Tako smo izvedeli, da je Ribičič odšel počivat, da je star 86 let in da je bolan. In Vodusek je kar stal pred tistim domofonom ... Da ne bo pomote, nikogar ne branim, nihče se mi ni zasmilil, sprašujem pa se, zdaj ko se očitno postopek zoper Ribičiča začne, kako nizko se je pripravljena spustiti komercialna TV in kako dolgo bo TVS pred gledalci obračunavala s svojimi novinarji. **Manična gledalka**

horoskop

Dvojčka (22. maj – 21. junij)

Doživeli boste pravcato poplavo čustev in se boste morali premakniti na neko varnejšo pozicijo. Bodite odprti za novosti, sicer vas bo povozil čas. Ta konec tedna vas čaka precej napora, odpočiti se ne boste imeli časa.

Rak (22. junij – 21. julij)

Mislili boste na zdravje svojega najboljšega prijatelja oziroma prijateljice, predvsem zato ker se boste počutili krive. Naj vam bo čisto jasno, da tudi on oziroma ona nosi del odgovornosti. Sprostite se.

Lev (22. julij – 21. avgust)

Nekdo bi vam rad prijateljsko stresel roko in vas objel, vendar boste vztrajno držali roke v žepih. Veselje bo pogledati vašega malčka – tisti, ki ga seveda imate –, kako se postavlja zase. Posvetite mu čim več pozornosti.

Devica (22. avgust – 21. september)

Vsak naj položi svoje karte na mizo, premislite in potem se odločite, kaj boste naredili. Odločitev sicer ne bo lahka, vendar se bo trezen premislek zagotovo izplačal. V sredo in četrtek boste zaposleni čez glavo.

Tehtnica (22. september – 22. oktober)

Ljudje, s katerimi boste delili ideje, se bodo izkazali za zaupanje vredne – polepsali vam bodo že tako lep teden. V petek se bodo razvile okoliščine, ki bodo ugodno vplivale na vaše ljubezensko življenje.

Škorpion (23. oktober – 21. november)

V ponedeljek bodo v zraku spremembe, posebej kar zadeva delovno mesto. Izmenično boste dobre in slabe volje. Pomembno bo prepoznavati dobro in slabo, zato se pripravite in ohranite trezno glavo.

Strelec (22. november – 20. december)

Samo s prsti morate tleskniti in že tekajo okoli vas. Imate enkratno sposobnost ravnanja z ljudmi, ki vam nenehno samo strežejo. Vez med vami in vašimi prijatelji je čedalje tesnejša. V službi ne bo prevelikih zapletov.

Kozorog (21. december – 19. januar)

Počutili se boste počasne in utrujene, ker je bil konec tedna utrujajoč in težak. Toda vseeno je treba vstati in se odpraviti v službo ali v šolo. Bodite veseli, da vam gre tako dobro, kakor si sploh niste predstavljali.

Vodnar (20. januar – 18. februar)

Izvedbo svoje odločitve boste odlagali in odlagali, čeprav veste, da to nikakor ne bo dobro vplivalo na vaše posle. Nastopil je čas, da izvedete, kar ste obljubili. Konec tedna bo lep in sončen tudi za vas.

Ribi (19. februar – 20. marec)

Veste, da boste dobili, kar želite, če se boste držali scenarija. Pomislite na to, kaj utegnete pridobiti, in bodite potrpežljivi. Saj veste, da je disciplina tisti ključ, ki odpira marsikatera vrata. Vse bo, kot je treba.

Oven (21. marec – 20. april)

V ponedeljek bo nekdo pripravljen izvesti načrt, ki sta ga skupaj pripravila. Samo glejte, da ne bo komu v škodo. Ljudje vam čedalje manj verjamejo. Da se ne boste še kdaj kesali, mislite na to.

Bik (21. april – 21. maj)

Začetek tega tedna bo kot obnovev. Ne naredite nobenih čudnih potez. Vaše dobro ime bo še pridobilo v četrtek in petek. Vseeno bi bilo dobro, če bi se ozirali na tiste, ki so vam najbliže.

Če so bili nekoč poleti v vesolje rezervirani samo za izkušene in posebej izurjene astronave, ki so se nanje pripravljali več let, se v zadnjih letih tudi to spreminja. V vesolje lahko poleti praktično vsak, ki ima pod palcem nekaj desetmilijonov.

Prvi tako imenovani vesoljski turist je bil ameriški multimilijonar Dennis Tito, ki se je za 20 milijonov dolarjev, kolikor jih je odšel za izlet v vesolje, pri poletu pridružil ruski kozmonavtomu Musabajevu in Baturinu. Posadka je vzletela 28. ap-

tronavta, ki bi lahko z ruskimi vesoljskimi ladjami poletel na Mednarodno vesoljsko postajo. Po treh letih je tega dogovora očitno konec, saj je RKK Energija napovedala, naj bi na Mednarodno vesoljsko postajo že jeseni letos poslala novega turista. To naj bi bil šestdesetletni ameriški poslovnež Gregory Olsen, vendar njegov polet še ni povsem gotov. Olsen, ki naj bi za svojo avanturo odšel 15 milijonov dolarjev, v vesolju pa naj bi preizkusil eno izmed infrardečih tipal, ki jih izdeluje njegovo podjetje, je po nekaj zapletih sicer dobil dovoljenje ruske zdravniške komisije (v prvem poskusu ga ni dobil), da lahko začne s trenin-

Vesoljski turisti

rila leta 2001, njen končni cilj pa je bila Mednarodna vesoljska postaja. Tam sta ruska kozmonavta "staro" vesoljsko ladjo Sojuz TM-31 zamenjala z novejšo Sojuz TM-32 (zamenjava je potrebna vsake polleta), opravila nekaj znanstvenih poskusov, celotna posadka pa se je vrnila na Zemljo čez šest dni. Tito je bil nad poletom očitno navdušen, saj je po vrnitvi izjavil, da je bilo kot v raji.

RKK prekršila svojo napoved

Čeprav je ruska vesoljska družba RKK Energija, ki je organizirala oba turistična poleta v vesolje, po pristanku Sojuz TM-31 s Titom na krovu napovedala, da vsaj dve leti ne bo izvajala novih turističnih poletov, ker naj bi bili vsi trije sedeži v ruskih vesoljskih ladjah že rezervirani za poklicne kozmonavte, je naslednji turist v vesolje poletel že čez slabo leto. To je bil južnoafriški računalniški bogataš Mark Shuttleworth, za katerega pa se je sprva zdelo, da sploh ne bo poletel. Shuttleworth, ki je moral za polet prav tako odšteti 20 milijonov dolarjev, je namreč od družbe RKK Energija sprva zahteval, da se polet s prvotno predvidenih deset dni podaljša na štirinajst dni in da mu agencija zagotovi, da mu, če združitev z Mednarodno vesoljsko postajo ne bi uspela, pozneje omogoči še en brezplačni polet. V družbi v takšne pogoje zaradi varnosti niso želeli privoliti, tako da je na koncu Shuttleworth moral popustiti in sprejeti njene pogoje. Odprava, v kateri sta bila poleg Shuttlewortha še ruski kozmonavt Jurij Gid-

zenko in italijanski letalski inženir Robert Vittori, je v vesolje poletela 23. aprila 2002, na Zemljo pa se je vrnila deset dni pozneje. V tem času sta astronava staro letalsko plovilo Sojuz TM-33 zamenjala s Sojuzom TM-34 in opravila nekaj znanstvenih raziskav. Po pristanku na Zemlji je Shuttleworth dejal, da mu ni žal niti dolarja, ki ga je plačal za polet.

Kmalu tretji turist?

Po Shuttleworthovem poletu je v vesoljskem turizmu zavladovalo nekajletno zatišje, ki je bilo predvsem posledica dogovora med družbi RKK Energija in Evropsko vesoljsko agencijo (ESA). Slednja je namreč RKK Energija ponudila, da ji plača več kot 20 milijonov dolarjev za vsakega njenega poklicnega as-

gom, vendar pa mora njegov polet potrditi še ruska državna komisija.

Zlobneži pravijo, da z dovoljenjem ne bi smelo biti večjih težav. Ruski vesoljski program namreč v zadnjih letih tone v čedalje večjo finančno krizo, turistični poleti pa mu jo pomagajo vsaj delno blažiti. Tudi glede na to lahko kljub svarilom nekaterih, da takšne odprave niso preveč varne (priprave turistov za polet v vesolje so namreč v primerjavi s pripravami poklicnih astronautov zelo kratke), v prihodnjih letih pričakujemo še več podobnih poletov. Ti bodo seveda še naprej rezervirani predvsem za pustolovce z globokimi žepi, čeprav nekateri napovedujejo, da bi lahko do leta 2020 postali dostopni tudi za manj premožne. Začnite varčevati! **Aleš Kocjan**

Mednarodna vesoljska postaja, na katero lahko poletite, če imate v žepu 20 milijonov dolarjev.

Prvi turist v vesolju je bil ameriški multimilijonar Dennis Tito.

Leto dni pozneje je Tito sledil južnoafriški računalniški bogataš Mark Shuttleworth (desni na sliki).

28 založb in skoraj 400 knjižnih naslovov

Samorog

Velike misli,
dogodki in osebnosti preteklosti,
žive teme sedanjosti,
literarni junaki in njihove zgodbe,
pesniške širine duha in
pravljica obzorja sveta.

Kot član kluba nimate nobenih obveznosti v klubu

Knjižni klub Samorog, Dalmatinova 1, 1000 Ljubljana, telefon: 01 433 43 06,
e-pošta: knjizni.klub@samorog.com, spleti: www.samorog.com

28 založb in skoraj 400 knjižnih naslovov						SESTAVIL: MIRAN ERCEG	GESLO	VELEMESTNA ŠIROKA ULICA	SPODNJI DEL SNOPA, RITINA	PREBIVALEC ITAKE	NAŠA PRIPO- VEDNICA NJATINA	VOJAŠKI OBRAMBNI NASIP
						POKLON, DAR						
						PREDMET, KI ŠČITI VARUJE KNJIGO						
						AVION						
						NICK NOLTE			ČEŠ REŽISER (FRANTIŠEK) VEDA O LAS. KOLČINI			
						MESTO V ETIOPIJI					SLOVENSKI KIPAR (STANE)	AMERIŠKI FILMSKI REŽISER KAZAN
						POLITIK REAGAN						
DI. VODNARACIJA	ZIMZELENA OKRASNA RASTLINA	KRAJ V OBČINI KAMNIK	VSE TIPKE NA KLAVIRJU	JEZERO NA FINSKEM (IZ ČRK OTON)	BRITANSKI FIZIK (JOHN)	DI. VODNARACIJA	PLESANJE, KI IZRAŽA VESELJE					
AMERIŠKA FILMSKA IGRALKA (MARY)						ROBERT REDFORD	PREDSTOJ, SAMOSTAŃA INSTRUM. GLASBA				ZNAK ZA ALUMINIJ ROBERT ALTMAN	
PLAČILO ZA STANOVANJE								ITALJANSKI SLIKAR (ANGOLO)				
RUSKI KNJIŽEVNIK (BORIS)								MATI LIBANONSKI POLITIK (RAŠID)				
KRAJ PRI SEVNICI (IZ ČRK ROTA)					MOČAN, REZEK GLAS	DELO TLAČANOV OTON JUGOVEC				OBLJUBA	PRIPADNIK PLEMENA OKROG NILA	ANTON ČEHOV
EGIPČANSKI BOG SONCA				ELASTIČNA TKANINA IZ VOLNE				BESEDA BREZ NAGLASA, ATONON				
NEMŠKI FILOZOF, PISATELJ (GEORG)				ŽELEZOV OKSID ŠIRJAVA			ANGLEŠKI GLASBENIK (BRIAN)	SL. PEVKA (TANJA) ORGAN BIČKARJEV				
KRAJ V OBČINI PLEVLJA, ČRNA GORA						POLOM, PROPAD						ROBERT TAYLOR
ZADNI CELJSKI GROF						KDOR ANIMIRA (KNJIŽNO)						
DESNI PRITOK MOZELE					IGRALEC DOUGLAS	DI. VODNARACIJA	EDEN OD STARŠEV, ATA		TV REALIZATOR VODNIK	TINA TURNER		

rešitev prejšnje križanke

DOBAVA, OTOLIT, LANINA,
NK, IM, JARICA, ARAKAN,
ARISTOTEL, NA,
VALENTINO, KRPA, ADOR,
STOK, IAN, NIVA, ARVIDAS,
SAN, EINO, AL, CIPER, CO,
ADA, TICINO, KAZALEC,
RJAVENJE, IRENA, KA,
OSAMA, TOMAN

nagrajenci 20. številke

- 1. nagrada: ANGELA PINCOLIČ,**
Krka 43/a, 1301 Krka
- 2. nagrada: FRANCKA NAGODE,**
Ulica Cirila Kosmača 15,
5520 Tolmin
- 3. nagrada: DENIS KRISTAN,**
Prosvetna c. 4, 4270 Jesenice

Dobitnikom čestitamo in jih hkrati prosimo,
da nam pošljejo svojo davčno številko.

nagrade

- 1. nagrada:** bon v vrednosti 7.000,00 tolarjev za nakup knjige Nove revije iz knjižnega kluba Samorog
- 2. nagrada:** bon v vrednosti 5.000,00 tolarjev za nakup knjige Nove revije iz knjižnega kluba Samorog
- 3. nagrada:** bon v vrednosti 3.000,00 tolarjev za nakup knjige Nove revije iz knjižnega kluba Samorog

Nagradno križanko izrežite in najpozneje do
9. 6. 2005 pošljite na naslov:
Demokracija, p.p. 4315, 1001 Ljubljana,
s pripisom "Nagrada križanka".

- **30. 5. 1816** se je v Ljubljani rodila Prešernova oboževanka Julija Primic.
- **30. 5. 1944** so Nemci v Brkinih požgali osem vasi in pobili 69 ljudi.
- **31. 5. 1857** se je rodil papež Pij XI. Ko je nekoč prišla v Vatikan na obisk neka izredno obilna Angležinja, jo je vprašal: "Hčerka, kaj vas je prineslo k nam?" – Debeluška je odgovorila: "Vera, sveti oče." – Ko je odšla, je papež prišepnil svojim bližnjim: "Tu imate lep dokaz, da vera tudi gore premika."
- **31. 5. 1988** so slovenski varnostni organi aretirali publicista revije Mladina in kandidata za predsednika ZSMS Janeza Janšo, zastavnika Ivana Borštnerja, novinarja Mladine Davida Tasića, kasneje pa še odgovornega urednika Francija Zavrla. Izročili so jih JLA.
- **1. 6. 1863** so odprli železniško progo Maribor—Prevalje—Celovec.
- **1. 6. 1877** se je v Velikih Laščah rodil slovenski politik in pisatelj Ivan Pucelj. Po poklicu je bil mesar. Na nekem shodu v Ljubljani so začeli njegovi nasprotniki vzklikati: "Mesar, ven!". Pucelj jim je takoj odgovoril: "Mesar bo ostal, samo teleta naj gredo ven!"
- **2. 6. 1740** se je rodil markiz Donatien Alphonse François de Sade.
- **2. 6. 1846** je bila odprta železniška proga Gradec—Šentilj v Slovenskih goricah—Maribor—Celje.
- **2. 6. 1944** so Nemci požgali vas Cesta pri Ajdovščini, vaščane pa izgnali v Nemčijo.
- **3. 6. 1896** je Henry Ford predstavil javnosti svoj prvi avtomobil na bencinski pogon.
- **3. 6. 1988** so na pobudo Igorja Bavčarja ustanovili Odbor za varstvo pravic Janeza Janše, ki se je kasneje preimenoval v Odbor za varstvo človekovih pravic.
- **4. 6. 1915** so italijanski karabinjeri preiskali hiše v podkrnskih vaseh Ladra, Smast, Libušnje, Kamno, Vrsno in Krn, odpeljali 61 moških in vsakega desetega ustrelili.
- **4. 6. 1941** je zaradi hudih ovir, ki so se pokazale pri pripravah na množično izganjanje Slovencev v Srbijo, Hitler vendarle dovolil, da del izgnancev odpeljejo tudi v NDH.
- **5. 6. 1797** so se meščani Kopra uprli Francozom, ki so po propadu Beneške republike zavzeli Istro. Zagovarjali so pripadnost Habsburžanom.
- **5. 6. 1942** so italijanske oborožene sile iz maščevanja za nekaj akcij Brkinske partizanske čete požgale vasi Mereče, Podstenje, Pristava, Gornja in Dolnja Bitnja, Kilovče in Ratečevo Brdo ter pobile 34 ljudi, 462 pa jih odpeljale v internacijo v severno Italijo.
- **5. 6. 1954** so po šestih letih graditve na Vrazovem trgu v Ljubljani odprli otroško kliniko, ki so jo zgradili s pomočjo izseljencev iz ZDA.

Kvekerji

Že prve pripadnike kvekerjev, ki so prišli v Boston leta 1656, so takoj vrgli v ječe. Leta 1658 je Novoangleška konfederacija sprejela zakon o njihovem prisilnem izgonu. Za tiste, ki so se vrnili, so predvideli smrtno kazen. **1. junija 1660** so v Bostonu zato javno obesili kvekerko Mary Dyer. Nje so sledile še mnoge žrtve verske nestrpnosti in predsodkov proti drugačnosti.

Ustanovitelja gibanja Foxa in njegove privrženice so v Angliji od vsega začetka preganjali, zlasti ker so odklanjali vojaško službo in prisego. Zaradi preganjanja so se kvekerji skupaj z drugimi skupinami puritancev izselili v Severno Ameriko.

Kvekerji odklanjajo hierarhično organizirano cerkev, zakrament ("ker je vse življenje en sam zakrament"), obrede, duhovnika, prisego, vojaško službo, posvetne zabave itd. Verujejo v neposredno božje razsvetljenje vernikov, v "notranjo svetlobo" in osebni glas božji, ki stopa na mesto "zunanjega" Kristusa.

Kvekerji so se prvi zavzemali za osvoboditev sužnjeve, za enakopravnost žensk in za bolj človeške razmere v ječah. Po prvi in drugi svetovni vojni so organizirali pomoč kramjem, ki so zelo trpeli med vojno. Kvekerji so privrženci demokratične ideje o enakosti vseh ljudi in odločni pacifisti. Leta 1947 so dobili Nobelovo nagrado za mir.

Dežela krompirja

Medtem ko so Italijani znani kot "makaronarji", je pri klenih Slovencih reden gost na mizi krompir. Da je tako že kar nekaj stoletij, potrjuje pisanje Davida Poka, "pismenega zamerkovavca" v Sv. Lovrencu, ki je v svojem Nauku o pripravi krompirjeve moke **30. maja 1802** takole podučil ljudstvo: Če hočete iz krompirja dobiti moko, morate vzeti "lejp, zdrau kromper", ga oprati in "na enim ribežno v en škaf čiste vode ribati". Potem ga je treba dobro premešati, zmečkati skozi sito ter takšnega pustiti "dve ali tri vure stati, de se bo kromper prou lejpo vsedel". Medtem je tisto, kar je ostalo na situ, treba zaviti v cunjno in stisniti, nato pa se "ta kromper von uzame, zdrobi inu na sonco pošuši" ...

Takšnih in podobnih naukov o uporabi in pridelovanju krompirja je v slovenskem prostoru v času napornega in dolgotrajnega uveljavljanja te nove kulturne rastline (konec 18. in na začetku 19. stoletja) kar mrgolelo. K uveljavitvi krompirja so svoje pripomogle še vojne,

razne ujme in slabe letine (predvsem v letih 1814–1816), ki so s sabo prinesle veliko lakoto.

Alojz Dobravec

Časnikar, publicist in diplomat Alojz Dobravec je bil velikan med slovenskimi novinarji. Rodil se je **2. junija 1811** v Trstu. Študiral je filozofijo v Milanu in pravo na Dunaju ter v Parizu. Dalj časa je živel v Neaplju, pozneje v Parizu, kjer je delal v uredništvu dvornega konservativnega lista La Presse.

Slovel je kot eden najvplivnejših novinarjev v Franciji. Leta 1840 je aktivno sodeloval pri strmoglavljenju L. A. Thiersa, ki je bil pod kraljem Ludvikom Filipom predsednik vlade. F. Guizot (zunanj minister in od 1847 do revolucije 1848 predsednik vlade) je pošiljal Dobravca na različna poslanstva po Nemčiji, Italiji in Španiji.

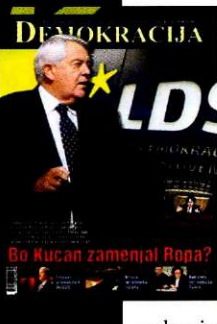
Ker je bil Dobravec nasprotnik francoskega priznanja madžarske revolucije in gibanja za združeno Italijo, si je s tem pridobil av-

strijsko naklonjenost in nalogo reorganizirati avstrijske konzulate v Franciji in Španiji. Postal je sekcijski svetnik v trgovinskem ministrstvu s sedežem v generalnem konzulatu v Parizu in v avstrijski službi prepotoval Španijo in Portugalsko. Dobravec je pisec različnih pravnih in diplomatskih spisov in knjig. Ustanovil in urejeval je tednik Le Memorial diplomatique. Med Slovenci v diplomatski službi pred 1. svetovno vojno je bil izjemen primer uveljavitve v diplomaciji dveh držav.

Spoštovani bralci,

uredništvo si pridržuje pravico do krajsanja pism, ki presegajo dolžino 45 vrstic. Pisma bralcev objavljamo v skladu z načelom profesionalne novinarske etike, katere namen je služiti interesom javnosti ne glede na politično, svetovnonazorsko ali kakršno koli drugo prepričanje.

Ribičič je največji še živeči zločinec (5)

Polemika, ki se je razvila po objavi knjige pričevanja ALBERTA SVETINE Od osvobodilnega boja do banditizma, je poleg že nekaj obstoječih memoarnih pričevanj starih borcev, pripadnikov zloglasne Ozne (Zdenko Zavadlav in drugi) postala še malo bolj vroča, ko se je k besedi prijavil in napisal svoj komentar zloglasni major Ozne Mitja Ribičič-Ciril!

Tistih nekaj njegovih "varovancev" iz časov preiskovalnih zaporov Ozne v Ljubljani, predvsem na Miklošičevi 9 in Prisilni delavnici na Poljanski cesti, ki smo preživeli, se ni moglo načuditi predrznosti in boljševiški klevetnosti tega prekaljenega oznovskega tirana. Jaz, podpisani, ga osebno zelo dobro poznam iz časov, ki sem jih prebil v zaporu od 10. junija 1945 do 16. decembra 1946, ko je bil predvsem za nas, ki smo nosili zavezniške uniforme, strah in trepet jetnikov preiskovancev. Spominjam se njegovih rednih obiskov in zasliševanj vseh iz celice 151 v traktu na smrt obsojenih, ko nas je skupaj z upravnikom slovenskih zaporov, zloglasnim cinikom Turnškom redno obiskoval in se nad nami sadistično izživljal. V celici nas je bilo okoli 20 oficirjev, predvsem partizanov, ki so bili po dolžnosti razporejeni k zavezniškim vojnim misijam na terenu ali v Italiji. Med njimi je bil tudi dr. Vinko Vrhunc-Papači, skaterim sva delila ležišče kar nekaj mesecev in je bil posebna tarča teh zloglasnih sadistov. Za Ribičiča in njegove oznovske pajdaše je vojaško sodelovanje z zahodnimi zavezniki

pomenilo tajno sodelovanje z njimi, špioniranje v njihovo korist in izdajo slovenskega osvobodilnega boja. Danes govorijo taki in njihovi potomci o velikem in iskrenem zavezništvu z Angleži in Amerikanci. Mi, ki smo to doživeli in preživeli, pa vemo in odločno trdimo, da je bila to s strani komunistov samo farsa, da so lahko dobili vojaško pomoč za boj ne proti okupatorjem, temveč predvsem proti regularnim silam JVVd, da bi lahko izvedli revolucijo in prišli na oblast. Tisti, ki danes govorijo o zavezništvu z zahodnimi zavezniki, morajo pregledati uradno zgodovino in kaj kmalu bodo ugotovili, da je bil za komuniste večji sovražnik od okupatorjev, ustašev, ljoticévcév in nedicevcév samo četnik, pripadnik JVVd, ki je bila edina ilegalna vojaška sila, ki je vojaško in politično parirala komunistični paravojni najezi. Kot je ugotovil Bajt, se komunisti niso bojevali proti okupatorju, temveč prvenstveno proti četnikom JVVd in drugim protikomunističnim vojaškim enotam. To je zelo dobro vedel major Mitja Ribičič-Ciril, ki je bil v tem času POMOČNIK NAČELNIKA OZNE ZA SLOVENIJO - MINISTRSTVA NARODNE OBRAMBE in je pisal o preiskovancih tudi "topla in iskrena priporočila" Javnemu tožilstvu za okrožno mesto Ljubljana.

Tako priporočilo sem našel v svojem sodnem in kasneje udbovskem dosjeju in se v posameznih pomembnejših navedbah glasi takole (citaj): "Imenovani je 1941 leta bil v Paračinski proletarski brigadi, pa je dezertiral domov (gola laž - nikdar in nikoli ni obstajala Paračinska proletarska brigada, saj bi bila po njegovem ustanovljena pred I. proletarsko v zimi 1941 v Rudem, to je bil mešani četniško-partizanski Kosmajski odred, op. p.). Ni dvoma, da je kot četnik zagrešil težke zločine proti svojemu narodu ter da v svoji zakrknjenosti še vedno ni odnehal od podtalnega rovarjenja ter da je imel namene nadaljevati zločine, ki jih je v Srbiji pričeval. Jasno je, da je kot inteligent imel pri četnikih vodilno in odgovorno funkcijo." Očita mi tudi oficirsko šolo pa klanje ljudi in dva-

kratno dezertiranje! To je tisto boljševiško nakladanje, ki je marsikoga stalo glave. To so odgovorne laži in potvorbe

uradnega oznovskega preiskovalca, ki danes drugim očita laži in potvorbe. Če bi v tem času še prevladovala zla sila Kočevskega roga in Teharij, bi bila ta uradna izjava drugega moža Ozne Slovenije zame smrtna obsodba. Vse to dokazujem in opisujem v svojih dveh memoarnih knjigah Od Ljubljane do Ravne gore, kjer je tudi fotokopija tega zloglasnega dokumenta.

Oznovec Ciril ima veliko srečo, da je ostal nedotaknjen, pa ne zaradi nedokazane krivde, temveč predvsem zaradi tega, ker ga mi, njegovi "varovanci", nismo skupinsko prijavili in ovadili organom kazenskega pregona ali celo mednarodnemu sodišču v Haagu. Sklenili smo, da se ne bomo maščevali, ne bomo revanšisti oziroma isti, kot so bili komunisti! Zato se čudim njegovi predrznosti in nesramnosti, ko govori o izmišljotinah Alberta Svetine-Erna. Jaz ga ne bom obtoževal, ker mi je pod častjo, da bi prekrizal meč s človekom, ki vsaj zame – o drugih ne smem soditi - ni bil človek, temveč lažniva zver. Svetine ne morem spoštovati kot oznovca, spoštujem in cenim pa njegov pogum, da je toliko hraber in pošten do sebe in svojega naroda, da je napisal kapitalno delo o oznovcih. To je za vas, ki se čutite prizadete, zelo težko, a pomislite, kako je bilo nam, ko ste javno objavljali in nas pred sodiščem obtoževali z lažmi, ki bi nas lahko pripeljale v smrt.

Premislite – samo to je že zločin nad človekom!

Uroš Šuštersič, Ljubljana

Iz enega totalitarizma ... (1)

Cenjeni g. Metod Berlec, pod gornjim naslovom sem v Demokraciji iz dne 12. maja 2005 kot prvega prebral vaš članek, ker vedno obravnavate tisti čas aktualno temo, ker mi je vseč vaš slog pisanja, ker vedno poskušate slediti resnici... V omenjeni Demokraciji pa me je globoko zbudel posebej poudarjeni stavek našega premierja v navednicah: "Okupacija je prinesla množične žr-

tve, siromaštvo, porušen je bil velik del industrijskih zmogljivosti in infrastrukture, zaradi monopolizacije odpora s strani komunistov in prisege okupatorju na protikomunistični strani je prišlo do notranjih spopadov, usodnih delitev in množičnih zločinov nad civilnim prebivalstvom in vojnimi ujetniki med vojno, predvsem pa po njej."

Govora ali navedenega stavka nisem slišal in nikjer prebral, zdaj pa sem ga prebral v Demokraciji, ki že po naslovu revije piše v kritičnem demokratičnem duhu, zavezanem samo resnici. Stavek v navednicah pa nikakor ne odraža resničnih dejstev za vsakega samostojno mislečega človeka, ki je po zdaj dosegljivih virih kolikor toliko seznanjen z našo preteklostjo od 1941 leta dalje.

Naj po svojih skromnih zmogljivostih prikazem sporni stavek v luči resnice, ki je vsakomur dostopna.

1. Prvi del stavka v zvezi z okupacijo drži.

2. Monopolizacija odpora in prisega okupatorju na protikomunistični strani vsebuje dvoje dejstev, ki ne vzdržita prikaza dejanskega stanja:

a) monopolizacija odpora se je zgodila leta 1941, od takrat naprej pa povzročala nevzdržno zločinsko gorje, ki je kar vpilo po tem, da se mu je treba upreti, če se hočemo še imenovati ljudje. Po odporu komunističnemu terorju jeseni leta 1942 je več fazah odpora v okupacijskih razmerah prišlo do točke, ko je bilo to treba legalno urediti. V glavni točki s strani okupatorja je bila zahteva po prisegi, ki se je zgodila 20. aprila 1944, torej tri (3) leta po vzroku, ki je sprožil nujno po odporu, in to na vidnem polju v okupacijskih razmerah, kjer pogojev niso postavljali domobranci, ampak okupator. Tukaj bi še pripomnil, da prisega v okupacijskih razmerah, kakršnakoli bi bila, če jo daš za ohranitev življenj, ni moralno vprašljivo dejanje, še manj pa zločinsko, ki bi ga primerjali in postavljali ob bok komunističnemu zločinskemu terorju, kar se stalno dogaja.

Po tej logiki smo izdajalci sodelavci »»

» komunističnega terorja med vojno in po njej ter vzpostavitev strahovlade leta 1945 vsi nekdanji vojaki jugoslovanske vojske, ki smo prisegli "Titu, partiji in revolucionarnim pridobitvam, in to še v tujem jeziku";

b) domobrankska prisega ni bila prisega okupatorju, ampak "prisega pri vsemogočnem Bogu na slovensko zastavo in na slovenski narod, da bom hraber, svojim (domobranskim starešinam) nadrejenim zvest in poslušen".

Po besedah g. Antona Drobniča do sedaj govorijo o domobranski prisegi samo dežurni aktivisti in drugi za njimi ponavljajo, nikoli pa te prisega kot take še ni označil noben resen, resnici predan pravnik.

3. Zadnji del stavka trdi, da je prisega okupatorju, ki ni bila prisega okupatorju in je dejansko posledica in naj bi bila ta posledica soodgovorna, "da je prišlo do notranjih spopadov, usodnih delitev in množičnih zločinov nad civilnim prebivalstvom in vojnimi ujetniki med vojno predvsem pa po njej".

Na to nikakor ne more pristati noben samostojno misleč človek, da bi hude zločine nad življenjem enačil z neko posledico, ki se je legitimno zgodila za varovanje življenj.

Dokler se v tej točki ne bo zgodil vsesplošni odmik od laži k resnici, tudi povzročitelji gorja ne bodo zmožni vpogleda sami vase in posledičnega spoznanja, toliko časa je nemogoče, da bi se vzpostavilo normalno sproščeno stanje in nekrava obsodba komunističnega nasilja na državni ravni.

Anton Mušič, Škofljica

Opeharjeni obrtniki (1)

V četrtek, 19. 5. 2004, je bil objavljen članek z naslovom Opeharjeni obrtniki. Članek je napisala ga. Vida Kocjan na podlagi govoric "nekaterih",

"bralke", "večine obrtnikov" in "najbi" ter pri tem zapisala zelo hude obtožbe na račun poslovanja in posameznikov sklada. Ne glede na težo obtožb se novinarica ni nikoli oglasila na skladu in trditev preverila bodisi z razgovorom, bodisi iz razpoložljive dokumentacije. S tem je napisala kup neresnic, s katerimi je povzročila skladu in njegovim članom škodo, zato prosimo, da naš odgovor objavite na enak način in na istih straneh kot sporni članek.

Poskusili bomo odgovarjati čim bolj na kratko. Dodatne informacije so dostopne na sedežu sklada.

1. "Obrtniki ... se pritožujejo nad samovoljo vodstva, ne zaupajo pa niti članom nadzornega sveta." Od leta 2000 predstavlja vodstvo sklada skupščina 25 članov, ki so izvoljeni iz vrst obrtnikov. Ti sprejemajo statut in izvolijo člane nadzornega sveta. Po veljavnem statutu nadzorni svet imenuje upravo za obdobje 5 let. Vsakega člana naštetih organov je mogoče odpoklicati. Delo uprave in nadzornega sveta ocenjuje skupščina vsako leto in ga je vedno pozitivno ocenila.

2. "... neurejene stvari z državo ... naj bi bile razlog, da se pokojnine in premije ne povečujejo."

Pokojnine so odvisne od dveh dejavnikov. Prvi je višina sredstev, s katerimi sklad razpolaga, pri čemer nastopa tudi vprašanje, povezano z državo. Ta je na podlagi sodbe del sredstev že nakazala, nova vlada pa se je seznanila s problematiko sklada. Sklad

pričakuje nadaljevanje pogovorov, želja pa je, da bi država vprašanje uredila bodisi z izpolnjevanjem zakonskih obveznosti, bodisi z dogovorom o kakšni drugi obliki rešitve, brez sodnih sporov. Od leta 2000 naprej skupščina ne povišuje premij in pokojnin v pričakovanju rešitve problema.

Druga dejavnika, ki vplivata na višino pokojnin, sta življenjska doba in tržne obrestne mere, kar ni odvisno od države. Ta vprašanja rešuje sklad sam. Dejstvo je, da se pričakovana življenjska doba podaljšuje in da so zdajšnje obrestne mere nizke ter da je višina pokojnin lahko takšna, da jo dobijo vsi zavarovanci in ne samo nekateri. Dolžnost sklada je, da enakopravno obravnava aktivne in upokojene člane in da poskrbi za izplačilo pokojnine tudi za člane, ki jo bodo začeli prejemati šele čez 20 let in več.

3. "Sklad izplačuje sramotno nizke pokojnine."

Preračuni kažejo, da so pokojnine upokojenec v povprečju usklajene z njihovimi premijami in plačano dobo, in to kljub dejstvu, da sklad še ni v celoti rešil problema z državo.

4. "... je izplačal približno 1,95 milijarde tolarjev pokojnin ..."

V članku je navedenih več poslovnih podatkov, ki še niso javni. Ti podatki postanejo javni potem, ko jih obravnava skupščina sklada. Takrat se izvod poročila dostavi na Ajpes, člane pa sklad še dodatno obvešča.

5. "... po besedah naše bralke ... v

preteklih desetih letih ... plačevali po 10 tisoč tolarjev, danes prejemajo 10 tisoč tolarjev mesečne pokojnine ..."

Podatkov je premalo, da bi lahko odgovorili. Če bo bralka živela povprečno dolgo, bo prejela pokojnino skoraj še enkrat dlje, kot je plačevala in bila ob tem še ves čas zavarovana za primer invalidnosti ali smrti. V splošnem velja, da vsi zavarovanci, ki imajo plačano polno dobo, prejemaajo pokojnino, ki je nekajkrat višja od njihove povprečne vplačane premije.

6. "... v skladu vplačanih sredstev niso oplenitili niti za tolar, kar je seveda gospodarska škoda brez primere."

Sklad je od leta 1994 povečal svojo aktivno s 3 milijard tolarjev na 22,2 milijarde tolarjev. Sklad je v letu 2004 dosegel 8,7-odstotni donos na sredstva in ima od leta 2002, ko so ti podatki javni, eno najvišjih donosnosti med izvajalci pokojninskih zavarovanj.

Pod odstavkom "dogajale naj bi se čudne stvari" je še več navedb, ki ne držijo:

7. "... predsednik sklada pa je že 12 let isti človek ... ki je bil letos vnovič izvoljen ..."

G. Štefancič je v skladu od leta 1992 na mestu upravnika. Na mesto s pooblastili predsednika uprave je bil imenovan leta 2001 (in ne letos) na podlagi javnega razpisa.

8. "... glavna nadzornika Peter Hrastelj in Stane Špindler, ... naj ne bi uživala popolnega zaupanja obrtnikov."

Peter Hrastelj in Stane Špindler sta bila člana NS od 2001 do konca 2004, ko jima je potekel mandat. V nadzorni svet sta bila izvoljena soglasno s strani članov skupščine leta 2000. Skupščina je vsako leto pozitivno ocenila delo nadzornega sveta.

9. "... skupščina naj bi dvakrat izglasovala odstop uprave, na naslednji seji pa naj bi bili sklepi ovrženi."

Skupščina ni še nikoli glasovala o "odstopu" (verjetno odpoklicu)

uprave niti ni bil tak predlog podan na glasovanje.

10. "… veliko kritik naj bi bilo tudi na delo Jožeta Štefanciča in Bojana Jeana…"

Kritik na račun predsednika uprave Jožeta Štefanciča in člana uprave Bojana Jeana na skupščini oziroma nadzornem svetu ni bilo. Skupščina je vsako leto pozitivno ocenila njuno delovanje.

11. "… njima in Petru Hrastlju očitajo, da so si leta 2004 izplačali visoke nagrade za preoblikovanje sklada …45 milijonov tolarjev."

Sklad leta 2004 ni bil preoblikovan niti ne vemo, kaj avtorica s tem misli. Niti uprava niti člani nadzornega sveta niso bili deležni nobenih nagrad. Vsi prejemki, ki so jih člani organov sklada prejeli, so navedeni v poslovnem poročilu in se nanašajo na redno delo.

12. "Po pripovedovanju nekaterih naj bi bilo nepravilno izpolnjenih naročilnic v letu 2002 za več kot 40 milijonov tolarjev."

Navedbe ne držijo. Poslovanje sklada je transparentno in ga pregleduje neodvisni revizor. Ugotovil ni nobenih nepravilnosti.

13. "Sklad je v zasebni lasti" in "iz revidiranega poročila o poslovanju za leto 2003 pa ni mogoče razbrati lastništva sklada."

Iz podatkov na prvi strani poslovnega poročila je mogoče razbrati, da so lastniki sklada vsi zavarovanci. V nadaljevanju pa tudi, da je sklad vzajemna družba in da je kapital namenjen zagotavljanju kapitalne ustreznosti, preostali del pa je namenjen zavarovancem. Podrobno je zapisana tudi organiziranost sklada. Ker so lastniki zavarovanci, je seveda vrsta lastnine zasebna. Člani so upravičeni do razpolaganja z rezultati poslovanja, upravljanja sklada in v primeru stečaja sorazmernega dela sredstev.

14. "Skladu torej večina obrtnikov ne zaupa več, zato bi bil nujno potreben pregled revizorjev." Sklad je, da bi razčistil stališča svojih članov glede vprašanja z državo, opravil anketo med svojo 1.000 člani. Izidi ankete so pokazali, da 76 odstotkov anketiranih meni, da sklad štiti njihove interese. Redno revizijo opravi neodvisna revizijska hiša vsako leto, poleg tega pa lahko nadzor opravlja tudi kateri koli revizor, pooblaščen s strani ministrstva za delo.

15. "… in predlagala, naj preverimo prihodke Jožeta Štefanciča in Bojana Jeana … so prihodki posameznikov davčna tajnost."

Prihodki uprave so v skladu z zakonom o gospodarskih družbah javen podatek, ki je v poslovnem poročilu. Celotni izplačani brutoprihodek uprave v letu 2003 znaša 42,8 milijona tolarjev.

16. "Člani nadzornega sveta" Pravilno je naveden samo en član nadzornega sveta, to je mag. Jaka Vadnjak (predsednik). Preostali člani so: Silvo Sok, Alojz Vilčnik, Slavko Erzar, dr. Vilijem Pšeničny.

17. "… pokojnine ne povečujejo že celo desetletje."

Pokojnine so se v zadnjem desetletju povečale za 40,8 odstotka.

18. "… Sklad ne želi sodelovanja OZS."

Sklad je pri svojih prizadevanjih iskal podporo OZS. Poleg tega je skupščina dne 9. 1. 2003 predsednika OZS g. Kluna imenovala za člana pogajalske skupine s KAD. G. Klun je sodelovanje v komisiji prekinil na skupščini dne 21. 6. 2004 s podano izjavo, ki je del magnetograma seje. V njej navaja, da so njegove možnosti in sposobnosti zaključene in da po osebnem prepričanju meni, da bi bilo prav, da bi sklad pogodbo s KAD sprejel.

19. "Miroslav Klun … kot predstavnik OZS ne sme sodelovati na njenem 13. zasedanju."

Po statutu so seje skupščine zaprte in mora o udeležbi nečlanov odločiti skupščina z glasovanjem. Z izjemo 13. seje so člani skupščine vedno izglasovali udeležbo g. Kluna, kadar je to želel. 13. seja dne 27. 10. 2004 je bila namenjena razčiščevanju razglasitve sklepov prejšnje seje in ni imela vsebinskih vprašanj, zato člani skupščine g. Kluna niso povabili. Predsednik skupščine g. Kavtičnik je v nasprotju s poslovnikom, čeprav je bila večina oddanih glasov proti povezovanju s KAD, razglasil sklep za sprejet. Sledila je izpodbojna tožba enega od članov skupščine, ta pa je zato znova odločala in odpravila dvoumnosti.

20. "Drugače pa naj bi bilo pri rentnem zavarovanju. Tega sklad trži od leta 1996 …"

Podatki o rentnem pokojninskem zavarovanju držijo. Rentna pokojninska zavarovanja so neobremenjena s preteklostjo, zato so obveznosti do za-

Poklicni in nepoklicni!

Predsednik LDS in vlade v senci Anton Rop je 19. 5. 2005 na vprašanje novinarjev glede predlaganega zakona o popravni krivic vsem prizadetim zadnje svetovne vojne ne glede na to, na kateri strani so jim bile storjene, izrekel ne preveč duhovite in razumne besede: "… potemtakem poklicnim in nepoklicnim kolaborantom". Morda je hotel reči aktivnim in neaktivnim. Katere so imeli za aktivne, se ve že vsaj 60 let, saj je to bilo na široko in "poglobljeno" opisano, komentirano in seveda ostro kaznovano. Večina "poklicnih" je bila pometana v jame, pred tem pa sestradana, pretepena in poniževana. O krivdi nasprotnika, ki se ni mogel braniti, je bilo veliko napisanega, o krvavih sankcijah pa s strani "zmagovalca" prav nič, vsaj za javnost ne. Zato se lahko nalagodajci in izvajalci delajo nevedne. Kdo so Ropovi "poklicni", se ve, kaj pa "nepoklicni", kdo so to? Poklicne so iztrebili – genocid, tako se to imenuje, kadar se uniči del ljudstva –, nepoklicne so za poljuben čas zaprli, poslali na prevzgojo, ki je nekatere pognala v vegetiranje, vendar ne vseh. Toda vegetativci niso bili samo nekateri "nepoklicni kolaboranti". V dolgih letih enoumja so iz mnogih, normalno duševno sposobnih naredili četo poslušnih odvisnikov vseh kategorij, ki so od tega imeli in še imajo določene koristi. O najvišjih prejemnikih letih je bilo zadnje čase že nekaj objavljeno, pa še vedno ne o vseh. Tisti slavni "svobodni sindikati" na primer, ki so pobrali ves kapital, ki so ga desetletja dolgo prispevali vsi zaposleni, so ostali tako rekoč nedotaknjeni v svoji trdnjavi, kjer jih varuje truma predobro plačanih pravnikov. Novi vladi, ki seveda ni po njihovem okusu, žugajo s stavkami. Na ceste bodo spravili nezadovoljne delavce, ki jim prav oni že desetletja kratijo mnoge pravice, mednje bodo poslali nekaj agitatorjev, ki za denar naredijo vse, npr. "mirovniki z Metelkove", in izpolnili bodo ukaze, ki jih dobivajo od svojih finančno dobro preskrbljenih pokroviteljev. V šolstvu se je po dolgem času oglašil izobraževalni "svizec", ki se vedno izraža nedoločeno in nerazumljivo, kar je pa itak cilj takih kritik. Glavno je, da te vidijo in se pomirijo, ko vidijo, da nekdo bedi nad šolskim sistemom, ki so ga desetletja družno sesuvali. Svoje potomstvo pa pošiljajo v "boljše" šole, kjer ni ekstercev, a te otrokom plebejcev niso dostopne. Vsaj polovica novinarskega ceha skupaj z njihovimi profesorji s famozne FDV spada prav tako v skupino "vegetativnih", načrtno vodenih nesamostojnih "paparacev". Pišejo tako, kakor jim ukažejo njihovi delodajalci, ne morejo in ne smejo izraziti svojega lastnega mišljenja oz. lastnih ugotovitev. To pa ni medijska pluralnost, kakor je prakticirana in razumljena v pravih demokracijah in do katere imajo bralci vsa pravica. Pariški Le Monde, dnevnik, ki izhaja od leta 1944, zaseda prvo mesto v francoskem in tudi svetovnem medijskem prostoru. Ni ne desničarski ne levičarski, je liberalen v pravem, ne spakedranem pomenu besede in v njem najdeš članke desno in levo usmerjenih novinarjev. Tak dnevnik potrebuje Slovenija, in to čim prej, saj je pluralnost medijev pri nas na najnižji mogoči točki in mnogi se v tem kaosu ne znajdejo. Kdo je torej po Ropovi opredelitvi "nepoklicni kolaborant"? Sama se prištevam mednje, ker nikoli nisem imela orožja v rokah, bila pa sem, odkar se zavedam, odločna nasprotnica komunizma in zmagi komunizma nisem doprinesla niti mrvice. OZNOVEC Mitja Ribičič pa je "poklicno" odgovoren za genocid nad slovenskim narodom.

Marija Vodišek

varovancev pokrite s sredstvi. Primerljiva so z zavarovanji drugih ponudnikov življenjskih zavarovanj, poleg tega pa se sklad trudi cenike čim bolj prilagajati zavarovancem. Sklad na ta zavarovanja vsako leto pripiše ustvarjeni dobiček in zavarovanja trži.

Verjamemo, da je ga. Vida Kocjan napisala članek dobronamerno na podlagi njej dostopnih informacij. Na

žalost pa govorici ni preverila in je objavila veliko trditve, ki so v nasprotju z dejstvi in tudi javno objavljenimi dokumenti. Ker se s tem skladu, posameznikom in njegovim članom povzroča škoda, prosimo, da trditve v prihodnje preveri na sedežu sklada.

Jože Štefancič, predsednik uprave, in mag. Bojan Jean, član uprave Sklada obrtnikov in podjetnikov

Varuhinja živali

Znana slovenska borka za pravice živali Lea Eva Müller je znana po tem, da vedno brez-kompromisno in neposredno nastopi proti vsakemu, ki na takšen ali drugače način muči živali ali ne upošteva njihovih temeljnih živalskih pravic. O slednjem smo se lahko znova prepričali v njenem odzivu, ki ga je napisala kot odgovor na zapis, objavljen v enem izmed brezplačnih tednikov, da je bil Tito velik ljubitelj živali. Kot je zapisala v odgovoru, je bil Tito vse prej kot ljubitelj živali, saj jih je za rekreacijo redno pobijal. "V Slovenijo je redno hodil pobijati slovenske gozdne živali. Da je lahko brez truda počil medveda ali merjasca, so mu celo živo žival privezali k drevesu. Še dandanes nešteto pobitih živali v obliki trofej 'krasi' Titove lovske kočice po državi." Kot je še zapisala Müllerjeva, se Tito ni zadovoljil samo z lovom po slovenskih gozdovih, ampak so mu njegovi podaniki organizirali tudi posebne ekspedicije v Afriko, kjer se je izzivil nad tamkajšnjimi živalmi. "V Keniji se je fotografiral kot 'heroj-zmagovalec' ob ubitem slonu ali nosorogu ... njegova žena pa je imela v svojih omarah ducate krznenih plaščev, torbic, potovalk in kovčkov iz krokodilje ali kačje kože."

Proti časopisnemu "domaćijstvu"

Med kolumnisti, ki znajo s svojim pisanjem marsikoga zbesti (pa tudi pretiravati), je Marko Crnkovič, ki je 19. maja v Dnevniku zapisal, da je "povezovanje Dela in Večera še ena na pol megalomanska ideja norega Turnška, ki je prepričan, da mora vse slovensko ostati pod slovensko kapo (po možnosti njegovo), sicer nas bodo tujci požrli". S svojo kolumno je tako izzval direktorja Pivovarne Laško (in člana Foruma 21) Toneta Turnška k odgovoru. Turnšek mu ni ostal dolžan in mu je počital, da take stvari verjetno piše zato, ker sam o nekaterih stvareh samo sanja in jih očitno ne bo nikoli uresničil. Verjetno je imel pri tem v mislih nov dnevnik, ki ga že več let napoveduje Crnkovič. Toda bolj kot Crnkovičevo nasprotovanje ideologiji "nacionalnega interesa" je zanimivo njegovo opažanje ohranjanja statusa quo v časopisih. Po njegovo je problem v tem, da lastniki z lučjo iščejo "pridne pišlarje, ki jim preverjeno ne bo prišlo na misel, da bi v profesionalnem smislu razmišljali drugače". S tem je Crnkovič dregnil v jedro problema medijev v Sloveniji, ki so očitno bolj odvisni od političnih interesov lastnikov, kakor se to zdi na prvi pogled.

Spolitizirani sindikalist

Potem ko je ena najboljših slovenskih atletinj vseh časov Jolanda Čepak pretekli teden napovedala, da se namerava – menda zaradi došportnikov neprijazne zakonodaje – kmalu preseliti v davčni raj Monako, se je v javnosti znova oglašil predsednik Sindikata športnikov Slovenije Dejan Stefanovič in v svojih izjavah ponovil izjave, izrečene na marčnem protestu športnikov na Kongresnem trgu v Ljubljani, da namreč sedanja davčna zakonodaja uničuje poklicni šport v Sloveniji, ker jim nove obdavčitve, ki so jih delodajalci prinesli na športnike, odzirajo še tisti dohodek, ki ga imajo. To verjetno drži, kar pomeni, da je prav, da se oglašja, postavlja pa se vprašanje, kje sta bila Stefanovič in njegov sindikat maja lani, ko je takratna Ropova vlada sprejemala novo zakonodajo – med drugim tisti njen del, ki je po žepu udaril športnike. Takrat je bil namreč Stefanovič podobno kot študentje modro tiho, danes pa se zdi, da bi rad krivdo za slabo davčno zakonodajo naprtil novi vladi.

Spet zavajanje?

Kot kaže, razprava o "izbrisanih" še dolgo ne bo ponehala, za kar je pred nedavnim poskrbela mednarodna organizacija Amnesty International (AI) oziroma njena slovenska sekcija, ki jo vodi Nataša Posel.

Slednja je na tiskovni konferenci v sredo, 25. maja, predstavila poročilo AI o kršitvah človekovih pravic v 149 državah, med drugim v Sloveniji. Del poročila, ki se nanaša na Slovenijo, govori izključno o "izbrisanih", ki naj bi jim bile še vedno kršene temeljne človekove pravice. Zato je pozvala slovenske oblasti, naj priznajo diskriminatorno naravo izbrišana posameznikov iz registra stalnega prebivalstva in zagotovijo, da bo njihov status stalnega prebivališča vzpostavljen z retroaktivno veljavnostjo. Gre torej za iste zahteve, kot jih je pred enim letom hotela uzakoniti tranzicijska levica. Iz tega razloga naj bi sedanja slovenska vlada sodila med vlade, ki ne izpolnjujejo svojih obljub o vzpostavitvi ureditve, ki bi temeljila na človekovih pravicah. Glede na to, da napovedani ustavni zakon ni preveč všeč slovenskim predstavnikom AI, lahko rečemo, da je zadeva pravzaprav zelo podobna primeru Aidana Whitea, generalnega sekretarja Mednarodnega združenja novinarjev, ki je svoje kritike na račun novega zakona o RTV črpal samo iz informacij predsednika Društva novinarjev Slovenije NS Gregorja Repovža.

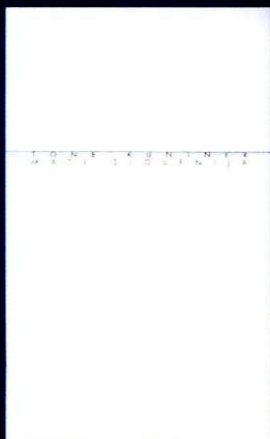
**RADIO
ZELENI VAL**
93.1 & 97.0 Mhz

ALPE ADRIA "ZELENI VAL" d.o.o., Spodnja Slivnica 16, 1290 Grosuplje

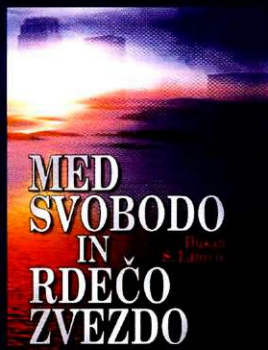
IZ ARHIVOV SLOVENSKE POLITIČNE POLICIJE

Komunistične tajne službe od svojega nastanka do leta 1950, vključno z imeni njihovih vodilnih članov. 519 strani, 5.000 SIT

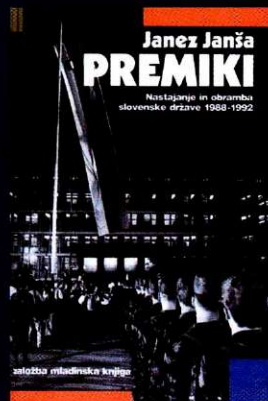
TONE KUNTNER MATI SLOVENIJA

Pesmi pesnika slovenske pomladi, tradicije, vrednot. 72 strani, 2.200 SIT

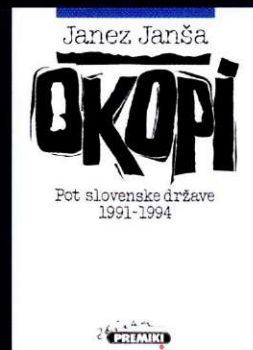
DUŠAN S. LAJOVIC MED SVOBODO IN RDEČO ZVEZDO

Pripoved iz časa druge svetovne vojne in po njej. Dodan seznam sodelavcev Udbe. 347 strani, 6.200 SIT

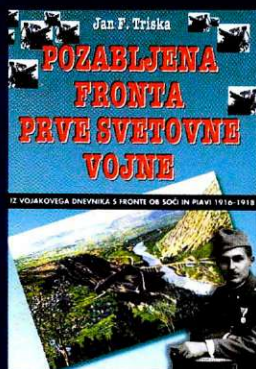
JANEZ JANŠA PREMIKI

Knjiga, ki je bila prodana že v več kot 61.000 izvodih. Nastajanje in obramba slovenske države 1988–1992. 363 strani, cena 2.200 SIT

JANEZ JANŠA OKOPI

Politični razvoj slovenske države do leta 1994. Prodana je bila že v več kot 17.000 izvodih. 309 strani, 2.200 SIT

JAN F. TRISKA POZABLJENA FRONTA I. SVETOVNE VOJNE

Iz dnevnika češkega vojaka, ki se je udeležil bojev ob Soči in Piavi. 240 strani, 5.500 SIT

MILAN ZAJC, FRANCE KOZINA, FRANCE DEJAK UŠLI SO SMRTI

Poročila treh rešencev iz množičnega grobišča v Kočevskem rogu leta 1945. 244 strani, 3.906 SIT

Pučnikova znanstvena in politična misel

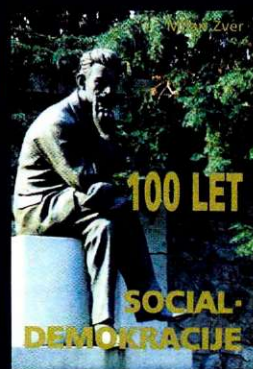
MILAN ZVER IN DRUGI PUČNIKOVA ZNANSTVENA IN POLITIČNA MISEL

Zbornik razprav in referatov, ki so nastali za simpozij ob prvi obletnici Pučnikove smrti. 155 strani, 3.000 SIT

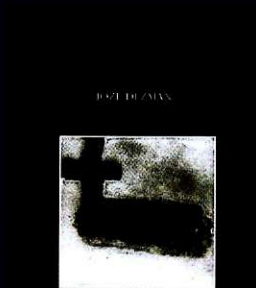
ALBERT SVETINA-ERNO OD OSVOBODILNEGA BOJA DO BANDITIZMA

Nekdanji Mackov pomočnik opisuje svojo razburljivo življenjsko pot. Slikovito predstavlja delovanje Ozne. 367 strani, 6.700 SIT

MILAN ZVER 100 LET SOCIALDEMOKRACIJE

Prikaz klasičnega obdobja slovenske socialdemokracije in njene vnovične oživitve konec prejšnjega stoletja. 125 strani, 2.200 SIT

MOČ PREŽIVETJA

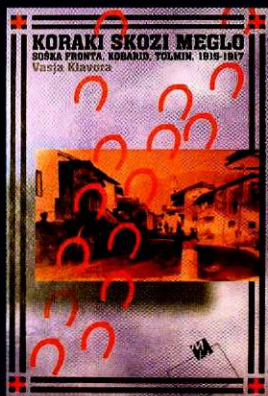
JOŽE DEŽMAN MOČ PREŽIVETJA

Knjiga opisuje krute zgodbe sirot, ki so jim partizani med 2. svetovno vojno pobili očeta ali oba roditelja. 336 strani, 6.510 SIT

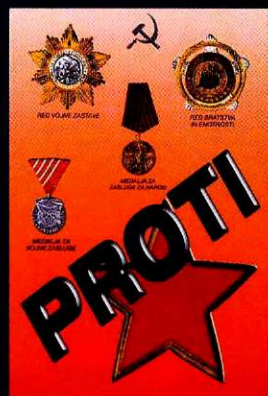
MILAN ZVER DEMOKRACIJA

Avtor je razlenil koncepte demokracije v politični misli na Slovenskem v prvi polovici 20. stoletja. 254 strani, 4.400 SIT

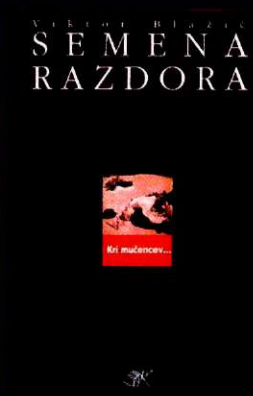
VASJA KLAVORA KORAKI SKOZI MEGLO

Avtor opisuje dogajanje na bojišču vse do preboja in zloma italijanske fronte pri Kobaridu in Tolminu. 335 strani, 6.460 SIT

IVE A. STANIČ PROTI

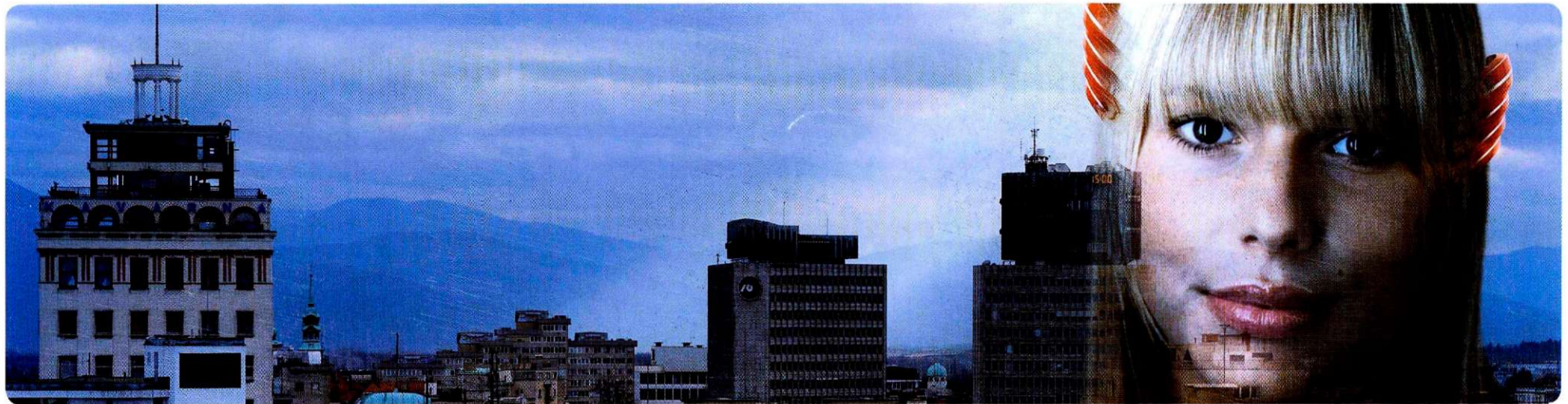
Nad sto avtorjev pojasnjuje in razkriva pravo podobo revolucije in protirevolucije na Slovenskem. Prispevke je zbral in uredil publicist Ive A. Stanič. 288 strani, 3.900 SIT

VIKTOR BLAŽIČ SEMENA RAZDORA

Komunistična partija je nevihtno vojno ozračje izkoristila za obračun z drugače mislečimi in v ta okvir sodijo tudi politični umori. 196 strani, 6.770 SIT

Kako hitro je življenje?

Med prvimi operaterji na svetu in kot edini slovenski smo uvedli UMTS (univerzalni Mobilni telekomunikacijski sistem), tretjo generacijo mobilnih telekomunikacij.

Zaradi izpopolnjenega prenosa podatkov (do 384 kb/s) zagotavlja UMTS uporabo vsebinsko bogatih audio in video storitev ter pošiljanje in sprejemanje multimedijskih vsebin nekajkrat hitreje kot sistem GSM. S tem omogočamo bolj kakovostno uporabo že znanih in razvoj novih storitev. **Mobilnik je tako postal prenosni multimedijski pripomoček**, ki združuje lastnosti telefona, fotoaparata, kamere, interneta, televizije in radia.

Začenjamo novo štetje na področju slovenskih mobilnih telekomunikacij.

Mobitel UMTS

Nova generacija mobilnih telekomunikacij

